

VOJENSKÁ MYSL

Časopis ministerstva národní obrany

Ročník čtrnáctý

3

MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY

PRAHA 1964

Je soudobá obrana silná?

Generálmajor Jan Knotek

V průběhu roku 1963 se v našem odborném tisku objevila řada článků, pojednávajících o soudobé obraně. Tak kupř. je této problematice věnováno celé dvojčíslo Vojenské mysli č. 7—8.

Studium těchto stať ukazuje, že existuje značná nejednotnost v názorech na pojetí soudobé obrany, na její principy a podmínky.

Pro rozvoj teorie vojenského umění je ujasňování charakteru změn o soudobé obraně nezbytné. Domnívám se ale, že se při tom projevují i určité deformace v představách o obraně a jejich reálných možnostech.

Některé z publikovaných tezí vytváří dojem, jakoby soudobá obrana byla díky jaderným zbraním tak silná, že je možné před ní klást úkoly, které se svou podstatou mnoho neliší od úkolů útočných.

Některé představy o možnostech soudobé obrany jsou budovány na tak výhodných teoretických předpokladech, že oprávněně vzniká otázka, zda za takových podmínek je vůbec nutné se bránit.

Svého času bylo studium otázek obrany ve velitelském sboru dost nepopulární a nechyběly ani obavy z toho, zda se nejedná o prohřešek proti smyslu socialistické vojenské doktríny. Dnes ale už je dostatečně jasno, že studovat a ovládnout soudobou obranu, znamená studovat soudobý boj v celé jeho šíři, rozmanitosti a proměnlivosti. Některé zveřejněné teze ale naznačují nebezpečí, že bychom se mohli dostat na linii přeceňování možností a podceňování objektivních podmínek soudobé obrany.

A to by mělo být pro naše vojenské umění dostatečným impulsem k tomu, abychom základním teoretickým otázkám soudobé obrany věnovali více pozornosti. Kromě toho nám to ukládá i rozkaz MNO.

Teoretická nejasnost a nejednotnost v pojetí, chápání úlohy a místa obrany v soudobém boji by se musela zákonitě projevit negativně v praktické přípravě vojsk. Zejména v oblasti taktiky se dopouštíme určité absolutizace možností a vlivu jaderných zbraní na obranu.

Často nekriticky přenášíme až do taktiky a operačního umění zásady a principy strategie, bez potřebné aplikace na tuto úroveň a bez přihlídnutí ke konkrétním podmínkám naší armády. Vliv jaderných a raketových zbraní na vzájemné vztahy útoku a obrany, na jejich dialektickou jednotu se sice projevuje zákonitě ve všech součástech vojenského umění, ale projevuje se na jednotlivých stupních velení *diferencovaně*. Jestliže socialistická vojenská strategie plným právem škrtila strategickou obranu ze svého slovníku, pak to neznamená, že tentýž vliv můžeme přisuzovat jaderným zbraním v oblasti operačního umění a taktiky. V těchto oblastech vojenského umění se jedná především o změny v konkrétních projevech jednoty útoku a obrany, o změny v úloze a místu obrany v soudobém boji a o změny v jejím obsahu i formách.

Není sporu o tom, že soudobá obrana se proti obraně minulosti kvalitativně změnila. Je ale otázka v čí prospěch; jsem toho názoru, že se změnila výrazně v neprospěch obránce.

A to je zásadní otázka.

Tuto skutečnost nezasťřeme tím, že si v teorii budeme obranu zlehčovat, že se jejím ožehavým problémům budeme vyhýbat, nebo že si pro její studium budeme vytvářet sice výhodné, ale nereálné předpoklady. Tvrdé a krajně obtížné podmínky soudobé obrany by nás pak mohly překvapit v praxi ozbrojeného zápasu a taková skutečnost by mohla být hodně drahá.

Z historie poslední světové války víme, že sovětská armáda slavnými bitvami u Moskvy a na Volze, které měly strategický význam, dosáhla zásadního zvratu v průběhu celé války. Dnešní socialistická vojenská strategie ale došla k závěru, že v soudobých podmínkách se podobná historie sotva může opakovat a proto také vyloučila obranu ze svého obsahu a přisoudila jí úlohu dočasného a vynuceného druhu bojové činnosti v rámci operačním a taktickém. Ovšem obecné zákonitosti jsou platné v celém rozsahu vojenského umění. Proto i základní pojetí obrany, její úloha a místo v soudobém boji, platí v aplikované formě pro celé vojenské umění. A jednou z těchto základních zákonitostí je právě nevýhodnost soudobé obrany a její zásadní nesoulad s požadavky jaderných a raketových zbraní na formy bojové činnosti. Kdybychom mohli obranu z operačního umění a taktiky vůbec škrtnout tak, jako to udělala strategie, jistě bychom to rádi udělali. To ale není možné proto, že vlivem právě raketových a jaderných zbraní došlo k takovému růstu jednoty útoku a obrany, že na nižších stupních velení (v operačním a taktickém měřítku) musíme při střetnutí dvou aktivních systémů, dvou aktivních vůlí a při možnostech rychle místně měnit situaci, vždycky počítat se vznikem podmínek a nutností obrany. Proto jsme obraně přisoudili epizodický charakter dočasného a vynuceného druhu bojové činnosti.

To ovšem znamená, že rozsah a obsah cílů, kterých můžeme soudobou obranou dosáhnout je podstatně menší, než v poslední válce zejména proto, že její podmínky budou daleko složitější a nepříznivější. Možnosti obrany v soudobých podmínkách podstatně klesly. Kupř. ve strategickém měřítku nelze obranou dnes zvrátit neúspěch počátečního období války a přeměnit ho v úspěch. Toho lze dosáhnout jen na nižších stupních velení a zpravidla jen za vydatné pomoci nadřazeného.

Soudobá obrana nestojí na stejné úrovni s útokem, jako alternativní druh bojové činnosti, ale stojí svým významem a možnostmi daleko níže a právě proto budou její podmínky daleko složitější a náročnější.

Proto také socialistická vojenská doktrína není alternativní, neříká „Útok nebo obrana“, ale jako rozhodující druh bojové činnosti staví jednoznačně útok. Respektuje ale při tom všechny objektivní zákonitosti soudobého boje a tedy i možnost vzniku a nutnost řešení obrany, jako dočasného a vynuceného druhu činnosti vojsk.

Pokládám ale za čistě spekulativní snahy dokazovat třeba i za pomoci Clausewitzových tezí, že v samotné obraně „musí být něco silnějšího“, když se k ní utíkám tehdy, když mi „hrozí nějaké nebezpečí“, když nemohu útočit.

S tímto sofismatem musíme zacházet opatrně.

Podstata věci je totiž v tom, že když nám „hrozí nějaké nebezpečí“ a uchylujeme se k obraně (jsme k ní přinuceni), pak také současně podstatně měníme cíle, kterých chceme bojem dosáhnout a podstatně je snižujeme.

Stavíme-li před útok cíl „zvitěžit“, „zničit nepřítele“, „proniknout“, „ovládnout“, „zmocnit se“, atd., pak z rozsahu těchto cílů při obraně musíme mnoho slevit a už nechceme obranou zvítězit, ale chceme jen „maximálně oslabit úder nepřítele“, „nedopustit“, „udržet“ — a velmi často bojem na život a na smrt“ apod.

To jsou cíle obsahově kvalitativně nižší i když při vlastní realizaci náročnější, hlavně na lidi a jejich morálku, schopnosti a vytrvalost. Objektivitu tohoto základního rozdílu mezi možnostmi a cílem útoku a cílem obrany, nezahladíme a nezamaskujeme tím, že při formulaci úkolů pro obranu budeme používat termínů „zničit“, „zmožnit“ atd. Takové formulace jsou průkazně nadsazené a nereálné. Jednota útoku a obrany v soudobém boji nespočívá v možnostech dosahovat stejných cílů tím nebo oním druhem bojové činnosti, ale spočívá v nezbytnosti řešit i otázky obrany v průběhu útoku, v možnosti a značné pravděpodobnosti jejich častého střídání a z toho plynoucí nutnosti, umět rychle a efektivně tyto druhy bojové činnosti používat. Přitom se ale nestírá podstatný rozdíl jejich možností, ale naopak v soudobých podmínkách se výrazně prohlubuje.

To ovšem vyžaduje, abychom se z hlediska těchto skutečností správně dívali na úlohu, místo a hlavně na podmínky a možnosti soudobé obrany. Je pravda, že v čele každé naší úvahy o obraně je zpravidla zdůrazněno, že soudobá obrana je vynuceným a dočasným druhem bojové činnosti. Tím jsme sice „učinili zadost“ základní linii naší doktríny, ale velmi často to na tom končí. Dál často už těžko hledáme to, co by konkrétně ukazovalo, jak se tyto dva charakteristické rysy promítají do konkrétního pojetí podmínek obrany.

V čem se konkrétně projevuje zlehčování podmínek soudobé obrany a deformace v představách o jejich možnostech a podmínkách?

Tak především v tom, že i když jsme přijali vyloučení obrany z oblasti strategie, že i nadále máme stejná základní měřítka na principy soudobé obrany třeba na stupni vševojskové armády a svazku. V chápání podmínek vzniku obrany na těchto stupních nenajdeme zásadního rozdílu. Bylo by možno dokonce tvrdit, že se pokoušíme analyzovat soudobou obranu a odhalovat její nové zákonitosti hlavně na stupni obranné operace vševojskové armády.

Ve skutečnosti však je v soudobých podmínkách sotva možné, považovat vševojskovou armádu za stupeň pro soudobou obranu a hlavně podmínky jejího vzniku typický a podle něho obranu charakterizovat, pro konkrétní potřeby výcviku vojsk.

Jistě bude k obraně na tomto stupni docházet a jistě je nutné se i na tomto stupni obranou teoreticky i prakticky zabývat.

Ale vznik obrany na stupni vševojskové armády bude ve většině případů postupný a to bude vytvářet zvláštní podmínky pro její organizaci, zaujetí sestavy, organizaci paleb atd. V teorii vojenského umění je třeba pečlivě odlišovat zvláštní, od typického, obecného.

Pro soudobou obranu budou typické podmínky jejího vzniku v útvech a svazcích a tyto podmínky budou také pro charakterizování soudobé obrany rozhodující.

To je z hlediska metod vojenskovědecké práce velmi důležité. Někteří autoři jsou toho názoru, že k obranné operaci armády dojde tím, že vševojsková armáda prvního sledu frontu bude nucena přejít na některém úseku neprodleně do obrany a na jiném úseku vést střetné sražení. Takové situace jistě nebudou žádnou výjimkou.

Ale jedná se v takovém případě vůbec o obrannou operaci armády? Já se domnívám, že ne, že taková operace zůstává i nadále útočnou operací a že takové situace budou zcela běžným projevem narůstající jednoty útoku a obrany v soudobých operacích. To není hra se slovy, to má veliký význam pro správné pojetí místa a úlohy obrany v soudobé operaci.

Právě tyto typické situace soudobých operací potvrzují nutnost studovat obranu především v rámci útvaru a svazku, ovšem na bázi jejího správného pojetí.

Jen správná metodika vojenskovědecké práce nás může dovést ke správným závěrům a dovolí nám dopracovat ty otázky obrany, které jsme ji dlužni. To přirozeně nijak nesnižuje nutnost studia obrany i v měřítku operačním. Ale zejména rozbor podmínek obrany v měřítku taktickém, nám musí pomoci odstranit, nebo zabránit těm některým deformacím v představách o možnostech a úkolech obrany.

Na jednom ze seminářů k otázkám obrany se rozpředla diskuse o tom, zda soudobá obrana je, či není vždycky určitým „neúspěchem“. Byly vysloveny nejrozumnější názory. Při tom ovšem nešlo o to, zda obrana může, nebo nemůže být, jako druh bojové činnosti v daném rozsahu úspěšná. To přirozeně ano, protože to je její úkol. Tady šlo ale právě o místo a úlohu obrany v rámci socialistické doktríny. Nás zajímá především a právem počáteční období války a v něm hlavně první útočná operace. V ní sotva bude některá vševojsková armáda prvního sledu, nedostane-li k tomu výslovný rozkaz, plánovat předem obrannou operaci, nebo i obranné boje svých svazků. A to ani tehdy ne, nastane-li případ, který je uveden v úvodu statí Vojenské mysli č. 7—8, str. 46. Je totiž třeba do celé hloubky domyslet, co to prakticky znamená, že obrana je vynuceným druhem bojové činnosti. Všude tam, kde nás nepřítel a zejména v prvé útočné operaci frontu, přinutil k obraně, všude tam se tak stalo proti naší vůli a proti předpokladům útočných úkolů. Na tom nemění nic to, že s takovým vývojem počítáme a že v některých případech může docházet k plánované a předem připravené obraně, ať už z těch či jiných důvodů. Ale i v takových případech nás nepřítel k obraně přinutil, i kdy třeba nepřímou svou sestavou, či volbou směru hlavního úderu apod. Prostě obrana v soudobých podmínkách nikdy není celkový úspěch, ani když v dílčím úseku bude boj úspěšný a splní svůj úkol.

Ve většině statí jsou velmi zdůrazňovány výhody ničení nepřítele jadernými zbraněmi „na dalekých přístupech“. Tyto možnosti raketové zbraně bezesporu mají a má to rozhodující vliv na způsoby boje se zálohami nepřítele.

Co jsou to ale v soudobých podmínkách „daleké přístupy“?

To je třeba diferencovat pro konkrétní stupeň velení, protože raketové zbraně daleké přístupy značně „oddálily“. Tak kupř. raketové zbraně operačního dosahu a zejména frontové, budou (nebo mohou) bojovat se zálohami nepřítele v takových hloubkách operační sestavy a na takové vzdálenosti, ve kterých existence a ani pohyb záloh nepřítele zpravidla nemůže být a nebude ještě důvodem k obraně na naší straně.

Správnější by bylo požadovat, aby kupř. front vedl boj s nepřátelskými zálohami (jestliže na tento boj má prostředky) ne ve prospěch obrany, ale ve prospěch útoku a nebo aspoň s cílem zabránit vzniku obrany a vytvořit podmínky k zničení těchto záloh ve střetném sražení.

Proto boj s nepřátelskými zálohami, vedený prostředky frontu nebude zpravidla součástí obranné operace ohrožené armády.

Jestliže z těch, či oněch důvodů, nadřazený tento boj nepovede (a to na některých směrech, zejména druhořadých, nemusí být žádnou výjimkou), pak obrana na tomto směru už nemůže s výsledky tohoto boje počítat a kalkulovat s nimi.

Jistěže pro efektivní využití jaderných zbraní hraje důležitou roli okamžitý stav záloh nepřítele a zranitelnost jeho sestavy, která často tyto možnosti ovlivní. Ale v principu z pojetí soudobého boje vyplývá požadavek, aby jaderné zbraně pro boj s nepřátelskými zálohami, byly použity především s cílem zabránit vzniku obrany a ne teprve k její podpoře.

V patřičné relaci je možno tuto zásadu aplikovat i pro stupeň armáda — svazek, protože rozptylování jaderných úderů podle zásady „aspoň něco“, odporuje principům jejich efektivního využití.

V tomto světle pak vypadají trochu jinak předpoklady, s kterými se často setkáváme, že totiž při obranné operaci armády řadu úkolů převezme front.

Snaha vytvořit obraně na operačním stupni přijatelné podmínky, vede některé naše autory ke kategorickému požadavku, aby vševojsková armáda byla pro obranu dostatečně materiálně zabezpečena, měla dostatečný počet odpalovacích zařízení a tomu odpovídající počet raket.

Tento požadavek kladou někteří autoři jako základní podmínku pro možnost obrany vševojskovou armádou. Jistě by to bylo žádoucí a obranu by to podstatně zlehčilo, jenomže skutečnost bude zpravidla daleko skoupější.

Ale nejde jenom o to. Podobně kategorické požadavky by mohly vyvolat už vážné deformace v představách o podmínkách soudobé obrany a dojem, že naše jednotky se v jiných podmínkách bránit nebudou a nemohou.

Složitě problémy soudobé obrany nevyřešíme tím, že pro ni budeme vytvářet takové teoretické předpoklady, které by nakonec samy musely potříit její objektivní potřebu.

Jsou takové předpoklady a kategorické požadavky správné a reálné?

Proč by kupř. vševojsková armáda, vybavená jadernými zbraněmi podle těchto požadavků, vůbec zaujímala obranu a proč by nerozbila nepřítele ve střetném sražení? Jestliže bude mít dostatek jaderných zbraní k tomu, aby „zničila“ nepřítele ještě před frontou obrany, pak ve většině případů nemusela vůbec obranu zaujmát a neměla na to ani právo.

V takovém případě by velitel frontu sotva vydal armádě rozkaz k obraně.

To „zničení nepřítele ještě před frontou obrany“ se stalo „zbožným přáním“ zcela zákonitě. Právě v něm se totiž projevuje to, že cítíme dobře obtížnost a složitost soudobé obrany. Je jistě správné si to přát a pokud to bude možné, udělat pro to všechno.

Je ale zajímavé, že naproti tomu, ani v jedné teoretické stati neuvažujeme o tom, jak se budeme bránit, jestliže kupř. svazek nebude mít vůbec žádné jaderné zbraně a kdy i armáda jich bude mít minimum, popřípadě žádné. Znamená to, že v takových podmínkách se bránit nemůžeme a nebudeme? Nebo můžeme

takovou alternativu vyloučit v našich podmínkách, nebo považovat za zcela výjimečnou?

Proč potom rozkaz MNO nám ukládá zvládnout vedení operací (boje) pouze klasickými prostředky ničení, bez použití jaderných zbraní?

Nemyslím, že by bylo správné o takové alternativě uvažovat jen jako o oboustranné u nás i u nepřítele, ale je třeba s ní počítat a zejména na nižších stupních velení i jako s možností jednostrannou. To neznamená, že taková alternativa obranného boje bude typická, ale pravděpodobně bude častější než ta, kdy bránící se jednotka bude mít jaderných zbraní „dostatek“.

Zlehčování podmínek obrany se po mém soudu projevuje i v určitém nadsazování takových tezí, jako jsou teze o „výhodách obrany“. Jsme-li nuceni se bránit, pak je jistě správné, abychom využili maximálně všech možností, které nám skýtá terén, zbraně a situace k tomu, aby naše obrana byla co nejsilnější.

Mluvit o výhodách soudobé obrany znamená dělat „z nouze ctnost“ a hledat něco, co neexistuje. Při vynuceném charakteru soudobé obrany jsou takové „výhody“ jako volba prostoru boje, převaha pozorování a zjišťování zpráv, nebo možnosti plánování manévru, výhodami víc než pomyslnými.

Plně souhlasím s těmi autory, kteří přiznávají útok nepřítele stejné možnosti, s jakými počítáme při vlastním útoku. S nutností bránit se v nepříznivých podmínkách je třeba se vypořádat reálně. Soudobá obrana je a zůstane krajně nevýhodným a obtížným druhem bojové činnosti, ku kterému budeme přistupovat jen pod tlakem převahy nepřítele. Vždycky k ní musíme přistupovat s vědomím, že je těžká a náročná, že o jejím úspěchu rozhodnou ne její „výhody“, ale železná kázeň, vysoká morálka a dovednost velitelů. V praxi nám nic nepomůže, budeme-li si v teorii „vybírat“ ty nejsnadnější varianty obrany a vytvářet si pro ně nereálné předpoklady. Jedinou „výhodou“ soudobé obrany je fakt, že i v jejich složitých a obtížných podmínkách je možné a nutné dočasně a úspěšně bojovat s převahou nepřítele, maximálně ho oslabit a nenechat se při tom zníčit, ale správně toto umění zvládnout. To nechce přikrašlovat podmínky obrany, ale naopak střízlivě a reálně odhadnout jejich možnosti. Ani jedno, ani druhé nás nezabaví nutností a povinností se v některých případech bránit, ale realnost našeho pohledu na obranu bude mít vliv na její kvalitu a na naši připravenost k ní.

Jednou z příčin snahy zlehčovat podmínky obrany v teorii a nadsazovat její možnosti, jsou podle mého názoru i značné nejasnosti v chápání správného a plně zdůvodněného požadavku „rychlého přechodu z obrany do útoku“.

Tento požadavek utrpěl hlavně jeho formálním uplatňováním, které z něho udělalo neměnný zákon, stejně platný pro všechny stupně velení a všechny situace bez rozdílu, značnou deformaci v pojetí jeho smyslu, která v některých případech vede až k tomu, že se nám z obrany ztrácí její podstata a smysl.

Tento požadavek je správný a vyplývá přímo z vlastního smyslu „dočasnosti“ soudobé obrany. Je ale třeba ho správně chápat a specifikovat si podmínky jeho realizace. Často se necháváme natolik zlákat snahou, vytvořit k jeho realizaci výhodné podmínky, že mu předem podřizujeme nejen předpoklady vybavení armády posilovými jadernými prostředky, ale i způsob jejich využití. Teoreticky je možno souhlasit s takovým názorem, že kupř. odražení úderu nepřítele před linií fronty je výhodnější proto, že pak pro přechod do útoku nám „zbude“ maximum jaderných prostředků, které nebyly vyčerpány obranným bojem.

Takový teoretický předpoklad je jistě příjemný a výhodný. Neztrácí se nám tady ale už vůbec smysl a důvod k obraně a nestává se nám tu z finálního požadavku, „vytvořit si podmínky k pokračování v útoku“ vlastně jediný cíl obrany? Vždyť „pokračovat v útoku“ můžeme až tehdy, kdy jsme úspěšně zakončili obranu, před kterou ale musíme napřed postavit zcela jiné a odlišné cíle.

Bude v soudobých podmínkách v rámci samotné bránící se jednotky vždy takový cíl reálný a bude vždy nezbytnou podmínkou každé obrany vůbec?

Při rozmanitosti podmínek a vývoje soudobého boje nelze přirozeně generalizovat. V řadě případů obrany to jistě může být správné i reálné. Ale ve většině případů jakmile úkol „vytvořit si podmínky k útoku“ klademe před tutéž jednotku, které nařizujeme se bránit, nám už sám charakter a podmínky její obrany položí otázku obráceně: Proč jsme dopustili obranu, když bránící se jednotka měla sama dostatek prostředků k tomu, aby pak znovu získala iniciativu a v daleko horších podmínkách než měla předtím si opět vytvořila podmínky k pokračování v útoku? To se jistě může v řadě případů a z mnoha důvodů stát, ale to nemůže být obecně platným pravidlem. Právě taková otázka nám ukazuje v novém světle současnou jednotu útoku a obrany a místo obrany v soudobém boji.

Charakter podmínek soudobé obrany od nás vyžaduje, abychom k ní zaujali zcela nový postoj. To zákonitě vyplývá z toho jejího charakteru vynucenosti. Mám na mysli to, že v soudobých podmínkách je třeba se obraně daleko víc „bránit“, než kdykoli dříve a tam, kde je to jen trochu možné, se s ní nesmířovat a nepřístupovat k ní.

Ani na našich cvičeních není vždycky plně zdůvodněno a logické to, jak „necháváme k obraně dojít“.

Vytvořili jsme si do značné míry určité schéma vývoje operací (bojové), které spočívá v tom, že na jednom křídle máme úspěch my a na druhém nepřítel. Úsilí jaderných zbraní je položeno ve prospěch rozvíjení útoku na směr úspěchu, zatím co na „neúspěšném“ směru necháme situaci dozrát až ke kritickému stavu a ten potom řešíme obranou, jadernými zbraněmi a svěžími silami.

Ve své podstatě je to velmi pravděpodobný důsledek nerovnoměrného vývoje soudobé operace, stejně jako útoků na směrech. Ale nemůže to být schéma, platné zásadně. Možnostem a smyslu použití jaderných zbraní je bližší vytvářet podmínky k útoku, než řešit kritické situace obrany.

Úsilí jaderných zbraní soustřeďujeme na směr úspěchu i v tom případě, kdy nepřítel na tomto směru je už tak oslaben, že nemůže tempo útoku zbrzdit a navíc ten nemá své hlavní síly. Zatím ale tam, kde nepřítel má úspěch a kam proto pravděpodobně povede své zálohy, necháváme často zbytečně situaci vyhrcovat i v tom případě, že máme možnost tomu soustředěným použitím jaderných zbraní i ostatních prostředků včas zabránit.

Někdy příliš s lehkým srdcem „dovolujeme“, aby pro podřízenou jednotku vznikly podmínky k obraně. Myslím, že v takových případech to není správné. Z místa a úlohy soudobé obrany a z podmínek jejího vedení vyplývá požadavek, abychom všude tam, kde je to možné, se především snažili zabránit vzniku obrany a teprve pak, když to možné není, obranu řešili.

Tady je kořen tohoto požadavku, „vytvoření podmínek k pokračování v útoku“.

Charakter dočasnosti soudobé obrany je obecně platným požadavkem, který vyplývá z principiální neschopnosti obrany rozhodnout boj. To je stará zákonitost, na jejímž nepochopení byl založen už omyl tzv. „francouzské školy“ před 2. světovou válkou. To také přinutilo strategii se obrany zřít. vůbec a operační umění a taktiku hledat zcela nové cesty a způsoby jejího řešení. A výrazem jednoho z těch nových způsobů řešení soudobé obrany je právě snaha vytvářet jí podmínky k opětovnému přechodu do útoku.

To je požadavek správný a nutný.

Jde ale o možnosti jeho realizace na tom kterém stupni velení.

Sotva je možno považovat za reálný požadavek, aby si tyto podmínky vytvořila svými prostředky ta jednotka, která právě v důsledku jejich nedostatku byla přinucena přejít k obraně.

Ani vojenské umění nemůže vybočovat ze zákonů logiky.

Soudobá obrana není v žádném případě tak silným druhem bojové činnosti, který by zpravidla dovoloval jednotce týmiž prostředky znovu se zmocnit iniciativy a vyrovnat poměr sil tak, aby byla schopna znovu zahájit útok. Soudobá obrana bude vždycky slabší než útok a to i v tom případě, že se bránit budeme my a útočit bude nepřítel.

Proto reálnou možností vytvořit bránci se jednotce podmínky k přechodu do útoku, bude mít zpravidla jen nadřazený.

Výjimky z této skutečnosti jsou přirozeně možné jako vždy, ale na platnosti zásady to nic nemění. To také nijak nesnižuje povinnost a možnosti bránci se jednotky kvalitní a dovednou obranou maximálně přispět k vytvoření podmínek k útoku a tento ihned zahájit.

Je proto otázka, zda je správné, logické a reálné, tento požadavek formulovat do každého obranného úkolu podřízené jednotce. Jestliže požadavek „přechodu do útoku“ je kategorický požadavek dočasnosti obrany jako druhu bojové činnosti vcelku, pak to ještě neznamená, že je to reálný požadavek pro každý stupeň velení zvlášť.

Rychlý přechod z obrany do útoku je logický požadavek, narůstající jednoty útoku a obrany, ale není a nemůže být vlastním cílem konkrétní obrany na daném stupni velení.

Proto také tomuto požadavku nelze podřizovat požadavky na vybavení jednotky, která dostala obranný úkol, posilovými prostředky a zejména jadernými zbraněmi a ani způsoby jejich využití. To bychom se dostali do rozporu s doktrínou a nakonec bychom museli dojít k závěru, že soudobá obrana není vůbec objektivně nutným druhem bojové činnosti.

To by ovšem nebylo správné.

Je ale třeba reálně počítat s tím, že v některých případech právě vlivem vynucenosti a ve vztahu ke konkrétní situaci bude obrana, zejména v taktickém měřítku tak obtížná a náročná, že nadřazený velitel nebude ani kalkulovat s možnostmi přechodu bránci se jednotky do útoku po splnění obranného úkolu a bude předvídat další rozvíjení útoku svěžími silami.

Závěr:

V tomto článku jsem chtěl přispět k problémům soudobé obrany, vyjádřit stanovisko k některým tezím, které podle mého názoru podmínky obrany zlehčují

a polemizovat se snahou, se před jejími „nepříjemnostmi“ uchýlovat k vytváření nereálných teoretických předpokladů a úvah.

Proto jsem se také zaměřil jen na některé z těchto tezí.

Ten fakt, že teorie vojenského umění je soudobé obraně mnoho dlužna, není charakteristický jen pro naše vojenské umění, ale pro vojenské umění vůbec. Je to proto, že sama podstata a smysl soudobé obrany je v určitém rozporu s vlastnostmi a možnostmi hlavního prostředku ničení — jaderných zbraní. Tyto prostředky si obranu vynucují, ale současně snižují její možnosti být účinným druhem bojové činnosti.

Dopustili jsme se pravděpodobně určitého „hříchu“ přílišným zdůrazňováním jinak správného závěru, že jaderné zbraně mají schopnost udělat obranu „silnou“ a že se jimi dostává do rukou obránce velmi účinný prostředek. To je v podstatě pravda. Rozpor je ale v tom, že jaderné zbraně jsou vysloveně útočný prostředek a že dokud je máme v potřebném množství, nemáme ani důvodu a ani právo se bránit.

Hlavním smyslem jejich využití musí být, vždy vytvářet podmínky k útoku a nedovolit nepříteli, aby nás přinutil k obraně. A když se to nepříteli podaří, bude to zpravidla proto, že těchto nejúčinnějších prostředků máme nedostatek, nebo je nemáme vůbec, nebo že jsme je nedovedli včas a správně využít. A pak nám ovšem nepomůže přání. A proto také nebude obrana snadná, ale velmi obtížná. Zastírat si tuto skutečnost by bylo nebezpečné.

Na soudobou obranu se nesmíme dívat očima stejných možností jako na útok, a nesmíme ji chápat jako alternativní druh bojové činnosti k dosažení vytyčených cílů, ale jako na překážku na cestě k nim. Proto také socialistické vojenské umění odkázalo obranu do oblasti možných a nutných, ale nežádoucích epizod bojové činnosti v měřítku operačním a hlavně taktickým.

Tuto skutečnost nesmíme chápat ale jako zlehčení podmínek obrany proti minulosti — naopak, to představuje jejich zhoršení.

Proto v přípravě velitelského sboru i vojsk musíme ve vztahu k obraně zabránit oběma možným extrémům. Na jedné straně bezradnosti nad problémy obrany a vzniku dojmu o její beznadějnosti a na straně druhé a to je v současné době aktuálnější — jejímu zlehčování a vytváření dojmu, že budeme-li se bránit, budeme se bránit vždycky v podmínkách, které nám dovolí nepříteli zničit dříve, než na nás vůbec zaútočí.

Některé zásady bojové činnosti letectva

Generálmajor Jozef Kúkel

Zásady bojové činnosti, vyplývající z charakteru soudobé války jsou vcelku všeobecně známy. V některých případech však zůstáváme u starých zásad a málo progresivně uplatňujeme nové požadavky i teoretické závěry v praxi. Tak je tomu v některých případech i v úkolech a požadavcích kladených na letectvo, zvláště pak na letectvo frontové.

Letectvo zůstává i nadále důležitým prostředkem dopravy jaderných zbraní na cíl. V některých případech je nejen výhodnějším prostředkem než rakety, ale nelze jej ani jinými prostředky nahradit. I když raketová vojska přebírají většinu úkolů jaderného napadení, zůstává letectvu ještě celá řada důležitých úkolů, jejichž splnění má pro operaci rozhodující význam. Vysoce pohyblivé prostředky nepříteli, zvláště všechny druhy ZHN, jsou pro vlastní vojska nejnebezpečnější a právě proti nim bude působit letectvo. Při stanovení úkolů letectvu se vychází zvláště z těchto jeho takticko-technických vlastností:

- schopnost zásahu proti pohyblivým cílům;
- schopnosti účinného zásahu proti malým a bodovým cílům i bez použití jaderných zbraní;
- možnost rychlého přenesení úsilí na libovolný směr a do libovolného prostoru, která je omezena jen doletem letounů;
- možnost těsného spojení průzkumu s bezprostředním ničením cílů, zvláště pak zbraní hromadného ničení;
- možnost změnit rozhodnutí těsně před cílem a napadnout cíl podle rozhodnutí osádky na základě konkrétní, dříve neznámé nebo změněné situace;
- možnost rychlého zásahu.

K úkolům PVO se využívá výhodných vlastností raketových střel. I zde však letectvo zůstává důležitým druhem vojska; dokud ve výzbroji nepříteli zůstává jako hlavní úderná síla strategické letectvo a ostatní druhy letectva (průzkumné, dopravní atd.) mají své důležité určení, je zařazení stíhacího letectva do systému PVO plně opodstatněné. Aby byla zabezpečena kontinuita PVO i při vysokém

tempu útočné operace, je nutné položit důraz na prostředky PVO s velkou manévrovostí. Takovým prostředkem je právě stíhací letectvo, jako jediný prostředek pozemního vojska. V řadě případů je použití stíhacího letectva v boji s nepřátelskými prostředky vzdušného napadení jediným východiskem, např. odražení letounů vyzbrojených řízenými střelami typu „vzduch-zem“, které odpalují střely a navádějí je na cíl z míst mimo dosah ostatních prostředků PVO, boj s nepřátelským letectvem a bezpilotními prostředky vzdušného napadení na vzdálených přístupech apod. Stíhací letectvo má nejlepší podmínky k ničení všeho druhu výsadků a průzkumného letectva ve vzduchu.

Dalšími významnými úkoly letectva jsou zejména úkoly vzdušného průzkumu a vzdušné přepravy vojsk a materiálu. Vzniká tedy význam letectva průzkumného, dopravního výsadkového, dopravního zásobovacího, spojovacího.

Vzhledem k svým vlastnostem má letectvo v soudobých operacích stále důležité poslání, a to jako prostředek úderný, schopný ničit cíle nejružnějšího charakteru na zemi, jako prostředek v systému PVO i při plnění dalších úkolů, zvláště průzkumných a dopravních.

Frontové letectvo plní v útočné operaci mimořádně důležité úkoly, na nichž závisí i dosažení konečného cíle operace. V přípravě i průběhu frontové útočné operace plní letectvo tyto úkoly:

- ochrana vojsk frontu stíhacím letectvem v součinnosti s prostředky PVO frontu;
- ničení zjištěných atomových prostředků a nepřátelského letectva;
- podpora pozemních vojsk při překonávání jednotlivých pásem obrany, násilném přechodu širokých vodních toků a při pronásledování nepříteli;
- nepřetržitě a bděle sledování nepřátelských záloh a jejich ničení;
- vzdušný průzkum;
- dopravní úkoly výsadkové, zásobovací a jejich zabezpečení.

Ve starém pojetí se často chápou úkoly letectva zvláště v souvislosti s jeho čin-

ností nad bojištěm. Mylné jsou názory na úkoly letecké podpory a její nepřetržitost. Zastavme se u těchto dvou otázek.

K bojové činnosti nad bojištěm se používalo letectva už v první světové válce. Ve druhé světové válce jeho význam ještě více vzrostl, přesto, že význam „bojiště“ se nezměnil. Pod pojmem bojiště rozumíme pásmo terénu, v němž bojují pozemní vojska válčících stran. Prostor bojiště je dán do hloubky sférou skutečné činnosti hlavních palebných prostředků armády, kterými ještě v druhé světové válce bylo dělostřelectvo. Dnes mají pozemní vojska ve výzbroji dostatečně množství raketových prostředků operačně taktického určení, schopných ničit různé cíle na vzdálenost sta kilometrů. Jáderné raketové prostředky se staly hlavní palebnou silou pozemních vojsk, která řeší hlavní palebné úkoly, zatímco hlavní dělostřelectvo je doplňuje. Hloubka bojiště tudíž dnes přesáhla mnohonásobně dříve omezený prostor palby dělostřelectva a zahrnuje ne desítky, ale stovky kilometrů.

Pro bojovou činnost letectva má bojiště a zvláště pak jeho hloubka značný význam. Pod pojmem „bojová činnost letectva“ nad bojištěm je tedy nutno vidět celé bojiště v dnešním pojetí a ne bojiště ve starém slova smyslu, představující prostor značně omezený. Pro letectvo je podstatný rozdíl připravovat a vést bojovou činnost v pásmu činnosti klasického dělostřelectva nebo působit až na hranici dosahu raketových jaderných zbraní. Důvody tohoto rozdílu je třeba vidět ve zvýšených palebných možnostech pozemních vojsk, v takticko-technických datech soudobých letounů i možnostech součinnosti, která zvláště při dnešních rychlých změnách situací na bojišti nebude vždy uskutečnitelná a dovedena až do osádek letounů a jednotek pozemních vojsk.

Palebnými prostředky pozemních vojsk, zvláště pak raket taktického určení i rostoucí palebnou silou jiných zbraní značně vzrostla úderná síla pozemních jednotek, které jsou dnes schopny ničit mnohé cíle, které byly dříve zásadně přidělovány letectvu. Na druhé straně se však u nepřítelů objevily nové zbraně, rozmístěné v hloubce a při novém pojetí bojiště, tedy na bojišti, které jsou rozhodující a které není možné ničit jinak než způsobem „zjistit a zničit“. Proti jaderným raketovým prostředkům nepřítel, které mimo jiné jsou malorozměrné, vysoce pohyblivé a dobře maskované musí být soustředěno hlavní úsilí letectva na bojišti.

Takticko-technické vlastnosti soudobých letounů, charakteristické vysokými rychlostmi pohyblivými se od M 1 až po M 2 činí problematické jejich navedení klasickými způsoby pomocí důstojníků pro navedení. Náročnost na techniku pilotáže i vyhledávání cílů, které je třeba ničit, vyžaduje daleko více soustředit pozornost osádek na tyto úkony a zbavit je starosti o vyhledávání a upřesňování situace vlastních pozemních vojsk. Situaci pozemních vojsk zvláště u předsunutých odřadů nebude možno osádkám předem a mnohdy ani ne ve vzduchu předat.

Tyto skutečnosti hovoří jasně pro přenesení úsilí letectva do větší hloubky. Z hlediska důležitosti cílů, zjednodušení součinnosti i využití charakteristických vlastností letectva je dnes zcela opodstatněné vedení bojové činnosti letectva nad bojištěm od hloubky 15 – 20 km od linie fronty až na vzdálenost plného taktického doletu.

Nový charakter činnosti pozemních vojsk, jiná situace v taktické i operační hloubce, zdokonalená letecká technika, mohutné prostředky ničení, které jsou ve výzbroji soudobých armád, to vše se odráží v nových způsobech bojové činnosti letectva. Na škodu věci však někteří důstojníci, zvláště pozemních vojsk ne vždy berou v úvahu tyto skutečnosti. Na společných cvičeních s pozemními vojsky se často posuzuje efektivnost činnosti letectva podle počtu letadel, která bezprostředně působí před linií fronty (které je vidět z pozorovatelny), tzn. podle vnějšího efektu. Letečtí velitelé jsou nuceni k tomu, aby podle tohoto jednak starého pojetí, jednak celkového efektu, zvláště při ukázkových cvičeních plánovali a uskutečňovali činnost svých jednotek a osádek. Tím dostávají ony i osádky zkreslené názory na jejich skutečné úkoly. Výsledky bojové činnosti letectva je třeba hodnotit podle toho, jaké ztráty způsobí nepříteli, které pozemní a vzdušné cíle, bránící postupu pozemních vojsk letectvo ničí.

Nový obsah má i pojem „letecká podpora vojsk“. Pod tímto termínem se rozumí bojová činnost letectva, která je zahájena s přechodem vojsk do útoku a končí splněním stanovených úkolů. Při tom se však všeobecně myslí, že cíl podpory je součinnost letectva a jiných palebných prostředků při překonávání odporů nepřítelů.

Takovéto chápání neodpovídá podmínkám raketové jaderné války. Cílem letecké podpory je poskytnout pomoc vojskům

při ničení rozhodujících cílů ovlivňujících bezprostřední činnost vojsk. Letectvo je však schopné vést daleko aktivnější činnost a provádět jaderné údery daleko před prostor bojové činnosti předsunutých oddílů pozemních vojsk. Tím nabývá činnost letectva daleko většího rozmachu a vychází daleko za hranice letecké podpory. Úkoly letecké podpory bude letectvo plnit jen v určitých epizodách a jen za použití klasických prostředků ničení.

V době 2. světové války náročnost letecké podpory vojsk se spojovala s její nepřetržitostí, protože vojska v průběhu útočné činnosti neustále potřebovala ničit palebné prostředky nepřítele, které ztěžovaly nebo znemožňovaly postup vlastních vojsk do hloubky. V důsledku toho nepřetržitost letecké podpory se neuskutečňovala jako trvalý pobyt podporujícího letectva nad bojištěm. Nejcharakterističtější byla tato činnost pro bitevní a stíhací letectvo. V době útoku pozemních vojsk „bitevníci“ šli na linii fronty v nepřetržitých proudech současně několika jednotkami. Po prvním útoku přecházeli v kruh a ničili cíle před útočícími vojsky, jako by čistili cestu k určené čáře. Stíhači rovněž v průběhu dne nepřetržitě hlídali nad bojištěm a nedávali možnost letectvu nepřítele útočit na chráněná vojska. Taková bojová činnost plně odpovídala požadavkům doby a byla plně opodstatněná.

V podmínkách raketové jaderné války je letecká podpora vojsk možná pouze v určitých případech. Nyní vystupuje do popředí ne nepřetržitost letecké podpory vojsk, ale nepřetržitost činnosti letectva ve prospěch úspěšného ukončení útočné operace vojsk. Při tom pod pojmem „nepřetržitost činnosti“ se rozumí ne dlouhé zdržování letounů nad vojsky, ale jeho schopnost na výzvu v kterýkoli čas při různých meteorologických podmínkách vzletět a udeřit na cíl, který ohrožuje pozemní vojska, při čemž nezáleží na vzdálenosti od linie fronty.

V minulé válce všechny palebné pro-

středky nepřítele (dělostřelectvo, minomety, tanky atd.), které kladly odpor útočícím vojskům, byly v bezprostřední blízkosti linie fronty nebo v nevelké hloubce od ní. Nyní mají vojska nepřítele jako hlavní palebnou sílu raketové jaderné prostředky, které mohou být umístěny v celé hloubce pásma útoku vojsk. Letectvo může ničit včas tyto prostředky pouze při širokém rozmachu jeho činnosti a schopnosti v kteroukoli dobu udeřit na tyto rozhodující cíle jak podle zpráv průzkumu, tak i samotným vyhledáváním v prostorech jejich pravděpodobného rozmístění. Přesto, že letectvo nebude trvale nad bojištěm, nároky na nepřetržitou jeho činnost ve srovnání s minulou válkou neúměrně vzrostly. Letectvo musí být vždy schopné v součinnosti s raketovými prostředky vojsk frontu, nebo samostatně v krátkém čase ničit nebo vyhledat a ničit nebezpečné cíle a tak zamezit nepříteli jaderné údery proti vlastním útočícím vojskům.

Zabezpečení nepřetržité činnosti letectva vyžaduje vysoký stupeň připravenosti létajícího personálu a plné využití všech bojových vlastností letecké techniky, její výzbroje a nových prostředků ničení.

Zkoumáme-li jen některé způsoby činnosti letectva, vidíme, že doznaly podstatných změn. Letectvo řeší jako prostředek použití jaderných zbraní v operacích pozemních vojsk mnoho důležitých úkolů a je schopno právě tak jako raketové prostředky vést útočnou činnost v daleko širších měřítkách. Současně s tím, stejně jako v minulosti, plní úkoly vzdušného průzkumu, přepravuje vojska, bojovou techniku a materiální prostředky vzduchem ve prospěch činnosti pozemních vojsk.

Kvalitativní změny bojových vlastností letectva a pozemních vojsk vyžadují upustit od zastaralých způsobů jeho bojové činnosti a nahradit je novými, které dávají lepší možnosti plného využití letectva v nových podmínkách současného ozbrojeného zápasu.

Násilný přechod vodních překážek v armádní útočné operaci

Plukovník Josef Brož

Řeky ve všech válkách značně ovlivňovaly útočné operace, neboť silně omezují činnost útočících vojsk a vytvářejí výhodné podmínky pro obránce.

Ve Velké vlastenecké válce Sovětská armáda získala bohaté zkušenosti z úspěšných útočných operací s násilným přechodem vodních překážek. Bylo mnoho příkladů postupného násilného přechodu vodních překážek i v jedné útočné operaci. Počínaje bitvou o Dněpr vojska frontů a armád zdolala v jedné útočné operaci ne jednu, ale několik řek. Tak tomu bylo např. v Umanské operaci 2. Ukrajinského frontu (březen, duben 1944), v operaci Visla-Odra 1. Běloruského frontu (leden 1945), v Bratislavsko-vídeňské operaci 2. Ukrajinského frontu (březen, duben 1945). Tyto nové rysy ve vojenském umění byly podmíněny vzrůstající hloubkou útočných operací, umožněné vzrůstajícími bojovými možnostmi vševojskových svazků a svazů.

Mohu říci, že nedílnou součástí většiny útočných operací, zvláště v závěrečné fázi Velké vlastenecké války, byl postupný násilný přechod několika vodních překážek.

Hydrografický charakter západoevropského válčiště a názory pravděpodobného nepřítele na využití vodních překážek v obranném boji.

Západní válčiště známe. Víme též, že pravděpodobný nepřítel přikládá značný význam využití různých přírodních a umělých překážek, především řek a kanálů v jednom systému s ženižními zátarasý, rozsáhlými prostory zničení a

Současné útočné operace probíhají na značně větší hloubku, nepřetržitě a ve vysokých tempech. Ještě více vzrůstá význam násilných přechodů vodních toků, které je nutno uskutečňovat rychle, bez snížení tempa útoku vojsk, neboť vysoká tempa útoku jsou jedním z nejdůležitějších podmínek dosažení cíle operace. V operaci na středoevropském válčišti musí vojska překonat značný počet řek, které jsou-li bráněny nepřítelem, mohou podstatně snížit tempo útočné operace. Tempo útoku závisí tudíž ve značné míře na úspěšném překonávání řek.

Můžeme konstatovat, že zkušenosti z Velké vlastenecké války, vysoký rozmach současných útočných operací vševojskové armády i značné množství řek, které je nutno překonat v jedné armádní útočné operaci dokazují, že násilný přechod vodních překážek je otázka plně aktuální a potřebuje další rozpracování. V článku chci ukázat zásady organizace násilného přechodu vodních toků v útočné operaci armády a podrobněji rozebrat otázky ženižního zabezpečení.

radioaktivního zamoření, s cílem zastavit nebo zdržet útočící vojska, donutit je nahromadit se v omezených prostorech, a údery jaderných zbraní jim způsobit rozhodující ztráty. Činnost nepřítele při obraně vodní překážky může

mít různý charakter. Vojska nepřítele často budou zaujímat obranu spěšně na širší frontě než obvykle. V období přibližování útočících vojsk armády k vodní překážce nepřítel bude se snažit údery jaderných a chemických zbraní vytvářet pásma radioaktivního zamoření a tím, současně s ženijními zá-tarasy zadržet útočící vojska, znemož-nit jim násilný přechod a zabezpečit svým odcházejícím jednotkám i zálohám přicházejícím z hloubky čas, nutný pro zaujetí a organizaci obrany.

V období násilného přechodu vodní překážky bude jeho úsilí směřovat k tomu, aby jadernými a chemickými zbraněmi a rovněž vytvářením pásem radioaktivního zamoření, způsobil znač-né ztráty a vyčerpání útočící vojska, roz-členil hlavní uskupení armády a vytvo-řil si podmínky pro jejich ničení po částech.

Je třeba počítat, že nepřítel též ja-dernými údery, kromě obvyklých fak-torů ničení, vyhodí vodu z koryta řeky, zatopí břehy a vytvoří radioaktivní dešť. Kromě deště dochází i k vypadá-vání radioaktivního prachu ve směru oblaku, který při souhlasném větru se směrem vodní překážky může znemož-nit přepravu vojsk na velkém úseku. Výbuchy pod vodou na širokých ře-kách vzniká silné vzduší i spád vodní hladiny a vytváří se velké nálevky, vy-hozená zemina může přehradit koryto řeky a ta se může pak široce rozlít po krajině.

Podle amerických názorů — před-pokládají dva způsoby obrany řek: po-ziční a mobilní.

Poziční obranu předpokládají použi-tav pro pevné udržení základních klí-čových pozic rozložených bezprostřed-ně u řeky a k zničení útočících vojsk do jejich příchodu k řece a při násil-ném přechodu. Přitom větší část sil a prostředků obránce bude rozložena

bezprostředně při břehu řeky nebo blíz-ko něho.

Při mobilní obraně předpokládají zničit útočící vojska v období přípravy i v průběhu násilného přechodu, ale především na bráněném břehu. Větší část sil při mobilní obraně bude obrán-ce mít rozloženo ve značné vzdálenosti od řeky a využívat jich k protiztečím a protiúderům na druhém břehu. Volba jednoho nebo druhého způsobu obrany závisí na situaci a charakteru řeky. Přednost dávají mobilní obraně, neboť počítají, že útočník se bude snažit pře-cházet řeku na široké frontě na jed-notlivých směrech a také proto, že obranu vodních překážek bude zaujímat převážně spěšně. Podle názoru velení armády USA, armádní sbor a operační svazky budou nejčastěji organizovat mobilní obranu a divize v jejich sestavě buď mobilní nebo poziční. Poziční obra-na se doporučuje používat především při obraně nevelkých řek. Šířka pásma obrany na cvičeních se podstatně liši-la a v průměru byla u divizí 16—25 i ví-ce km, u armádního sboru 60—90 i ví-ce km, u polní armády 150—180 km a někdy ještě větší.

Závěrem k této části:

1. Na západoevropském válečném bu-de postupný přechod řady vodních překážek nedílnou součástí každé armádní útočné operace, tzn. že v těch-to podmínkách tempo útočné operace armády bude ve značné míře závislé na tempu násilného přechodu řek.

2. Jelikož nepřítel bude zaujímat obranu na řekách zpravidla spěšně od-cházejícími silami a přísunujícími se zá-lohami je třeba způsobit mu značné ztráty před řekou, znemožnit přísun jeho záloh a rozhodnou útočnou činnos-tí vojsk armády předejít jej v příchodu k řece, zmocnit se přeprav a nedat mu možnost organizovat a zaujmout obra-

nu na vodní překážce. Musíme předejít masovému ztrátám od jaderných úderů nepřítele tím, že nedopustíme nahromadění vlastních vojsk, jak před, tak za řekou.

3. Vojska armády budou muset překonávat nejenom úsilí nepřítele, bráni-

cího se na řekách, ale i vytvořené jim zátopy, záatarasy různého typu, pásma zničení a radioaktivního zamoření. Proto je nutno znemožnit protivníku uskutečnit plánovaná opatření a současně přijmout opatření pro rychlé překonání vytvořených záatarasů.

Organizace a způsoby postupného násilného přechodu vodních překážek v útočné operaci armády.

1. Způsoby násilných přechodů vodních překážek

Za hlavní způsob postupného násilného přechodu řeky vodních překážek, považujeme násilný přechod z chodu, neboť jen tak dosáhneme nepřetržitosti útočné operace, zabezpečíme její vysoká tempa a vytvoříme podmínky pro rychlý přechod dalších řek. Pouze v tom případě, že se násilný přechod z chodu nepodaří, uskutečníme jej s krátkodobou přípravou. Násilný přechod vodních překážek z chodu má své oprávnění a přednosti jak při překonání řek v taktické hloubce obrany nepřítele i při rozvíjení útočné činnosti v operační hloubce. Násilný přechod z chodu je takový způsob překonání vodní překážky bojem, při kterém se vojska připravují již během jejich příchodu k řece a pak ji začínají překonávat bez zastávky předsunutými oddíly a prvosledovými jednotkami v takové sestavě, jak přicházejí k řece, bez vyčkávání na plné soustředění všech sil a prostředků. Hlavní síly vojsk zpravidla nemění bojovou sestavu a tak jak postupně přicházejí k řece, okamžitě se začínají na široké frontě přepravovat a rychle bez zastávky rozvíjejí útok na protilehlém břehu.

Násilný přechod není pouze přeprava vojsk bojem přes vodní překážku, ale zahrnuje v sobě též bezprostřední příchod vojsk k řece, spojený obvykle s překonáváním pásem zničení, záatarasů

a radioaktivního zamoření, přepravu vojsk a také rozhodné pokračování v útočné činnosti na druhém břehu. Nově chápeme úlohu předmostí. Jeho ovládnutí a udržení v minulých válkách se považovalo za nezbytnou podmínku úspěšného přechodu řek z chodu. Maršál Sovětského svazu soudruh Zacharov M. V. píše: „... na takových velkých předmostích, jako Magnuševské o šířce 22 km a hloubce 10—12 km, bylo soustředěno 27 divízi, 8 tankových brigád, 24 tankových a samostatných dělostřeleckých pluků apod.; na Sandoměřském předmostí bylo soustředěno 7 armád. Nyní to není možné. Rozpočty ukazují, že mohou být dokonce tak velká předmostí jako byla Magnuševské a Sandoměřské, zničeny 10—15 jadernými raketami nebo bombami střední ráže. Pravděpodobně by se však nepřítel nezastavil ani před tím, aby po takových cílech použil i vodíkových bomb.“*)

Proto pouze rychlé rozvíjení útoku do hloubky bez sebemenšího zdržení na předmostí může zabezpečit nejen úspěšný násilný přechod, ale i další rozvíjení útočné operace.

*) Maršál Sovětského svazu Zacharov M. V.: Někotorije voprosy podgotovky i vedénija frontovou nastupatelnou operacij načalnovo perioda vojny „Vojennoe izdatelstvo SSSR 1961“.

Bylo by nesprávné z uvedené definice násilného přechodu dělat závěr, že tato činnost nepotřebuje zvláštních příprav. Naopak, příprava násilného přechodu z chodu klade vysoké nároky na operační umění, technické znalosti a organizační schopnosti velitelů a štábů všech stupňů. O tom svědčí i řada podmínek, rozhodujících o úspěchu násilného přechodu vodního toku z chodu, jako jsou:

- efektivní použití jaderných a chemických zbraní, jako i obyčejných prostředků ničení, dělostřelectva a podpůrného letectva. Současně je nutno široce využívat tanky nejenom pro přímou, ale i nepřímou střelbu;

- zničení prostředků jaderného napadení a ostatních prostředků ničení nepřítele;

- násilný přechod na široké frontě na samostatných směrech;

- získání a udržení iniciativy a dosažení neočekávaného násilného přechodu vodních překážek, zvláště na těch úsecích, kde nepřítel toho nejméně očekává;

- zničení hlavních uskupení nepřítelů do jejich příchodu k vodní překážce, jakož i na protilehlém břehu na hlavních směrech plánovaného násilného přechodu;

- rozhodná činnost představených

nebo speciálních odřadů v součinnosti se vzdušnými výsadky a ovládnutí stávajících přeprav na řece;

- včasný manévr silami a prostředky z jedné řeky na další a přenesení úsilí na ty směry, kde jsme dosáhli úspěchu;

- vytvoření takové operační sestavy vojsk, která dává možnost neustálého narůstání sil při násilném přechodu i při rozvíjení útoku na protilehlém břehu;

- promyšlená organizace ženíjního zabezpečení, zvláště manévru obojživelnými a mostovými přepravními prostředky a rovněž včasné zesílení těmito prostředky divizí prvního sledu;

- plné využití všech přepravních prostředků vojsk a zařízení pro brodění tanků pod vodou;

- nepřetržitý a aktivní průzkum všeho druhu s cílem včas určit charakter řeky, uskupení nepřítele na široké frontě i na značnou hloubku. Především odhalit prostředky jaderného napadení;

- spolehlivá protivzdušná obrana vojsk i přeprav;

- pečlivě organizované bojové zabezpečení vojsk, zvláště ochrana proti účinkům prostředků hromadného ničení, protiradiotechnická činnost apod.;

- správně organizovaná součinnost, spolehlivé a nepřetržitě velení vojskům.

2. Rozhodnutí a stanovení úkolů vojskům

Základní opatření pro organizaci násilného přechodu vodních překážek připravujeme již při organizaci útočné operace. Tato opatření určuje velitel armády v rozhodnutí pro operaci a v pokynech štábu a náčelníkům druhů vojsk a velitelům svazků. Přijetí správného rozhodnutí pro násilný přechod vodních překážek a reálné plánování vyžaduje, abychom podrobně studovali nepřítele, charakter vodních překážek a terén v pásmu útoku. K tomu využí-

jeme geografické popisy, topografické mapy velkého měřítka, různé sborníky hydrometeorologické služby a jiné. Od počátku bojové činnosti v počátečním období války a rovněž při přípravě další útočné operace musí průzkum všech druhů určit:

- uskupení jaderných prostředků nepřítele, charakter obrany vodních překážek a prostory soustředění bližších záloh nepřítele,

- charakter ženíjních zátarasů na

přístupech k řece i bezprostředně u řeky,

- charakter vodních překážek, množství, únosnost, stav mostů, přepravních prostředků a hydrotechnických zařízení,

- nejvýhodnější komunikace pro příchod k řece, vhodné pro rychlý a skrytý přesun vojsk a pro rozvinutí přepravních prostředků,

- možnosti využití místních zdrojů poblíž řeky pro stavbu mostů apod.

Všechny tyto údaje soustředí štáb armády a v průběhu operace je neustále doplňuje a upřesňuje.

V rozhodnutí pro útočnou operaci, ve které bude nutné přecházet několik vodních překážek, velitel armády kromě obvyklých otázek určuje:

- jaké uskupení nepřítele je nutno zničit, aby byly vytvořeny nejvýhodnější podmínky pro postupný násilný přechod vodních překážek z chodu,

- rozdělení ženijních útvarů a jednotek, jakož i přepravních prostředků divizím v případě, že se jimi posilují již od začátku operace,

- sestavu armádních záloh ženijních útvarů a přepravních prostředků a rovněž ženijních vojsk v podřízenosti armády, místo jejich rozmístění a směry přesunu v průběhu operace.

Na první den operace určují se úkoly vojskům podobně tak, jak ukáží dále v obsahu rozhodnutí pro násilný přechod jednotlivé vodní překážky.

Velitel armády vydává náčelníkovi štábu a náčelníkům druhů vojsk ústně směrnice pro zabezpečení operace.

V průběhu operace velitel armády musí přijmout rozhodnutí pro násilný přechod každé střední a široké překážky ještě do příchodu k ní. Úkoly pro násilný přechod stanoví včas tak, aby zabezpečil vojskům nutný čas pro přípravu úderů jadernými zbraněmi a jinými prostředky ničení a pro nutné přeskupení vojsk a manévry přepravní-

mi prostředky. Podle zkušeností ze cvičení je potřeba úkoly divizím vydávat na vzdálenost 50—70 km od řeky.

V rozhodnutí pro násilný přechod jednotlivé vodní překážky měl by velitel armády určit:

- směr hlavního úderu, objekty a způsob použití jaderných a chemických zbraní a operační sestavu armády při násilném přechodu,

- úkoly raketových vojsk, dělostřelectva a podpůrného letectva,

- úkoly vševojuskových svazků, úkoly, sestavu, čas a místo vysazení vzdušných výsadků,

- organizace protivzdušné obrany, ženijního a ostatních druhů bojového zabezpečení.

Velitel armády musí rovněž určit hlavní úseky násilného přechodu a časový postup přepravy vojsk, stanovit opatření k rychlému příchodu vojsk k vodní překážce, organizovat součinnost, rozdělit přepravní prostředky mezi svazky armády a vytvořit si jejich zálohu. Stanovit manévry přepravními prostředky a rovněž určit hlavní opatření pro zabezpečení násilného přechodu.

Při určení směru hlavního úderu, musí kromě obecných principů uvažovat charakter a množství vodních překážek na celou hloubku útočné operace. Při určení rozměrů úseku násilného přechodu bereme v úvahu, že širší úsek zabezpečuje svobodu manévru vojskům i přepravním prostředkům, ztěžuje nepříтели určit směr našeho hlavního úderu, rozptyluje jeho síly a napomáhá dosáhnout neočekávanost násilného přechodu, dosáhneme výhodného rozptýlení vojsk, což vytváří příznivé podmínky pro výběr výhodných úseků pro násilný přechod. Nepřiměřeně široké úseky násilného přechodu ztěžují však součinnost a velení vojskům. Úsek násilného přechodu divize může být 20 až 30 km, armády 120—150 a v některých

případech i více km široký. To znamená, že šířky úseků násilného přechodu budou v podstatě stejné jako šířky útočných pásem.

Hlavním úkolem raketových vojsk a dělostřelectva bude v součinnosti s raketovými vojsky frontu ničit zjištěné jednotky raketových vojsk nepřítele, dílen a skladů jaderných zbraní. Kromě toho ničit uzly a opěrné body jeho obrany, radiotechnické prostředky, místa velení, způsobit ztráty a zdržet přibližující se k frontě druhé sledy a zálohy nepřítele. Tyto úkoly plní jak v období příchodu vojsk k řece, tak i při boji na protilehlém břehu. Hlavním úkolem dělostřelectva při násilném přechodu řeky bude zničit zjištěné prostředky jaderného napadení nepřítele. Dělostřelectvo bude kromě toho ničit a umlčovat jeho živou sílu a palné prostředky v opěrných bodech a uzlech obrany na protilehlém břehu. Při stanovení úkolů dělostřelectva je třeba též správně ocenit i jeho úlohu v boji s tanky nepřítele na protilehlém břehu.

Úkoly podpůrného letectva je třeba usměrnit především na boj s letectvem a raketovými vojsky nepřítele. Letectvo bude též ničit zálohy přibližující se k řece a může též dostat úkol zničit hydrotechnická zařízení, zničit přepravy, které využívají odcházející nebo přibližující se vojska nepřítele. Může též ničit místa velení, vytvářet dýmové clony na přepravách, zabezpečovat přepravu vzduchem přepravních prostředků a vést nepřetržitý průzkum nepřítele.

Taktické vzdušné výsadky budou mít úkol zpravidla ovládnout a udržet stávající mosty a přepravy, hydrotechnická zařízení a takticky výhodný prostor terénu poblíž řeky, jehož ovládnutí skýtá možnost odřezat cesty ústupu vojskům nepřítele a současně zdržet

příchod k přepravám jeho záloh. Mohou též ničit ty prostředky hromadného ničení nepřítele, které mohou působit na naše přepravy, připravující se vojska, vyšší štáby a uzly spojení a tím narušit systém velení v tak složitém a odpovědném momentu operace.

Bližším úkolem divizí prvního sledu může být rozhodně a rychle překonat vodní překážku, využít výsledky úderů jaderných zbraní, zničit svazky prvního sledu armády nepřítele, směle rozvíjet útok a ovládnout prostor, ve kterém jsou rozloženy taktické rakety nepřítele. Následujícím úkolem může být zničit bližší operační zálohy nepřítele a ovládnout postavení jeho takticko-operačních raket. Pro další činnost divizí určuje se směr útoku. Další úkol upřesňuje se v průběhu útočné operace. Při stanovení úkolů divizím prvního sledu jim velitel armády přiděluje potřebné přepravní prostředky, určuje úseky násilného přechodu a rovněž dává směrnici jak využít armádních přeprav. Divizím druhého sledu určuje osy přesunu, způsob přepravy přes vodní překážku a určuje prostory zasažení. Konkrétní úkoly dostávají před zasažením do boje.

Úkoly vojskům PVO jsou podmíněny nutností bránit postavení raketových vojsk, svazků hlavního uskupení armády a přeprav přes řeku. Organizace a způsob protivzdušné obrany jsou vyjádřeny v plánu protivzdušné obrany.

Pro ženijní vojsko velitel armády určuje způsob a postup zřízení a udržování armádních přepravišť, prostor soustředění zálohy přepravních prostředků a možné varianty jejich manévru v průběhu operace. Náčelník ženijního vojska musí být připraven na výzvu v informační zprávě uvést:

- charakteristiku vodních překážek v útočném pásmu armády,
- charakter a stupeň ženijního vy-

budování obrany nepřítele na vodních překážkách,

— stav silniční sítě, průchodnost, ochranné a maskující vlastnosti terénu, které mají vliv na podmínky násilného přechodu vodních překážek,

— návrhy na plnění hlavních úkolů ženijního zabezpečení; možnosti armády pro postupný násilný přechod řady vodních překážek,

— nejvýhodnější manévry přepravními prostředky v průběhu operace.

3. Organizace součinnosti a velení vojskům v průběhu násilného přechodu

Součinnost bude zaměřena především na sladění využití výsledků jaderných úderů vševojskovými svazky a útvarů s cílem zničit nepřítele a splnit bojový úkol. K sladění činnosti útvarů a svazků raketových vojsk, letectva, vzdušných výsadků, předsunutých oddílů a hlavních sil vševojskových svazků velitel armády určuje:

— jaderné prostředky a uskupení vojsk nepřítele, které chce zničit nebo umlčet jadernými zbraněmi a údery letectva. Způsob přemístění a přepravy raketových útvarů přes vodní překážky a jejich zabezpečení jadernou municí,

— způsob součinnosti vševojskových svazků s raketovými útvarů a letectvem, zvláště co do využití jejich jaderných úderů,

— zabezpečení vysazení taktických vzdušných výsadků a způsob součinnosti s operačními vzdušnými výsadky,

— způsob manévru silami a prostředky z jedné vodní překážky na další, zvláště raketových útvarů, prostředků PVO a přepravních prostředků.

Kromě toho velitel armády vydává pokyny pro organizaci armádních přeprav, určí způsob a čas přepravy svaz-

ků druhého sledu a záloh armády a způsob obrany hlavního uskupení vojsk armády proti napadení ze vzduchu. Součinnost neustále upřesňuje podle konkrétní situace.

Podmínka nepřetržité součinnosti je mít nepřetržitě a spolehlivě velení vojskům. Při násilném přechodu vodních překážek bude mít pouze některé zvláštnosti.

Pro ulehčení velení vojskům na protilehlém břehu řeky, je účelné včas vysunovat na protilehlý břeh předsunuté velitelské stanoviště v sestavě malé skupiny důstojníků, vedené velitelem armády nebo jeho zástupcem.

VS armády je účelné umísťovat 15 až 20 km od řeky, neboť při této vzdálenosti jsou zabezpečeny výhodné podmínky pro spojení s PVS armády a štáby podřízených a součinnostních svazků. Je též i větší bezpečnost velitelského stanoviště od jaderných úderů nepřítele, zaměřených na přepravující se vojska a přepravy. Přemístit VS bude účelné vzápětí za přepravou svazků prvního sledu.

Zvláštním úkolem spojení je i zabezpečit řízení tanků při jízdě pod vodou. Hluboké brodění bude řídit zvlášť určený náčelník přepravy z počtu velitelů tankových jednotek a útvarů.

4. Organizace PVO při násilném přechodu vodních překážek

Značný význam za příchodu k vodní překážce i při jejím překonávání má spolehlivá protivzdušná obrana vojsk proti úderům letectva a bezpilotním prostředkům nepřítele. Nejspolehlivěj-

ší způsob je systém pásem protivzdušné obrany, organizovaný frontem s využitím protiletadlových a raketových pluků frontu i armády. Současně je nutno zesílit obranu vojsk i přeprav stíhacím

letectvem zvláště v tom období, kdy protiletadlové raketové útvary se přesunují a zaujímají palebná postavení. Vojskové protiletadlové raketové oddíly je nutno vyslat společně s předsunutými odřady k přepravám a rozvinout se k PVO přepravujících se vojsk, výsadekových přepravních prostředků a zřízených mostů na vzdálenosti 2 až 5 km od vodní překážky. Během přepravy divizí prvního sledu armády větší část protiletadlových raketových vojskových oddílů se přepravuje na druhý břeh a zabezpečuje útočící vojska. Armádní protiletadlový raketový pluk bude zpravidla výhodně použit k obraně armádní raketové brigády a

hlavního uskupení armády při násilném přechodu řeky a rozvinout v palebném postavení poblíž vodní překážky.

Při násilném přechodu vodních překážek má značný význam organizace radiotechnického rušení vzdušného nepřitele. V důsledku toho je třeba k vodní překážce vysunout včas radiotechnické jednotky speciálního určení a rozvinout je v závislosti na situaci ve vzdálenosti 10–20 km od vodní překážky. Zde je ponechat do zakončení přepravy hlavních sil armády. Část těchto jednotek může zůstat na delší dobu k obraně hlavních armádních přeprav.

5. Plánování násilného přechodu vodních překážek v útočné operaci armády

Násilný přechod vodních překážek plánuje štáb armády v souhlase s rozhodnutím velitele armády a upřesňuje se podle získávaných zpráv v průběhu operace.

V plánu útočné operace se uvádí:

- přepravní úseky a způsob násilného přechodu vodních překážek divizí prvního sledu,
- počet a lhůty pohotovosti přepravišť organizovaných armádou a organizace porádkové služby na nich,
- způsob, místa a lhůty přepravy druhého sledu a záloh armády,
- použití raketových vojsk, dělostřelectva a letectva při násilném přechodu vodní překážky,
- rozdělení ženijních útvarů a přepravních prostředků divize, sestava armádních záloh ženijních útvarů a přepravních prostředků a ženijní útvary v podřízenosti armády a místa jejich rozmístění,
- způsob zabezpečení přeprav a organizace velení při násilném přechodu.

Štáb armády společně s náčelníky

druhů vojsk zpracovává na první řeku a v průběhu operace na každou vodní překážku jednoduchý grafikon přepravy, v kterém je účelné vyjádřit též organizaci součinnosti. V grafikonu přepravy se obvykle určuje:

- operační sestava armády při násilném přechodu,
- úseky násilného přechodu,
- ženijní útvary a přepravní prostředky, určené k posílení svazků prvního sledu armády a doba pohotovosti přepravišť,
- způsob a lhůty přepravy svazků armády a útvarů v armádní podřízenosti,
- záloha přepravních prostředků.

Jednotlivé otázky násilného přechodu vodních toků odrážejí se i v jiných plánech a dokumentech. Např. v plánu průzkumu, v plánu bojového použití raketových vojsk a dělostřelectva, v plánu ženijního zabezpečení apod.

V plánu ženijního zabezpečení útočné operace armády se stanovují zpravidla tyto otázky, týkající se násilného přechodu řek:

- ženíjný průzkum vodních překážek,

- ženíjná opatření k zabezpečení příchodu vojsk k vodním překážkám,

- stupeň ženíjní úpravy terénu při násilném přechodu vodních překážek, zvláště vybudování postavení raketových vojsk,

- ženíjná zabezpečení činnosti vzdušných výsadků, předsunutých odřadů a speciálních odřadů při jejich činnosti k ovládnutí přeprav na vodních překážkách,

- počet, místa a lhůty uvedení v činnost přepravišť na řekách a lhůty jejich sejmutí,

- pořadí a lhůty přepravy svazků a útvarů armády,

- sestava zálohy ženíjných útvarů a ženíjních prostředků, jejich rozmístění a osy přesunu v průběhu operace,

- maskování přisunových cest, přepravišť a místa zřízení klamných přepravišť,

- opatření pro zabezpečení odolnosti a životnosti přeprav,

- organizace ženíjního zabezpečení, rozvíjení útoku na protilehlém břehu a k odražení protiúderů a protizteči nepřitele,

- organizace ženíjního materiálně technického zabezpečení.

Ve všech plánovaných opatřeních je třeba určovat lhůty splnění a vyčleněné síly a prostředky.

K snížení ztrát od účinku jaderných zbraní a k zabezpečení nepřetržitosti a organizovaného překonání vodních překážek organizuje vševojskový štáb pořádkovou službu. Tato je povinna zabezpečit včasný, organizovaný a skrytý příchod vojsk k řece, nedopustit nahromadění sil a prostředků před i za řekou a zabezpečit propouštění vojsk na přepraviště podle grafikonu přepravy a vzniklé situace. Na přepravištích a bezprostředních přístupech k řece

organizuje pořádkovou službu ženíjní vojsko. Mezi vševojskovou a ženíjní pořádkovou službou je nutno organizovat spojení a je účelné upřesnit jim úkoly a odpovědnost. Budou-li organizována silniční pořádková pásma a prostory, bude účelné začleňovat do nich, jako nedílnou součást, pořádkovou službu na vodních překážkách. Příklad organizace pořádkové služby viz příloha 1.

Při postupném násilném přechodu řady vodních překážek značný význam má promyšlené plánování manévru přepravními prostředky. Proto ženíjní náčelník armády musí podrobně rozpracovat schéma manévru přepravními prostředky s cílem, plánovitě a včas uvolnit přepravní prostředky z jedné řeky pro zabezpečení přechodu dalších řek, obnovit zálohu přepravních prostředků a tak vytvořit podmínky k nárůstu tempa přepravy na těch úsecích, kde násilný přechod se úspěšně rozvíjí. Příklad schématu viz příloha 2.

Závěrem k této části:

1. Základním způsobem postupného násilného přechodu vodních překážek je násilný přechod řek z chodu na široké frontě s rychlým rozvíjením útočné činnosti do hloubky, bez jakéhokoli zdržení na protějším břehu.

2. Podmínkami úspěchu násilného přechodu vodních překážek je efektivní použití jaderných zbraní, zničení prostředků jaderného napadení nepřitele, bojová činnost předsunutých odřadů, vzdušných výsadků a speciálních odřadů s cílem zmocnit se přeprav, spolehlivá PVO, včasný průzkum, pečlivě organizovaná součinnost, promyšlené ženíjní zabezpečení a organizace ostatních druhů bojového zabezpečení. Úspěch násilného přechodu vodních překážek vyžaduje pečlivou organizaci v období přípravy operace, neustálé upřeshování v průběhu rozvíjení útoku a závisí na úrovni bojové připravenosti

vojsk, velitelů a štábů a na jejich morálně politických kvalitách.

3. Násilný přechod jednotlivé řeky tak, jak postupně k ní vojska přicházejí, je nutné plánovat podrobně a s předvídáním a vytvářet podmínky pro násilný přechod další vodní překážky

Tc vyžaduje správně zplánovat včasný manévr sil a prostředků, zvláště raketových vojsk, vojsk PVO a přepravních prostředků z jedné řeky na další a není-li to možné (malá vzdálenost řek), vhodně rozdělit tyto síly a prostředky na obě řeky.

III. Ženíjní zabezpečení postupného násilného přechodu řady vodních překážek v útočné operaci armády.

1. Cíle a úkoly

Ženíjní zabezpečení do značné míry rozhoduje o úspěchu postupného násilného přechodu řady vodních překážek v útočné operaci armády. Jeho cílem je vytvořit podmínky k rychlému násilnému přechodu všech vodních překážek v útočném pásmu armády z chodu bez snížení středního tempa útočné operace.

Hlavním úkolem budou taková opatření, která zabezpečí rychlé vyjití vojsk k řece na široké frontě, na samostatných směrech, okamžité zahájení přepravy vojsk a zabezpečení útoku ve vysokém tempu na protilehlém břehu, se současným vytvořením podmínek pro překonání další vodní překážky. Ženíjní zabezpečení násilného přechodu řek ve vysokých tempech spočívá v těchto opatřeních:

— ženíjní průzkum přístupových cest k vodním překážkám, samotných

vodních překážek a přilehlého k nim terénu a průzkum systému a stupně vybudování obrany protivníka, jak na vlastním, tak i nepřátelském břehu řeky,

— příprava cest k manévru a rozvinutí raketových útvarů, pro vyjití vojsk k přepravním úsekům a pro rychlý pohyb vojsk při rozvíjení útočné operace na protilehlém břehu,

— zabezpečení činnosti vzdušných vysadků, předsunutých a speciálních odřadů při jejich činnosti k ovládnutí přeprav,

— zřízení a udržování přepravišť na vodních překážkách a zabezpečení nepřetržité přepravy vojsk a bojové techniky,

— manévr ženíjními silami a přepravními prostředky z jedné řeky na další v tempech zabezpečujících nepřetržitost útočné operace.

2. Ženíjní průzkum vodních překážek

Ženíjní průzkum provádí ženíjní jednotky divizí prvního sledu armády, průzkumné jednotky ženíjních útvarů a svazků armády a letecká armáda frontu podle požadavků štábu armády. K průzkumu středních a širokých vodních překážek budeme používat ženíjní průzkumné skupiny jako vzdušného výsadku.

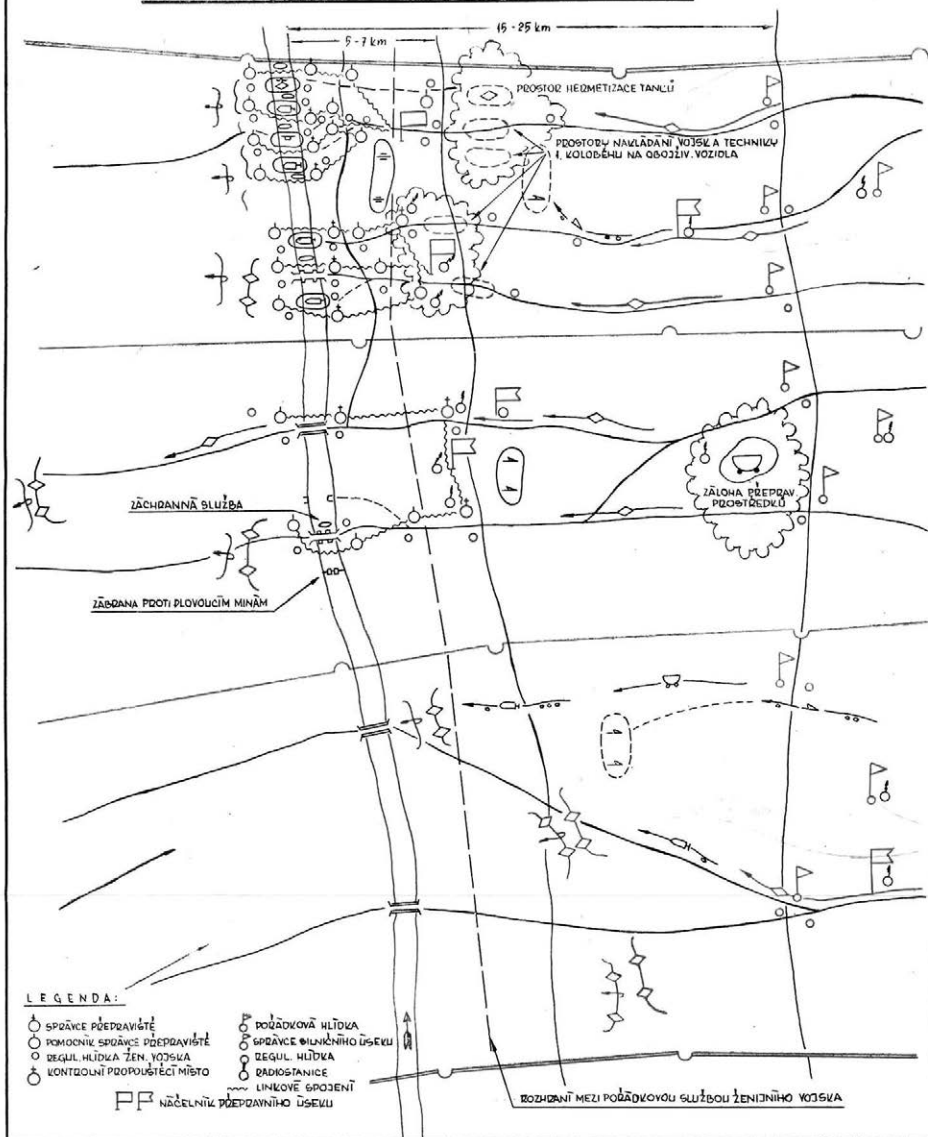
Ženíjní průzkum musí zjistit místa výhodná pro brodění, plavidlovou a pří-

vozovou přepravu, hluboké brodění tanků pod vodou, pro zřízení plovoucích a dřevěných mostů a také údaje o hydrotechnických zařízeních na řece a místních přepravních prostředcích.

Aby zprávy pozemního ženíjního průzkumu mohly být včas doručeny příslušným velitelům, je účelné ženíjní průzkumné jednotky začleňovat do průzkumných nebo předsunutých odřadů divizí prvního sledu, popřípadě vy-

SCHEMA PORÁDKOVÉ SLUŽBY PŘI NÁSILNÉM PŘECHODU ARMÁDY

Příloha I

sunovat je na vrtulnících. Počet průzkumných skupin závisí na šířce úseku násilného přechodu a na charakteru a počtu plánovaných přepravišť a také na potřebě průzkumu dalších vodních překážek.

Soudobá zařízení a přístroje pro přesná měření dovolují pomocí leteckých snímků určit šířku překážky s přesností ± 4 m a hloubku vodní překážky s přesností $\pm 0,5$ m (je-li čistá voda), rychlost proudu, zátarasy na březích, spád břehů s přesností do 1 až 2 stupně, výšku břehů s přesností $\pm 0,5$ m, charakter příchodu k vodní překážce i na protilehlém břehu.

K doplnění těchto prostředků bude

nutné rozpracovat možnosti zhotovení fotografických snímků objektů na vodní překážce i na příchodech k ní pomocí televizního systému na vrtulnících i letadlech. Překonávání vodních překážek tanky pod vodou je v současné době poněkud ztíženo nedokonalými prostředky k průzkumu profilu a hlavně charakteru dna řek a k zjištění vodních zátarasů. Bude proto nutné zkonstruovat speciální přístroje k průzkumu zátarasů a překážek ve vodě a k rychlému získání údajů o profilu řeky a charakteristice jejího dna, jimiž by bylo možné v průběhu několika minut prozkoumat řeku v úseku 50 až 100 m.

3. Příprava cest pro vyjití vojsk k přepravám a pro rychlý postup na protilehlém břehu.

Ženíjní zabezpečení přístupu vojsk k vodní překážce je jedním z nejobtížnějších opatření, které má bezprostřední vliv na vysoké tempo útoku. Spočívá v první řadě v průzkumu cest a v překonání zátarasů, prostorů zničení a radioaktivního zamoření, jež nelze obejít nebo jejich obejít je z jakéhokoli důvodu nevýhodné.

Poněvadž tato opatření se v podstatě neliší od ženíjního zabezpečení pohybu vojsk v útočné operaci, uvedu jen některé zvláštnosti příchodu vojsk k vodní překážce. Včasná příprava cest pro obejít nepřítele umožní získat čas a předejit odcházejícího nepřítele v dosažení vodní překážky. Tyto cesty musí mít značnou propustnou kapacitu a zabezpečovat pohyb proudů s rychlostí nejméně 20–30 km/hod. Proto odřady zabezpečení pohybu na každé z cest pluků prvního sledu a rovněž ženíjní útvary, začleněné v sestavě pochodových proudů, jsou povinny v krátkých lhůtách prozkoumat a očistit cesty od zátarasů, závalů a poškozené techniky, upravit povrch vozovky a nebo zřídit objíždky v podobě pomocných cest. Po-

čet cest, zřizovaných k zabezpečení pohybu útvarů a svazků prvního sledu armády, bude záviset na zámyslu boje, bojové sestavě, charakteru silniční sítě, podmínkách průchodnosti terénu mimo komunikace a možnostech vojsk k úpravě cest. Počítáme nejméně dvě osy pro každý předsunutý odřad pluku prvního sledu a také samostatné osy pro přesun a rozvinutí raketových vojsk a pro přesun mostových souprav k řece. Kromě toho připravujeme dvě rokádní cesty, jednu na vzdálenost 5 až 7 km od vodní překážky pro manévr přepravních prostředků a dělostřelectva a jednu na vzdálenost 15–20 km od řeky pro manévr druhých sledů a záloh armády.

V některých případech budou muset útočící vojska překonávat rozbahněné úseky říčních údolí. Zpevnění polních cest a zřizování pomocných cest na rozbahněných úsecích vyžaduje značné úsilí ženíjních jednotek. V tomto případě zabezpečujeme pohyb vojsk k řece jen omezeným počtem cest. K přesunu přes rozbahněné úseky je výhodné vybavit závčas kolová vozidla

hatěmi, kolejovými štitky nebo jinými lehkými prvky, což snižuje potřebu dopravních prostředků k přisunu materiálu pro zpevnění těchto cest v průběhu operace a urychluje jejich úpravu. K dalšímu urychlení úpravy cest bude nutné vytvořit lehké, ale spolehlivé normované prostředky pro zpevnování cest, nejlépe s využitím sarmovaných plastických hmot. Minimální počet těchto prostředků je nutné organizace začlenit k pontonovým a ženíjním útvarům a k armádním ženíjním skladům. Pro převoz a ukládání kolejových štitů je výhodné používat vrtulníky, neboť mohou letět přímo nad nedostupnými a zamořenými úseky terénu rychlostí do 200 km za hodinu. Pomocí vrtulníků můžeme také poměrně rychle určovat místa přechodů přes zabahněné úseky říčních údolí, která vyžadují minimální rozsah prací k dosažení jejich průchodnosti.

Současně je nutné řešit otázku zvýšení průchodnosti bojových i dopravních vozidel všech druhů vojsk a ženíjní techniky, předurčené pro zabezpečení útoku a překonávání vodních překážek. Rozvíjení útoku na protilehlém břehu a postup k další vodní překážce vyžaduje v podstatě stejná opatření k zabezpečení cest.

Očekáváme-li na druhém břehu protiúder nepřítele, ženíjní vojsko připravuje manévry zátarasy, zabezpečuje cesty pro rozvinutí vojsk, udržuje přepraviště a plní úkoly ženíjního zabezpečení k odrazení protiúderu; předvídáme-li zasadit za řekou druhý sled armády, připravuje osy přesunu a věnuje zvláštní pozornost udržování vyčleněných přepravišť.

Druhy, předurčení a zřizování přepravišť

Vysoké tempo násilného přechodu vodních překážek můžeme dosáhnout jen při promyšleném využití všech dru-

hů přeprav. Přepravy podle způsobu využití přepravních prostředků rozdělujeme na plavidlové, přívozové, mostové, brodové a pro brodění tanků pod vodou po dnu řeky. V zimních podmínkách při dostatečné tloušťce ledu organizujeme přepravu po ledu, k oklamání nepřítele široce používáme klamných přeprav.

Kromě přepravních prostředků, které jsou včleněny do ženíjních jednotek a útvarů, zavádějí se do vojsk v posledních letech obojživelná bojová vozidla, především obrněné transportéry a plovoucí tanky. Tankové jednotky jsou kromě toho vybaveny zařízením, které umožňuje jízdu tanků po dnu vodní překážky na hloubku 5–7 m o šířce do 700 m s rychlostí 5–7 km za hodinu.

Plavidlová přepraviště — jsou předurčena pro přepravu motostřeleckých, dělostřeleckých a tankových jednotek s využitím organické obojživelné techniky těchto jednotek a ženíjních obojživelných transportérů (známý pásový obojživelník K-61). Účinnost a kapacita plavidlových přepravišť se podstatně zvýší zavedením nového pásového obojživelníku o únosnosti na vodě 10 t, s přívěsem o únosnosti do 5 t, čímž umožní přepravovat většinu veškerého dělostřelectva současně s tahači a pásových obojživelných prámů o únosnosti 50 t, určených k přepravě tanků. Pohotovost prámu k přepravě prvního koloběhu od jeho příjezdu k řece včetně nájezdu tanku trvá do 5–7 minut. Spojením dvou pásových samohodných prámů je možné překlenout i úzké vodní překážky, např. kanály, které mají dostatečnou hloubku. Podotýkám, že není možné souhlasit s názory (např. pplk. Šulce, VM č. 9–10/63), které přepravu na samohodných prámech zařazují do přepravy přívozové. Odúvodňují to tím, že organizace a způsob přepravy na samohodných prámech se

nijak neliší od přepravy na jiných železničních obojživelných prostředcích, používá se na celé šířce přepraviště a odpadá zřizování soulodí a ostatních zařízení přívozové přepravy.

K plavidlové přepravě je účelné i v současných podmínkách využívat přepravních prostředků, získaných na vodní překážce nebo v její blízkosti.

Při zřizování plavidlového přepraviště je nutné vybrat nejvýhodnější místa pro spouštění obojživelných přepravních prostředků na vodu i pro jejich výjezd z vody, označovat osy příjezdu jednotek druhých a dalších koloběhů. V některých případech bude nutné upravit břehy ke spouštění těchto prostředků na vodu (pomocí trhavin nebo buldozerů). Při násilném přechodu vodní překážky v noci je nutné vybavit výsadek přepravní prostředky přístroji pro noční vidění.

Přívozová přepraviště organizujeme k přepravě techniky raketových útvarů, dělostřelectva a v některých případech při nedostatku samostatných prámů k přepravě tanků. Na přívozových přepravištích zřizují se přistávací můstky, pomocné cesty k nim a organizuje se regulace příchodu jednotek k přepravišti. Na úseku násilného přechodu pluku mohou být zřízeny 1—2 přívozová přepraviště.

Mostová přepraviště mají největší kapacitu. Mohou být buď jako plovoucí mosty s postupným přechodem (převážně na širokých řekách) na kombinované mosty, nebo jako stálé mosty, kterých jsme se zmocnili, nebo nízkovodní, popřípadě ponořené mosty, zřízené v průběhu přepravy. Vzdálenost mezi mosty z hlediska protiatomové ochrany musí být nejméně 5 km. Zřizování mostových přepravišť spočívá v odtarasení břehů, úpravě cest ke břehu pro rozvinutí pontonových útvarů, stavbě mostu, přípravě cest pro přísun k mostu a pro pohyb na protilehlém

břehu vojsk, zřízení zábran proti plovoucím minám a předmětům, organizaci říčních hlídek a míst pro regulační a pořádkovou službu.

Brodová přepraviště se zřizují na vodních překážkách o malé hloubce, únosném dnu a břehů řeky. Zřízení brodu vyžaduje odtarasit břehy i koryto řeky, upravit sjezdy a výjezdy, odstranit velké balvany a označit brod a příjezdové cesty. Při brodové přepravě organizujeme vyprošťovací službu k odstranění nepojízdných vozidel. Hloubka brodu, kterou mohou překonávat bojová a dopravní vozidla je u automobilů do 0,8 m a u tanků do 1,5 m. Brodová přeprava je hlavním druhem přepravy vojsk při násilném přechodu mělkých řek. Proto je nutné nadále zvyšovat broditelnost všech bojových i dopravních vozidel.

Přepraviště pro brodění tanků pod vodou

Je poměrně novým, avšak velmi perspektivním druhem přepravy. Zabezpečuje do značné míry překvapení násilného přechodu a rychlé překonání řeky tanky na široké frontě. Jízda tanků pod vodou vyžaduje však pečlivé přípravy. Proto už při plánování násilného přechodu vodních překážek je nutné včas studovat a určit směry, na kterých je možno ji uskutečnit. V průběhu útočné operace musí mít průzkumné odřady divizí ve své sestavě ženijní průzkumné jednotky, schopné provádět průzkum určených úseků k přesunu tanků pod vodou. Podle zkušeností ze cvičení potřebuje 1 ženijní družstvo k průzkumu, odtarasení a označení jedné trasy o šířce 30—50 m 1,5—2 hodiny.

Úkolem ženijních jednotek při zřizování přepravišť tanků pod vodou bude, kromě průzkumu tras, očistovat dno řeky od zátarasů a překážek, určovat a označovat cesty z prostoru hermetizace tanků k brodovému přepra-

višti a někdy i upravovat břehy, které nesmí mít větší spád než 25° a výjezd 150. Zvláště pečlivě je nutné organizovat vyprošťovací službu.

Rychlost pohybu tanků pod vodou při dodržení vzdálenosti 100–150 m s rychlostí proudu do 1 m za vteřinu je v průměru 100 m za minutu. Na úseku násilného přechodu tankového pluku k přepravě tanků po dnu řeky je

nutné zřídít 4–6 a na úseku tankové divize 8–12 tras.

Povinností správců přepravišť všech druhů je organizovat záchrannou službu.

Pro raketové útvary, které jsou vždy vyhledávaným cílem nepřítele, vyčleňujeme na středních a širokých vodních překážkách zvláštní připravená přivozová přepraviště.

4. Možnosti armády při násilném přechodu řady vodních překážek a manévr přepravními prostředky

Základním požadavkem pro ženijní zabezpečení postupného násilného přechodu řady vodních překážek je, aby armáda měla při příchodu ke každé z nich dostatečné množství přepravních prostředků k přepravě vojsk ve vysokém tempu a současně, aby udržovala na předcházející řece dostatečné množství mostů k přepravě hlavních sil druhých sledů, záloh a týlu a pro přísun a odsun.

Postupný násilný přechod několika vodních překážek armádou vyžaduje předvídat a uskutečňovat manévr ženijními a pontonovými útvary a přepravními prostředky z jedné vodní překážky na druhou.

Poněvadž manévr přepravními prostředky je typický pro ženijní zabezpečení většího počtu vodních překážek v jedné útočné operaci armády, rozeberu jej podrobněji.

V soudobé operaci manévr přepravními prostředky se může uskutečňovat:

- mezi svazky uvnitř armády i mezi armádami,
- využitím přepravních prostředků z úseků, kde přeprava neměla úspěch, na jiné úseky,
- v přísunu přepravních prostředků z druhých sledů a ze zálohy armády a v některých případech i od frontu.

Současně můžeme použít i tyto druhy manévru:

— při násilném přechodu jedné řeky — z hloubky k vodní překážce i podél vodní překážky, přičemž druhý způsob bude značně ztížen vzdáleností jednotlivých směrů útočících vojsk i úseků násilných přechodů,

— při násilném přechodu řady řek — z hloubky, přenesením z jedné řeky na další a nebo podél vodní překážky.

Přepravní prostředky z jedné řeky můžeme využít po jejím překonání na další jen při značné vzdálenosti obou vodních překážek.

Při menší vzdálenosti mezi řekami je nutné mít k jejich postupnému násilnému přechodu přepravní prostředky současně na dvě řeky a manévr jimi uskutečňovat metodou na přeskáčku, tj. přenesením z první řeky na třetí, z druhé na čtvrtou atd.

K zabezpečení včasného manévru přepravními prostředky je nutné určit jejich místo v bojových sestavách svazků a přijmout opatření pro jejich rychlý přesun k řece. To vyžaduje určit jim zvláštní osy přesunu, nebo vytvořit „zelenou ulici“. Vezmeme-li v úvahu značnou zatíženost cest, možné prostory zničení a radioaktivního zamoření a rovněž zájem předstihnout nepřítele

v dosažení řeky, pak je velmi výhodný manévr přepravními prostředky vzduchem pomocí vrtulníků a dopravního letectva.

V minulé válce docházelo velmi často k manévru přepravními prostředky při násilném přechodu vodních překážek. Zkušenosti ukazují, že dobře organizovaný manévr může zabezpečit nepřetržitou přepravu svazků armády na celou hloubku operace i při omezeném počtu přepravních prostředků. To vyžaduje:

- včas přenést přepravní prostředky z úseků, kde přeprava hlavních sil byla zakončena na jiné aktivní úseky přeprav nebo je vyvést do zálohy,

- zesílit svazky v okamžiku, kdy se projeví úspěch v jejich činnosti přepravními prostředky ze zálohy nebo z úseků, kde přeprava byla méně úspěšná.

- včas uvolnit plavidlové přepravní prostředky zřízením plovoucích mostů a postupnou záměnou plovoucích mostů mosty nízkovodními.

Nejdůležitější podmínkou úspěšného manévru přepravními prostředky a zabezpečení nepřetržité přepravy vojsk bylo neustále obnovování záloh ženijních jednotek i přepravních prostředků. Zkušenosti z Velké vlastenecké války neztratily svůj význam ani za současných podmínek, kdy význam manévru přepravními prostředky v důsledku vysokého tempa operace se ještě zvyšuje a čas k jeho provedení se podstatně zkracuje.

Abych mohl zdůvodnit možnosti armády při násilném přechodu řady vodních překážek budu vycházet z možností armády, vybavené organickými přepravními prostředky při překonávání jedné vodní překážky.

Armáda ve složení tří motostřeleckých a dvou tankových divízi, má-li v prvním sledu dvě motostřelecké a jednu tankovou divízi, může překonat na

svých organických přepravních prostředcích vodní překážku o šířce 100 až 150 m (na které není možnost brodění ani přepravy tanků pod vodou) v těchto lhůtách:

předsunutými odřady za 1,5 hodiny, divizemi prvního sledu za 5,5—7 hodin a všemi silami armády včetně týlu za 14—17 hodin od začátku násilného přechodu. Z organických mostových souprav mohou být v pásmu armády postaveny tři 60t mosty a přitom zůstane záloha mostových přepravních prostředků ještě na jeden most.

Na úzkých řekách do 60 m mohou být v pásmu každé divize zřízeny dva mosty. Z toho jeden most z divizních souprav SMS o únosnosti 40 t a jeden most z armádních souprav JMS o únosnosti 60 t. To umožňuje přepravit hlavní síly divízi prvního sledu za 4—5 hodin a všechny síly armády, budou-li se přepravovat druhé sledy, armádní útvarů a týlu po čtyřech mostech, za 10 až 12 hodin.

To jsou možnosti armády při násilném přechodu řek v těch případech, dává-li vzájemná vzdálenost řek možnost použít všechny přepravní prostředky postupně na každé řece.

Avšak na západoevropském válečném počítáme s řekou na každých 30—60 km a proto tento způsob bude výjimečný. Na západním válečném převládají úzké a střední řeky. Proto nejčastější bude ženijní zabezpečení násilného přechodu dvou přílehlých řek, z nichž obě budou úzké nebo jedna bude střední a druhá úzká.

Vzhledem k této skutečnosti ukáží možnosti armády při násilném přechodu řady vodních překážek na příkladu (příloha 3):

První řeka; střední, šířka 100 až 150 m.

Druhá řeka; úzká, šířka 60 m, vzdálenost od první 30 km.

Třetí řeka; úzká, šířka 60 m, vzdálenost od druhé 50 km.

Předsunutě odřady přepraví se přes první řeku (střední) za 1,5 hodiny. Při středním tempu 7—8 km za hodinu vyjdou předsunutě odřady za 3 hodiny od začátku násilného přechodu na vzdálenost 20—25 km od první řeky a budou vzdáleny 5—10 km od další řeky. V této době je nutné, aby obojživelné plavidlové přepravní prostředky dosáhly předsunutého odřadu. Budeme-li uvažovat 30 minut pro doplnění pohonných hmot obojživelných plavidlových prostředků a rychlost jejich přesunu 20 až 25 km za hodinu, tak při vzdálenosti řek 30 km je časově možný manévr obojživelnými plavidlovými prostředky z jedné řeky na druhou za předpokladu, že se přesunou z první řeky ihned po ukončení přepravy předsunutého odřadu. To znamená, že obojživelné plavidlové prostředky na první řece můžeme využít jen pro přepravu předsunutých odřadů a hlavní síly divizí prvního sledu armády přepravíme pouze po mostech, které budou již postaveny do skončení přepravy předsunutých odřadů.

Doba přepravy divizí prvního sledu armády na první (střední) řece se v tom případě prodlouží asi o 1,5 hodiny. To bude trvat nikoli 5,5—7 hodin, jak je tomu při přechodu jedné střední řeky, ale 7—8,5 hodiny.

Bude-li vzdálenost řek větší než 30 km, bude možné obojživelné plavidlové přepravní prostředky ještě po určitou dobu využít k přepravě hlavních sil divizí, současně s jejich přepravou po mostech.

Na druhé řece (úzké), o šířce 60 m předsunutě odřady (bereme v úvahu i ztráty na obojživelných přepravních prostředcích) přepraví se za 1 hodinu 20 minut. Z divizních mostových souprav může být postaven u každé divize jeden most. V tomto případě (přes

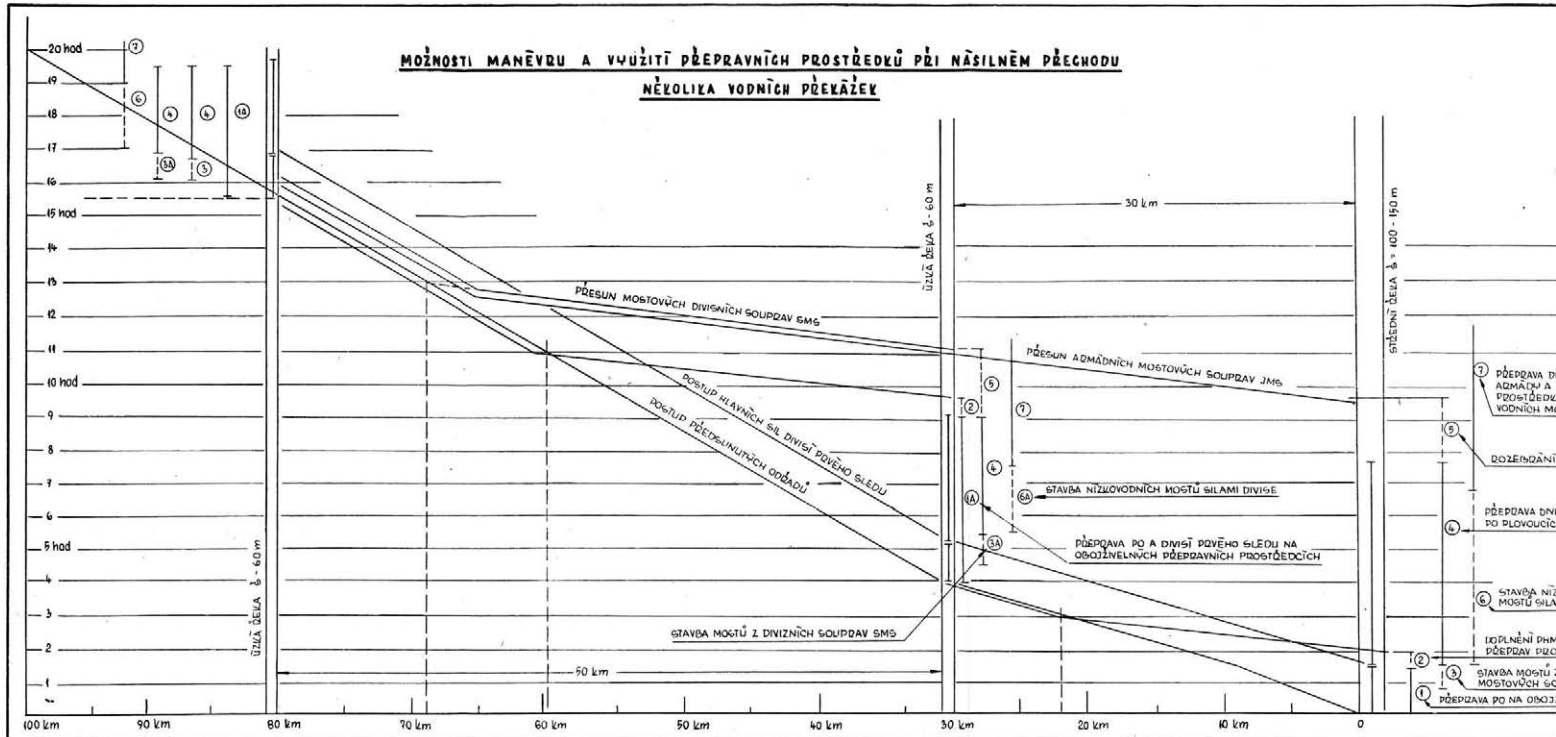
úzkou řeku) bude možné postavit po divizi prvního sledu armády nikoli po dvou mostech, jak se požaduje, ale pouze po jednom mostu, v důsledku čehož jejich přeprava nebude se časově mnoho lišit od přepravy na střední řece.

Doba násilného přechodu hlavních sil divizí prvního sledu armády v uvedených podmínkách se prodlouží o 1,5 až 2 hodiny ve srovnání s tím, kdy není nutné překonávat úzkou řeku v malé vzdálenosti od střední řeky a bude trvat nikoli 4—5 hodin, ale 5,5—7 hodin. Ke zkrácení této neúměrně dlouhé doby je nutné zesílit armádu jedním až dvěma pontonovými prapory.

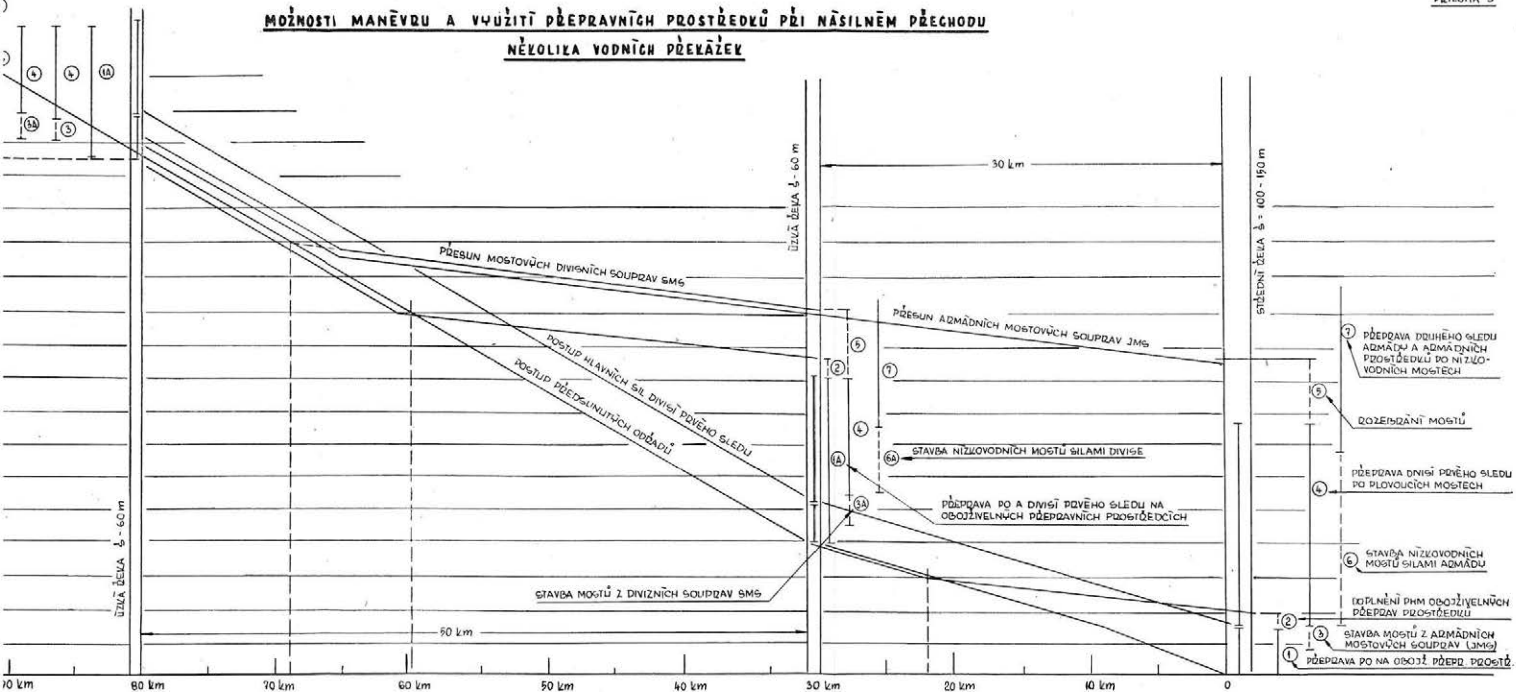
Použití divizních mostových souprav na třetí řece (úzká, šířka 60 m) po jejich využití na druhé řece bude záviset na denním tempu útoku a na rychlosti změny plovoucích mostů nízkovodními mosty. Propočty ukazují, že při středním tempu útoku do 100 km za den a při uvolnění mostových souprav hned po skončení přepravy hlavních sil divizí prvního sledu (počítáme-li čas pro jejich sejmutí a uvedení do pořádku 2 hodiny a rychlost přesunu souprav 20 km za hodinu), mohou divize použít těchto souprav jen v tom případě, kdy vzdálenost třetí řeky od druhé bude větší než 50 km. Při vzdálenosti třetí řeky od druhé menší než 50 km, je nutné ke zřízení mostů využít mostové soupravy armádního pontonového pluku, sejmuté z první řeky.

Uvedené operační údaje jsou počteny pro nejnepríznivější podmínky, tj. kdy nebyla možnost přepravit části sil divizí broděním, ani přepravou tanků pod vodou a kdy jsme se nezmočnili mostů nepříteli. Poněvadž charakter soudobé bojové činnosti umožňuje zmocnit se mostů a většina řek na západoevropském válečnickém území má dostatečné množství brodů a úseků,

**MOŽNOSTI MANÉVRU A VYUŽITÍ PŘEPRAVNÍCH PROSTŘEDKŮ PŘI NÁSILNÉM PŘECHODU
NĚKOLIKA VODNÍCH PŘEKÁŽEK**

**MOŽNOSTI MANÉVŘU A VYUŽITÍ PŘEPRAVNÍCH PROSTŘEDKŮ PŘI NÁSILNÉM PŘECHODU
NĚKOLIKA VODNÍCH PŘEKÁŽEK**

umožňujících hluboké brodění tanků, bude možné při využití těchto druhů přeprav podstatně zvýšit tempo násilného přechodu řek. Na druhé straně neuvažujeme však těžkosti s předjízdním proudů vojsk těžkými přepravními prostředky při přesunu z jedné řeky na další v podmínkách přeplynutí cest, ani časové ztráty při překonávání prostorů radioaktivního zamoření.

Z uvedeného příkladu je patrné, že minimální vzdálenost mezi dvěma řekami, při které je možno zabezpečit jejich násilný přechod jedněmi a týmiž obojživelnými plavidlovými přepravními prostředky a samochodnými prámy, bude v průměru při úspěšném rozvíjení útoku 30 km a při pronásledování do 60 km. To znamená, že postupné překonávání řek v průběhu úspěšného rozvíjení útoku v podmínkách západoevropského válčiště a nepřetržitá přeprava vojsk armády ve většině případů může být zabezpečena obojživelnými přepravními prostředky a samochodnými prámy na každé řece.

Uvedené propočty rovněž ukazují, že manévr mostovými soupravami bude mnohem těžší než manévr obojživelnými plavidlovými přepravními prostředky a ve většině případů bude jej možné provádět na přeskáčku.

Pouze při vzdálenosti řek menší než 50 kilometrů při uvedených podmínkách bude jej možno uskutečnit přenesením prostředků z jedné řeky po jejím překonání na druhou řeku. V těch případech, kdy mostové soupravy divizí prvního sledu se využijí na předcházející vodní překážce vzdálené méně než 50 km, je nutné pro násilný přechod další řeky zesílit divizi armádními mostovými soupravami i při násilném přechodu úzkých řek.

Manévr mostovými soupravami při násilném přechodu řady vodních překážek závisí především na jejich včas-

ném uvolnění z první řeky a na rychlosti jejich přesunu na další řeku.

Včasné jejich uvolnění závisí ve značné míře na rychlosti záměny plovoucích mostů nízkovodními mosty. Při určování potřebného množství nízkovodních mostů pro armádu vycházíme z nutnosti zabezpečení spolehlivé přepravy svazků druhého sledu a záloh armády a vytvoření příznivých podmínek pro přísun a odsun. K tomu potřebuje armáda 3 — 4 mosty.

Na širokých a v některých případech i na středních řekách, je výhodné při záměně plovoucích mostů mosty nízkovodními zpočátku přejít na kombinované mosty tak, že postavíme z obou břehů dřevěné části mostu asi na $\frac{2}{3}$ šířky řeky, které se uzavírají plovoucí částí mostu. Tím je možné dosáhnout se stejným počtem mostových souprav místo jednoho plovoucího mostu tři kombinované mosty. Později dřevěné nízkovodní části mostu se prodlužují až do jejich spojení na uzavřený nízkovodní most.

Zkušenosti ukazují, že dobře vycvičená ženijní (pontonová) rota s dvěma beranidlovými soupravami může zřídit z připravených prvků do 20 — 25 m nízkovodního mostu o únosnosti 60 t za 1 hodinu. Pohotovost nízkovodního mostu o šířce do 60 m může být za 2 až 3 hodiny a přes řeku střední šířky za 4 — 6 hodin po zřízení pontonových mostů (nedostatek mostových jednotek bude při stavbě nízkovodních mostů kompenzován pontonovými nebo ženijními jednotkami, které dokončí stavbu plovoucího mostu, tj. přibližně v době dokončení přepravy divizí prvního sledu).

Avšak nejenom to limituje lhůty uvolnění mostových souprav. Plně uspokojit potřebu armády předběžnou přípravou a přísunem prvků pro nízkovodní mosty není možné pro nedostatek dopravních prostředků. Příprava prvků

nízkovodních mostů je prozatím velmi zdlouhavá a může v hloubce účinně operace způsobit i opožděné sejmutí mostových souprav proto, že nebylo možné rychle zřídit nízkovodní mosty.

Podle zkušeností uveřejněných v sovětském vojenském tisku může jedna rota při plné mechanizaci dřevařského závodu připravit za směnu prvky pro 100 m mostu o únosnosti 60 t. Pro záměnu plovoucích mostů je nutné postavit ženíjnými jednotkami armády v jedné operaci 3000 m mostů. Budou-li na první den prvky mostů připraveny v době přípravy operace, pak v jejím průběhu bude nutné připravit ještě asi 2200 až 2400 m mostů. Příprava všech prvků mostu na začátku operace není účelná, neboť jejich přesun by vyžadoval asi 800 nákladních vozidel.

Pro výrobu prvků 2200 — 2400 m mostů v průběhu 4 — 5 dnů operace je potřeba 4 — 5 mostových nebo ženíjných rot. V armádě je však nutné zřizovat nejenom prvky pro mosty, ale i dřevěné konstrukce pro silniční práce, jejichž množství může značně převyšovat potřebu prvků pro stavbu mostů.

Z toho je zřejmé, že potřeba výroby prvků pro dřevěné mosty značně převyšuje možnosti armády. K řešení této otázky považují za nutné:

- nízkovodní mosty stavět v součinnosti s frontem, obvykle metodou na přeskáčku, která dává průměrně dvakrát více času na výrobu prvků i stavbu mostu ve srovnání s variantou, kdy armáda staví nízkovodní mosty postupně na každé vodní překážce;

- ke stavbě nízkovodních mostů přibírat mostové a silniční útvary týlu armády a frontu v těch případech, kdy přes řeku bude procházet AVAS;

- do divizního ženíjního praporu organicky včlenit jednu normovanou soupravu mechanizovaného mostu na

pevných podporách o únosnosti 50 t k překonání překážek do 30 m;

- současně nepodceňovat, ale naopak zdokonalovat techniku pro výrobu prvků i stavbu nízkovodních dřevěných mostů.

Z hlediska odolnosti proti jaderným úderům i z hlediska maskování by bylo výhodné zřizovat části mostu na pevných podporách jako ponořené. V současné době je však rychlost stavby ponořených mostů podstatně nižší než stavba nízkovodních mostů. Proto do té doby, než se zvýší tempo jejich výstavby, je jejich širší použití nemožné.

Druhým hlavním činitelem, který má vliv na včasný manévř mostovými soupravami je rychlost přesunu na další řeku.

Park JMS současně s vysokými kvalitami má i některé nedostatky především značnou váhu jednotlivých bloků, což snižuje jeho průchodnost terénem. Proto je výhodné určovat pro mostové soupravy zvláštní cesty, aby nedocházelo k předjíždění proudů.

Mostové soupravy můžeme včas vysunout k vodním překážkám pomocí vrtulníků. Charakteristika soupravy JMS i možnosti vrtulníků typu MI-6 ukazují, že tento způsob je reálný. Důležitou podmínkou pro manévř přepravními prostředky a zabezpečení nepřetržitosti přepravy je vytvořit a neustále obnovovat zálohy přepravních prostředků. Zálohu umísťujeme na vzdálenost, která zabezpečuje její včasný přísun k řece a současně dostatečnou ochranu před nepřátelskými jadernými údery na přepraviště.

V armádě je nutné vytvořit zálohu plovoucích mostových prostředků v takovém množství, aby z nich bylo možné postavit jeden 60t most. Při násilném přechodu širokých řek může si armáda vytvořit zálohu přepravních prostředků jen s pomocí frontu. Vyčle-

ňovat do zálohy plavidlové prostředky na stupni armáda a níže není účelné.

Závěrem k této části:

1. Ženíjní zabezpečení postupného násilného přechodu vodních překážek je důležitou podmínkou dosažení vysokého tempa útoku a tím i úspěchu útočné operace armády.

2. Rozhodující význam pro ženíjní zabezpečení překonávání řady vodních překážek má manévř přepravními prostředky. Při včasném a dovedném manévru a při zesílení armády 1 — 2 pontonovými prapory nezpůsobí překonání řady vodních překážek snížení průměrného tempa útočné operace. Zvýšení tempa přepravy vyžaduje zmocnit se stávajících přepravišť nepříteli a široce využívat přepravy tanků pod vodou.

3. Velkou perspektivu v plnění úkolů ženíjního zabezpečení mají vrtulníky, které kromě zabezpečení manévru přepravními prostředky můžeme využít i při ženíjním průzkumu, k přenosu a ukládání silničních kolejových prvků, ke stavbě krátkých nízkovodních mostů apod. Novou ženíjní techniku, zejména přepravní, je tedy nutné konstruovat s možností její dopravy vzduchem.

4. Je nutné zdokonalovat prostředky průzkumu vodních překážek, zvláště pro průzkum hlubokého brodění tanků, zvyšovat průchodnost terénu a rychlost přepravních prostředků, zvyšovat výkon techniky pro přípravu a stavbu nízkovodních i ponořených mostů a rovněž začlenit do organizace ženíjních vojsk normovaný mechanizovaný most únosnosti 50 t.

Celkový závěr

Postupný násilný přechod řady vodních překážek na západoevropském válečnickém je neoddělitelnou součástí každé útočné operace. Charakteristickým rysům soudobých operací nejlépe od-

povídá násilný přechod vodních překážek z chodu, ve vysokých tempech, neočekávaně na široké frontě s rychlým rozvíjením útoku do hloubky.

K úspěchu při násilném přechodu řek z chodu je nutné dovedně využívat všech sil a prostředků v těsné součinnosti a na základě konkrétní operačně taktické situace. Hlavním požadavkem je dovedně používat jaderné zbraně s cílem zničit prostředky jaderného napadení a vojsk nepříteli, spolehlivá PVO přepravišť i přepravovaných vojsk a efektivní využití přepravních prostředků. Důležitou podmínkou úspěchu je také včasné vysunutí sil a prostředků, zvláště raketových vojsk, vojsk PVO a přepravních prostředků z jedné řeky na další.

Ženíjní zabezpečení násilného přechodu vodních překážek je v soudobých podmínkách složitější. Jeho cílem je vytvořit podmínky k rychlému násilnému přechodu všech vodních překážek v útočném pásmu armády z chodu bez snížení průměrného tempa útočné operace. Ženíjní zabezpečení násilného přechodu řady vodních překážek spočívá v opatření k zabezpečení vyjití vojsk k vodní překážce, jejím překonání ve vysokých tempech a zabezpečení útoku na protilehlém břehu se současným vytvořením podmínek pro překonání další vodní překážky.

Plovoucí transportéry, zařízení pro hluboké brodění tanků, postupné zavádění obojživelných plavidlových prostředků v divizích a JMS v armádě a zesílení armády jedním pontonovým plukem, zabezpečuje násilný přechod řady vodních překážek bez snížení průměrného tempa útočné operace. Vyžaduje však promyšlený, včasný a rychlý manévř přepravními prostředky, který je hlavním opatřením ženíjního zabezpečení násilného přechodu řady vodních překážek.

Tempo násilného přechodu řady vodních překážek se podstatně zvyšuje, zmocníme-li se přepravišť nepřítel. To vyžaduje včas organizovat bojovou činnost předsunutých odřadů, speciálních odřadů a vzdušných výsadek ke zmocnění se stávajících mostů i jiných přepravišť.

Tempo násilného přechodu vodních překážek podstatně zvyšuje hluboké brodění. Tomuto perspektivnímu způsobu je třeba učit vojska a vytvářet podmínky pro jeho další široké použití.

Nejsložitější otázkou je násilný přechod řeky v prostoru radioaktivního zamoření a ženíjní zabezpečení příchodu k řece přes rozbahněné úseky říčních údolí. Tyto otázky potřebují další rozpracování.

Organizace postupného násilného přechodu vodních překážek vyžaduje tvůrčí a všestranné řešení celého komplexu úkolů. Jejich úspěšné splnění závisí na hlubokém chápání a znalostech tohoto druhu činnosti veliteli všech stupňů a všech druhů vojsk.

PLÁNOVÁNÍ, ORGANIZACE A PŘEKROČENÍ VODNÍHO TOKU TANKOVOU DIVIZÍ Z CHODU

Major Jaroslav Novotný

Charakter soudobého boje a operace a vybavení vojsk soudobou technikou umožňují jednotkám plnit co do hloubky a šířky náročnější úkoly. Vysoké tempo postupu je však přímo závislé na překonávání vodních překážek, z nichž na středoevropském válečnickém území připadá jedna vodní překážka na každých 30–50 km.

Na západním válečnickém území je nejvýznamnější řeka RHEIN a NECKAR; ostatní jako NAAB, REGNITZ, ALTMÜHL, JAGST, KOCHER i MAIN jsou sice překážkou a mohou ovlivnit tempo útoku, avšak jejich překročení nemusí činit zvláštní obtíže při správné organizaci násilného přechodu.

Rychlost postupu útočících jednotek vyžaduje, aby vodní překážka byla překonána bez snížení tempa útoku. To znamená překročit vodní překážky v takové sestavě, jak se jednotky přibližují k řece v celé šířce útočného pásma, včas připravit technická opatření (průzkum, vytýčení brodu, stavba nebo oprava či prověrka mostu apod.) a včas doručit plán přepravy jednotkám.

Svým článkem chci ukázat na činnost štábu tankové divize při přípravě a řízení přepravy divize přes vodní tok.

1. Plánování překročení vodní překážky

Organizaci násilného překročení vodního toku z chodu usnadňují v současné době i dostatečně široká pásma svazků a útvarů, z nichž jednotky plní svůj bojový úkol.

Kromě zvýšení počtu výkonnějších podélných komunikací a přístupů k vodní překážce zvýšil se i počet stálých přechodů. Ze zkušenosti a vyhodnocení válečnického území i na území pravděpodobného nepřítele můžeme počítat s tím, že na 10 km délky řeky je průměrně jeden stálý most. To znamená, že štáb divize již v přípravném období (před převzetím bojového rozkazu) může předběžně (se znalostí směru postupu) vyhodnotit počty mostů, při čemž je reálný předpoklad 3–4 mosty v útočném pásmu divize. Kromě toho v útočném pásmu možno počítat s dostatečným počtem míst pro brodění a zřízení ostatních druhů přeprav.

Zkušenosti z provedených cvičení potvrzují, že tanková divize útočící v 1. sledu, aby neztratila tempo postupu, potřebuje dva mosty, přičemž jednoho stálého mostu se zmocní a druhý vybuduje. Na úzkých řekách namísto mostů se soupravy SMS osvědčilo se postavit nízkovodní

mosty s kolejovou nebo plnou mostovkou nebo využít mostové soupravy (1 souprava = 21 metrů bez mezilehlé ocelové podpory; s podporou se zvyšuje na 42 metrů).

Při cvičeních se nám osvědčilo vytvořit skupinu, která řešila otázky přesunu vůbec, do jejichž úkolů bylo zahrnuto:

- navrhnout a zpracovat plán vyvedení a přesunu jednotek divize po vlastní ose;

- zpracovat plán nakládání, vykládání a přepravy jednotek po železnici;

- organizovat přepravu jednotek vzduchem;

- plánovat a řídit přepravu tankové divize přes vodní tok;

- při všech těchto otázkách plánovat a řídit činnost pořádkové služby.

Složení skupiny: 1 (2) důstojník operačního oddělení, po jednom důstojníkovi žen., chem., tech. a týlu. Vedoucí skupiny — důstojník operačního oddělení.

Štáb divize již při přípravě rozhodnutí velitele musí brát v úvahu i počet řek a způsob jejich překročení.

Příklad: Na směru útočné činnosti divize zničením jednotek lop a ovládnutím přechodů přes státní hranici překročit

v hloubce asi 30 km od státní hranice řeku TEPLÁ,

— ke konci 1. dne dokončit zničení 4 md a překročením řeky STUDENÁ z chodu (vzdálenost 80 km od státní hranice) nedovolit jednotkám 10 md přejít na řece do obrany,

— „D“ 2 vyjít v součinnosti s levým sousedem na čaru KUSOV, LETOV, zmocnit se letiště SONDA a v součinnosti s 1/22 vzb ovládnout přechody na řece BODVA. Být připraven odrazit možnou protizteč na směru JÁGROV, HLAVÁČOV.

Boj o přechody přes BODVA usnadní výsadek prapor, který má za úkol ovládnout a udržet stálý most v SEDLÁKOV a přepravy v úseku RYBITVI, POPOV do přechodu hlavních sil divize . . .

Po vydání úkolu náčelníkem oper. odd. (NŠ) přistoupí skupina ke zpracování grafikonu přepravy.

Používá při tom tyto pomůcky:

a) pro rychlý výpočet délky koloběhu jednotlivých břemen tabulku „výpočet koloběhu na vodních tocích“ (příloha 2),

b) počty bojové techniky (podle zelené organizace do roty (praporu) v to — neuvádím),

c) tabulku „grafikonu přepravy td přes vodní tok“ (příloha 4).

Pro kontrolní orgány štábu divize a podřízené útvary „Výpis z grafikonu přepravy“ (přil. 5).

Povinností NŠ (NOO) divize je, dát dostatečné pokyny této skupině nejen co do počtu a druhu přepraviště, ale hlavně zamyslet, jak bude divize vodní překážku překračovat a další úkol po překročení vodního toku.

Plánovací skupina zahajuje svoji činnost v souladu s „Metodikou práce štábu divize“. Rozpracovaný výšek činnosti této skupiny z „Metodiky“ uvádím v příloze 1.

Vytvoření plánovací skupiny však neznamená, že plnění tohoto úkolu je funkčně dáno jen uvedeným důstojníkům. Kromě nich musí být schopen každý příslušník uvedeného oddělení nahradit příslušníka trvale vyčleněné skupiny, aby i v bojové situaci nebo při nepředvídaných úkolech mohla skupina rychle a sladně plánovat.

Náčelník oper. odd. vydal k danému úkolu tyto pokyny:

Příklad:

— po překročení TEPLÁ A STUDENÁ vybrat brody pro tanky a kolovou techniku; počítat s ovládnutím mostu v PAVLÍČKOV.

Grafikon přepravy nezpracovávat, ve výpisu pro útvary uvést jím stanovená přepraviště na řece TEPLÁ a STUDENÁ (vychází ze situace, kdy obě řeky nejsou vážnou překážkou — šířka nepřesahuje 50 m, průměrná hloubka 1,40 m, na četných místech brody v hloubce do 0,60 m).

Řeku TEPLÁ překročit se třemi pluky v 1. sledu,

řeku STUDENÁ se dvěma tankovými pluky a částí msp v 1. sledu.

Pro překročení BODVA zpracovat návrh grafikonu přepravy. Vycházet z toho, že velitel divize zamýšlí překročit BODVA vysláním 12 tp jako PO spolu s 10 tp v 1. sledu.

11 tp využít přeprav PO a ovládnout letiště v prostoru SONDA.

101 msp vést ve druhém sledu; počítat s jeho přípravou po splnění úkolu (likvidace nepřítelů v prostoru HRABÁKOV) za 4–5 hodin.

Předpokládanou situaci jednotek za přístupu k vodní překážce předá NOO zpracovateli grafikonu na mapě (často načrtnuto úhlem). — viz příloha 3 „Schéma bojové sestavy 10 td“.

Plánovací skupině je známo:

— divize je zesílena jedním ženijním a jedním pontonovým praporem s jednou SMS,

— u každého tankového pluku je jeden tankový prapor, u msp jedna tanková rota a tanky průzkumné roty. Vybavení tanky T-54 AR (Řeka) s možností brodění do 7 metrů,

— motostřelecké roty tp a 1 msp msp se dopravují na BTR-50 pk.,

— divizní ženijní prapor má 1/3 SMS, 2 mostní tanky (u každého tp rovněž) a 5 pásových obojživelných transportérů,

— průzkumná rota divize, průzkumné a ženijní čtyři pluky jsou vybaveny BRDM.

Pro překročení řeky TEPLÁ a STUDENÁ počítá se s vybudováním dvou 40 t nízkovodních mostů, pro překročení BODVA zřídit 2 přívozová přepraviště o 4/40 t soulodích a 1/40 t most; tento po překročení hlavními silami 10 td používá 2 A. Zbytek přepravních prostředků ponechat v záloze.

PO v součinnosti s 1/22 vzb ovládne stávající most v KOSOV.

Z těchto dostačujících podkladů a s využitím pomocných prostředků (tabulky „Výpočet koloběhu, počty vozidel podle zelené nebo skutečné organizace, Schéma bojové sestavy td“) přistoupí plánovací skupina ke zpracování grafikonu přepra-

vy (příloha 4). Je výhodné mít připraveny tyto grafikonky ve svazku „vzorové dokumenty“ již v mírové posádce a podle potřeby je použít.

Štáb divize zpracovává dvě až tři varianty grafikonu přechodu.

Kromě výhodné situace je třeba zpracovat grafikon na nejnepríznivější variantu— zničení všech stávajících přeprav. Přeprava jednotek se může i vzhledem k nepředvídaným otázkám pozměnit. K tomu nám slouží vynechané místo na „Grafikonu“ pod plánovaným průběhem na každém přepravišti, kde se zaznamenává buď skutečný průběh přepravy nebo se využívá při menší změně grafikonu

k upřesnění přepravy. Bližší vysvětlivky uvádím v „Grafikonu“ (příloha 4). Grafikon přepravy musí být zpracován tak, aby mohl být použit již při organizaci součinnosti a dal velitelům jasný obraz o plnění bojového úkolu v průběhu překračování vodní překážky. Do doby ukončení součinnosti připraví plánovací skupina „Výpis z grafikonu přepravy“, který předá jak správci přepravy, tak i kontrolním orgánům štábu divize a velitelům přepravovaného útvaru, kteří se účastní součinnosti při přípravě boje. V průběhu bojové činnosti doručuje ho útvarům styčný důstojník (vrtulníkem) nebo se odesílá zakódovaný po technickém pojítku.

2. Organizace přepravy jednotek přes vodní tok

Překračování vodního toku, i když ho organizujeme na širokých úsecích, se neobejde bez nahromadění techniky v průběhu překračování vodní překážky. Tím jsou vytvořeny výhodné podmínky k jadernému úderu nepřitelem, který se bude snažit na rozhodujícím úseku přepravy přivodit přepravovaným jednotkám ztráty i zpomalit jejich postup.

Ke zničení plovoucího mostu nebo převozových přepravišť je potřebný přetlak v čele tlakové vlny 0,8 až 1,5 kg/cm², což odpovídá účinku atomové zbraně 50 kt ve vzdálenosti 1650 m od epicentra a 1050 m od centra výbuchu.

Zničení nízkovodního dřevěného mostu vyžaduje přetlak v hodnotě 1–2 kg/cm², což odpovídá hodnotě 50 kt ve vzdálenosti 1200 m od epicentra a 900 m od centra výbuchu.

Atomová nálož 50 kt ničí dále mosty železnic, a železnice při přetlaku 1,5–2 kg/cm² do vzdálenosti 700–1000 km od místa výbuchu.

Na obojživelné prostředky (BRDM, BTR), působí ničivým účinkem výbuchu 50 kt AP v průměru 1200 m vzdušného a 900 m u pozemního výbuchu.

Ničivý účinek na obojživelné automobily při stejné kilotonáži se zvyšuje do vzdálenosti 2100 m u vzdušného a 1800 m u pozemního výbuchu.

Brodová přepraviště jsou vůči tlakové vlně vzdušného výbuchu prakticky nezranitelná.

Kromě těchto faktorů, které ovlivňují volbu rozmístění jednotlivých přepravišť tak, aby při jednom jaderném úderu nemohlo být vyraženo dvě, nebo více přepravišť, hraje důležitou úlohu pořádková služba na přepravištích.

V tomto článku úmyslně upouštím od technického zabezpečení přepravy (průzkum, vytýčení, volba prostoru 1. a 2. etapy přípravy k hlubokému brodění a vlastní technické a zdravotnické zabezpečení přepravy), neboť dostatek pojednání bylo již v časopise „Bojová příprava“.

Zaměřím se pouze na otázky všeobecné, které řeší štáb divize.

K řízení přepravy přes vodní tok se nám osvědčilo při všech cvičeních organizovat místa velení na dvě části, při čemž velitel divize s náč. oper. oddělení, náč. dělostřelectva, ŽN a NPZ veleb přepravovaným jednotkám z PVS, náčelník štábu pak s ostatními příslušníky štábu organizoval a veleb z VS druhým sledům za přísunu k řeči.

Důležitou úlohu v této situaci sehrál ZV divize, který s vyčleněnými důstojníky organizoval průchod jednotek kontrolními propouštěcími místy a prakticky řídil celý systém pořádkové služby v pořádkovém prostoru, zahrnujícím přístupové cesty a cesty od vodního toku.

Kromě toho každý příslušník štábu divize, který byl určen na kontrolní propouštění místo (KPM) kromě orgánů přepraviště, měl jak se ZV, tak i PVS rádiové spojení R-105 a bylo s těmito orgány v neustálém styku. Jak správce pořádkového prostoru (ZV), tak i velitel divize byl neustále informován o situaci přepravovaných jednotek a nemusel se spoléhat na hlášení štábů útvarů.

Povinnosti příslušníka štábu divize byly stanoveny takto:

- odpovídat za kázeň, organizovanost a pořádek v prostoru KPM,
- podle výpisu z grafikonu přepravy

usměrňovat v součinnosti se správcem přepraviště přesun jednotek k přepravišti; — hlásit štábu divize situaci o přepravovaných jednotkách.

Aby se v prostoru KPM nenahromadily přicházející jednotky a aby byl umožněn manévr v prostoru KPM, stanovíme pro jednotky čáru vyrovnání (6–8 km od vodního toku), kterou do stanoveného času nesmějí překročit.

Po umlčení odporů na protilehlém břehu a ovládnutí přeprav vlastními jednotkami zahajují hlavní síly přesun na KPM.

Důležitou úlohu při hladkém zabezpečení přepravy kromě pořádk. služ. ženijních jednotek (organizuje z KPM do rozhodistě po překročení vodního toku), plní své důležité poslání pořádková služba vševojskových jednotek.

Je výhodné, aby správcem pořádkového prostoru v této situaci byl ZV divize nebo příslušník oper. oddělení. Tito funkcionáři mají (ve spojení se štábem divize) nejlepší přehled o situaci jednotek, mohou vyčleněnými prostředky řídit a kontrolovat pohyb vojsk, provádět dodatečný průzkum a zajistit vytyčování a vyznačování nových pochodových os, objížděk, zamořených a zatarasených úseků a zajistit úpravy přístupových cest.

V řadě případů mohou zajišťovat zesílení mostů na pomocných cestách, uvolňovat je, řídit proudy a přednostně propouštět jednotky a útvary, zasazované do boje. Splnění těchto náročných úkolů vyžaduje pohyblivé pojítko — vrtulník.

Pořádková služba nesmí v žádném případě dopustit samovolný postup jednotek k přepravištím a nahromadění útvarů v otevřeném prostoru.

Dojde-li i přes uvedená opatření k tomu, že na přepraviště najíždí jiná jednotka, je povinností pořádkové služby vyvést ji vymezenou rokádní cestou na správné přepraviště; v žádném případě však nedopustit křížování proudů. **Náročný výkon služby** vyžaduje od pořádkových orgánů zvláště **přeprava jednotek v noci**, nebo za ztížené viditelnosti. Chceme-li docílit maximálního utajení přepravy vojsk, musí se jednotky přepravovat s tlumenými světly, v některých případech (zvláště za silné činnosti nepřátelského letectva) bez světla.

Od čáry vyrovnání vojsk (6–8 km od vodní překážky) přisunují se vojska na přepraviště — zvláště v otevřeném terénu — **zásadně bez světla**.

To vyžaduje

důkladné vytyčení osy přesunu na jednotlivá přepraviště. Pro nedostatek pořádkových orgánů jsme s výhodou použili výpomocných prostředků (plechovky nebo sklenice s označením směru a čísla (označení) přepravované jednotky, běžných polních petrolejových lamp, kapesních svítilen a odrazových folií).

Důležitou částí (pro plynulý chod přepravy) je navedení břemene na přepravní prostředek. Tanky, auta, OT, nebo jinou techniku navádí zásadně velitel vozu (tanku).

Povinností velitele vozu (zvláště tanku) je dále vést svoje vozidlo po mostě na plovoucích podpěrách pomocí svítilny tak, že postupuje ve vzdálenosti 10–15 m před vozidlem, udává směr řidiči a kontroluje, zda vozidlo se nepřesunuje při jednom okraji mostu. Osádky tanků a těžkých pásových vozidel před vjezdem techniky na plovoucí most sesedají a postupují za vozidlem.

Pro snadnější přepravu jsou přepraviště vytyčena a přepravní prostředky osvětleny:

— u přívozového přepraviště jsou okraje čela a zádi přívozu vytyčeny červenými světly,

— mostové přepraviště na plovoucích podpěrách má na každých 30–50 m vytyčen okraj mostu modrým světlem.

Řada velitelů ve snaze co nejdříve překročit vodní tok požaduje od pořádkových orgánů předčasné propuštění na KPM nebo úpravy v grafikonu, volbu jiných přístupových cest apod. Je třeba si uvědomit, že

— pořádkové orgány řídí činnost vojsk podle plánu, který je sladěn v celé divizi.

— činnost vojsk na přepravišti řídí správce přepraviště a přepravované jednotky jsou mu podřízeny (Vševojsk-2-2).

— oba orgány jsou prostředkem velení velitele divize a je nutné řídit činnost vojsk podle jejich pokynů.

Jen správně organizovaným pohybem hlavních sil divize při přibližování k vodní překážce a v řízeném přesunu vojsk na přepravy podle jejich kapacity lze dodržet tempo přechodu a celkové tempo útoku útvarů a divize v průběhu plnění úkolu tankovou divizí. Zabraňuje se hromadění vojsk na přístupech k řece i na předmostí a snižuje nebezpečí ztrát údery ZHN nepřitele.

3. Řízení přepravy štábem tankové divize

Velitel divize řídí přepravu jednotek z PVS. K tomu plně využívá svých orgánů, umístěných na KPM a činnost jednotek na vlastních přepravištích přes ženíjního náčelníka divize. S dosažením pohotovosti přepravních prostředků zahajují jednotky přechod vodního toku. Na stanovených osách a z výchozích čar vyrazí na signál seřazeny tak, aby nebrzdily vlastní přepravu. Je-li dostatek času nebo i ve zkrácené době je třeba jednotkám zhruba vysvětlit a upřesnit činnost na přepravišti, zvláště při nepřátelském jaderném nebo leteckém úderu.

Pomocník správce přepraviště, umístěný na KPM povoluje přechod jednotek se svolením správce přepraviště tak, aby se jednotky nenahromadily na vlastním přepravišti, ale plynulým přesunem překonávaly vodní překážku.

Na druhém přepravišti pak je nutné dodržovat přísnou kázeň, dbát pokynů ženíjních jednotek, které musí být schopny v případě potřeby ihned zasáhnout svými technickými, zdravotnickými a ostatními záchrannými prostředky.

Kromě pořádkových orgánů je v období

přesunu vojsk důležité bojové zabezpečení, které svými prvky musí v maximální míře chránit vojska před následky napadení všech prostředků nepřítele. Není přípustné, aby se vojska zastavovala na vytvořeném předmostí, nebo je upevňovala. Taková praxe zpomaluje postup jednotek, způsobuje nahromadění na malém prostoru a vytváří výhodné podmínky pro jaderné údery nepřítele.

Po překročení vodního toku se jednotky nezastavují, ale zrychleným přesunem opouštějí přepraviště. Je žádoucí, aby ve vzdálenosti nejméně 2–3 km po překročení řeky nebyly umístěny žádné jednotky aby tak mohl být zabezpečen manévry nově přepravovanými jednotkami při atomovém nebo vzdušném úderu.

Snahou jednotek musí být ničit hlavní uskupení vojsk nepřítele, bránících vodní překážku, rozhodným postupem proniknout do hloubky sestavy, ničit ve střetném boji jeho přicházející zálohy s využitím mohutných úderů atomových zbraní i letecká, nedopustit mu narušovat přepravu a zabezpečit tak překročení vodního toku dalšími sledy divize nebo armády.

Závěr

Má-li tanková divize splnit bojový úkol s využitím své palebné mohutnosti a pohyblivosti, musí úspěšně a ve zkrácených časových lhůtách překonávat i vodní toky, které se vyskytnou v útočném pásmu na každých 30–50 km.

Kromě vycvičenosti jednotek musí být štáb divize schopen reálně zplánovat a v průběhu boje řídit náročný úsek bojové činnosti — přechod vodního toku.

Taktická cvičení jednotek naší tankové divize ukázala, že přechod vodního toku nebyl pro cvičící jednotky nepřekonatelnou překážkou. Přispěla k tomu kromě vycvičenosti jednotek mimo jiné i včasná, sladěná činnost štábu divize a vydání jasných úkolů podřízeným jednotkám.

Svým článkem jsem se chtěl podělit s ostatními příslušníky operačních oddělení, zvláště tankových divizí o zkušenosti a poznatky, získané při plánování přechodu vodního toku.

METODIKA PRÁCE PLÁNOVACÍ SKUPINY

skupina : přesuny

Účast	Opatření	Provede	Doba provedení	Místo	Účast										Poznámka
					oper	PO	Pz	druhy vojáků				spoj	tech	týl	
připrava rozhodnutí velitele divize	Příprava podkladů pro zpracování grafikonu přepravy zpracování hrubého zámyslu velitele divize (NŠ, NOO, NPz, ND)	NŠ (NOO)	H+30 — H+45	ŠA velitele											v hrubých rysech řeší i přechod vodního toku
	seznámení s úkolem divize a hrubým zámyslem velitele divize	ZNOO	H+45 — H+60	oper. stan.	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	účastní se i zpracovatelé grafikonu přepravy
	vydání pokynů pro zpracování grafikonu	NOO	H+70 — H+80	přístěšek ŠA oper.	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	určení důstojníci
	Ujasnění úkolu, příprava grafikonu přepravy – bojová sestava jednotek za přístupu k řece – volba přístup. cest, přepravišť, úseky přepravy – sestava a pořadí přepravy – organizace pořádkové služby – organizace spojení a velení za přepravy – schválení hrubého zámyslu přepravy	NOO oper spoj tech týl NŠ (NOO)	H+80 — H+85 H+240 — H+243 H+243 — H+245 H+245 — H+247 H+247 — H+250 H+250 — H+255	přístěšek ŠA oper ŠA NŠ	×										v době od H+85 do H+240 zprac. skup. plán přesunu
plánování přepravy	Zpracování grafikonu přepravy – výpočet doby koloběhu přepravy pro jednotlivá břemena – rozložení jednotek na přepraviště – výpočet doby přepravy pro každou jednotku (do roty vto) – zanesení údajů jednotek do grafikonu přepravy – zpracování další varianty pro přepravu (bude-li plánovaná přepraviště vyřazeno) – organizace pořádkové služby a tech. i zdrav. zabezpečení	plánovací skupina	H+255 — H+260 H+260 — H+270 H+270 — H+280 H+290 — H+295 H+295 — H+300	přístěšek ŠA oper	×					×					podklady dodají odb. náčelníci za své útvary podle výpočtů vymezit v grafikonu místo pro neplánovanou přepravu
	Zpracování výpisů z grafikonu přepravy	plánovací skupina	H+300 — H+330	přístěšek ŠA oper	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	výpisy předat styč. důstojníky nebo tech. pojítky
	Řešení přepravy jednotek Pokyny k zabezpečení přepravy – pořádková služba – bojové zabezpečení – technické, zdravotnické zabezpečení – kontroly	velitel divize náčelník štábu	H+480 — H+540	operační stan.	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	výklad provede náčelník oper. oddělení při org. souč. se řeší přeprava podle pořadí plnění úkolu

Poznámka: Metodika práce plánovací skupiny je součástí (výsekem) metodiky práce štábu tankové divize. Termíny součinnosti skupiny jsou sladěny s metodikou práce štábu. Obdobným způsobem mají zpracovány své metodiky i ostatní oddělení štábu divize.

VÝPOČET KOLOBĚHU NA VODNÍCH TOČÍCH

Řeka	Údaje v m			Doba jednoho koloběhu na přepravišti (průjezd vozidla)							Průměrná celková doba pro tank. rotu (500 m)					Poznámka
	šířka	hloubka	rychlost m/sec	brodové	podvodní	přívaz 40 t	BRDM	BTR Topas	mosty		brod	podvodní	přívaz 40 t	mostní plovoucí	mostní	
				10 km/hod.	5 km/hod.	tanky	8—9 km/hod.	10,8 km/hod.	plovoucí	stálý	10 km/hod.	5 km/hod.	2 přívazy 4 břemena	10 km/hod.	20 km/hod.	
VLTAVA	150	2 až 4	1—2	54"	1'48"	12'30"	1'08"	54"	54"	27"	4'12"	8'24"	37'30"	4'12"	2'06"	
LABE	200	3 až 7	1—1,3	1'12"	2'24"	14'	1'30"	1'12"	1'12"	36"	5'24"	10'48"	42'	5'24"	2'42"	
OHŘE	60	až 1,8	1—2	22"	44"	—	21"	18"	22"	11"	3'	6'	—	3'	1'42"	vzhledem k šířce řeky není výhodné využívat přívazového přepraviště
NAAB	80	1,50	1—1,5	30"	1'	—	36"	24"	30"	15"	3'	6'	—	3'	1'30"	
PEGNITZ	20	až 3		7"	14"	—	9"	6"	7"	4"	3'	6'	—	3'	1'30"	
LUDVIGSKANAL	50	až 6								9"					1'30"	
REGNITZ	40	až 2	1	14"	28"		18"	12"	14"	7"	3'	6'		3'	1'30"	
ALTMÜHL	60	1,5		22"	44"		27"	18"	22"	11"	3'	6'		3'	1'42"	
JAGST	60	1,5		22"	44"		27"	18"	22"	11"	3"	6'		3'	1'42"	
KOCHER	50	1,8		18"	36"		23"	15"	18"	9"	3'	6'		3'	1'39"	
NECKAR	80	2,5	1,5	30"	1'		36"	24"	30"	15"	3'	6'		3'	1'39"	naložení břemene — (T) na přívaz tanky — 8 min. auta — 6 min. pěch. — 4 min.
MAIN	100	3	1—2	36"	1'12"	11'	45"	36"	36"	18"	3'36"	7'02"	33'	3'36"	2'	
RHEIN	250	6	2/3	1'30"	3'	15'30"	1'50"	1'30"	1'30"	45"	6'30"	13'02"	46'36"	6'36"	2'21"	

Výpočet délky koloběhu:

Pro výpočet používáme vzorec: $T = \frac{\delta}{P} \cdot (1 + K \cdot R) + T$

Vysvětlivky: T = délka koloběhu v minutách

 δ = šířka řeky

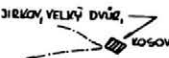
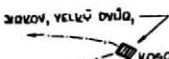
P = rychlost plavby

k = koeficient rychlosti proudu = splutí
(pro motor. pohon — 1, pro veslo 1,3)

R = rychlost proudu

VÝPIS Z GRAFIKONU PŘEPRAVY 10 td (pro 12 tp)

KPM: Velký dvůr

Poř. číslo	Útvar	Číslo proudu	Počet vozidel	Projde			Osa přístupu ke KPM a na přepraviště	Poznámka
				P S	čelo	záď		
1	PzO 10 td	30	14	P S	Č — 30	Č — 27		Správce přepraviště: mjr Trnec stanoviště: 200 m záp. KOSOV Pom. spr. přepraviště: kpt. Samec stanoviště: KPM Velký dvůr Spojení - se štábem 10 td — R-105 Volací znak: TULIPÁN PVS — CITRON frekvence: 2050/2300 Po splnění úkolu vraťte na oper. oddělení! P = plán., S = skutečná přeprava
2	SPzH 12 tp	22	5	P S	Č — 20	Č — 19		
3	PO 12 tp	22	35	P S	Č — 10	Č — 4		
4	4/10 do	24	7	P S	Č + 25	Č + 28	Jirkov, Velký dvůr, Kosov, most záp. KOSOV	Poznámky: - výpis z grafikonu se používá pro správce přepraviště, velitele přepravovaného útvaru (jednotky) i pro kontrolní orgány štábu divize. Tabulka se vyplňuje podle potřeby pro každý útvar zvlášť Časy, stanovené na KPM jsou počítány s délkou přesunu k přepravišti délka = 2 km = 6 minut
5	VS 12 tp	22	39	P S	Č + 42	Č + 48	Jirkov, Velký dvůr, Kosov, most záp. KOSOV	
6	2/12 tp	22	35	P S	Č + 53	Č + 59	Jirkov, Velký dvůr, Kosov, most záp. KOSOV	
7	OZP 10 td	20	13	P S	Č + 60	Č + 63	Jirkov, Velký dvůr, Kosov, most záp. KOSOV	
8	12 tp (— 1,2)	22	189	P S	Č + 72	Č + 102	Jirkov, Velký dvůr, Kosov, most záp. KOSOV	

Protiatomová ochrana při násilném přechodu vodních toků

Podplukovník Miroslav Mádr

Ustupující protivník se bude vždy snažit využít vodních toků a okolního terénu jako přirozených překážek ke snížení tempa našich útočících vojsk. K dosažení tohoto cíle bude v bojích o vodní toky využívat všech možností a všech prostředků. V soudobých podmínkách to budou zejména nejničivější zbraně a prostředky — jaderné zbraně a ostatní prostředky hromadného ničení. Pro ně se bude snažit vyhledat vhodné cíle na přístupech k vodní překážce, na vodním toku samotném i na protilehlém břehu, který ovládnou naše útočící vojska.

Násilný přechod vodních toků je údobím útočného boje (operace), v němž je nutné věnovat zvýšenou pozornost včasné přípravě a všem opatřením ochrany proti jaderným zbraním a ostatním prostředkům hromadného ničení, především opatřením protiatomové ochrany. Všimněme si některých otázek a požadavků na organizaci a opatření protiatomové ochrany, jež vyplývají ze zvláštností soudobých zásad při násilném přechodu vodního toku z chodu.

Mezi preventivními vševojskovými opatřeními protiatomové ochrany, jež mají za cíl pokud možno zabránit napadení našich vojsk nebo co nejvíce omezit účinky možného napadení, je trvale na předním místě aktivní činnost — **boj s prostředky jaderného napadení nepřítele**. V rámci nepřetržitého průzkumu a ničení ZHN nepřítele je nutné především správně vyhodnotit prostory na protilehlém břehu, ve kterých nepřítel může výhodně rozmístit prostředky jaderného napadení s účinným dostřelem nejen na úseky násilného přechodu a na jednotlivá přepraviště, ale i na výchozí prostory k přepravě našich vojsk. Do takto vyhodnocených předpokládaných prostorů bojového rozmístění pozemních prostředků jaderného napadení nepřítele zaměříme včas všechny prostředky průzkumu, zejména průzkumu vzdušného a průzkumných skupin, působících v týlu nepřítele.

K úspěšnému boji se zjištěnými prostředky jaderného napadení nepřítele v období násilného přechodu vodního toku z chodu je nutné promyšleně začleňovat do bojových sestav síly a prostředky pro boj se ZHN nepřítele. Použijeme-li k ovládnutí přechodů přes vodní tok vzdušných výsadek, bude jejich prvořadým úkolem zničit nepřátelské prostředky jaderného napadení, zjištěné v blízkosti prostoru vysazení. Před čela útočících vojsk budou na vodní toky vysílány zpravidla předsunuté (čelní) odřady. V nich bude účelné organizovat již před přechodem vodního toku speciální odřady a počítat s vysláním úderných skupin k okamžitému ničení ZHN nepřítele, zjištěných na protilehlém břehu. Do sestavy PO nebo na čela hlavních sil vhodně začleňujeme i palebné prostředky pro boj se ZHN, tj. hlavně dělostřelectvo, popřípadě i vlastní raketové jednotky a rozvíjíme je tak, aby byly včas v pohotovosti k boji se ZHN nepřítele již za přibližování útočících vojsk k vodnímu toku. Významná úloha při ničení ZHN nepřítele připadne, jako ve všech druzích bojové činnosti,

stíhacímu bombardovacímu letectvu. Častěji než jindy případně prostředkům průzkumu úkol napadnout ZHN nepřítele, které zjistily, a zničit je, nebo aspoň umlčet do doby, než budou napadeny jiným účinnějším vlastním prostředkem nebo prvkem bojové sestavy útočících vojsk.

K **varování vojsk** před nebezpečím napadení na úsecích násilného přechodu a na jednotlivých přepravištích možno využívat vedle obvyklých prostředků také spojovací prostředky pořádkové služby, které budou usměrňovat a řídit přechod vodní překážky, zejména hlavních sil pluků a divízi. Tímto způsobem je možno též vyzoomět vojska a správce přepravišť o případném radioaktivním zamoření vody.

Jedním z nejúčinnějších preventivních opatření protiatomové ochrany je i při násilném přechodu vodních toků z chodu **rozptýlení a maskování vojsk** spojené s **klamáním** nepřítele. Uskutečňuje se dodržováním těchto zásad:

Nepříteli je třeba znemožnit nebo co nejvíce ztížit volbu vhodných cílů pro účinné jaderné napadení našich vojsk. Nepřítel bude vyhledávat tyto cíle v podobě nahromaděné živé síly a bojové techniky. Proto je nutné organizovat přechod na široké frontě počínajíc současným přechodem předsunutých (čelních) odřadů a zejména pak přechodem hlavních sil pluků a divízi v celé šířce přidělených úseků násilného přechodu. Úseky násilného přechodu a jednotlivá přepraviště se určují podřízeným pokud možno rozptýleně s mezerami a záložními úseky (přepravišti) pro případný manévr z úseku přechodu nebo přepraviště napadeného jaderným úderem. Mostová přepraviště zřizujeme s minimálním rozstupem 3 km, aby jedním jaderným úderem operačně taktických prostředků jaderného napadení nebyla vyřazena současně dvě sousední mostová přepraviště. Tato vzdálenost je dána největší ráží taktických a operačně taktických prostředků jaderného napadení (včetně CO) — tj. 47 kt., která vyřadí plovoucí most do vzdálenosti asi 1500 m, nízkovodní dřevěný most do vzdálenosti asi 1 km od epicentra (centra) výbuchu.

Pevným a trvalým návykem vojsk, velitelů a štábů všech stupňů musí být snaha zabránit všemožně hromadění jednotek, jejich bojové techniky, vozidel a materiálních prostředků a to jak na přístupech k řece, v její bezprostřední blízkosti, na přepravištích i na ovládnutém protilehlém břehu. Z hlediska protiatomové ochrany je nejvýše důležité, aby štáby pluků a divízi včas zastavily a rozptýleně rozmístily již na přístupech k řece hlavní síly pluků a divízi, jejich druhé sledy a zálohy a řídily předem organizovanou pořádkovou službou jejich přechod řeky tak, aby probíhal plynule a v souladu s vývinem situace na protilehlém břehu.

Na ovládnutém břehu musí bojující jednotky udržovat nepřetržitý dotyk s nepřítelem, což je jistým ochranným opatřením z hlediska protiatomové ochrany; současně musí rozhodným útokem rozvíjet úspěch s cílem co nejrychleji rozšířit ovládnuté předmostí a vytvořit tak podmínky pro plynulý přechod vodního toku hlavními silami, aniž by tyto síly po přechodu vodního toku setrvaly delší dobu v blízkosti vodního toku, nahromaděny na malé ploše.

V souladu s požadavky protiatomové ochrany při přechodu vodního toku je nutné promyšleně naplánovat přesuny, přemísťování a rozmísťování palebných prostředků, zejména raketových zbraní, míst velení a týlových útvarů a zařízení, které jsou vyhledávanými objekty a rentabilními cíli jaderného napadení ze strany nepřítele. Tyto prvky sestav proto rozmísťujeme na vlastním břehu.

v přiměřené vzdálenosti od vodního toku, nejméně 3 km, aby neutrpěly ztráty případnými jadernými údery taktických a operačně taktických prostředků nepřítele vedenými na cíle na vodním toku. Na ovládnutý druhý břeh se pak tyto prvky sestav přemístí teprve tehdy, až bude možné je umístit opět v přiměřené vzdálenosti od vodního toku, zejména od mostových přepravišť, která budou trvalým objektem průzkumu i možného napadení jadernými zbraněmi nepřítele.

Účinnost uvedených opatření — rozptylování vlastních sil a bojových prostředků — zvyšujeme vhodnými maskovacími opatřeními hlavně u jednotek druhých sledů a záloh v jejich vyčkávacích prostorech před přechodem řeky. K tomu přistupují dále opatření ke klamání nepřítele, zejména klamná přepraviště, klamné dýmové clony a podobná opatření, jež rozptylují pozornost nepřítele a tříští úsilí jeho prostředků.

I při promyšlené organizaci preventivních opatření protiatomové ochrany je nutné počítat s tím, že se nepříteři podaří jaderné údery na některé prvky našich bojových sestav. Musíme proto předvídat a připravit i **likvidaci následků jaderného napadení** našich vojsk při násilném přechodu vodního toku. Obnovení bojeschopnosti a bojové pohotovosti vyžaduje předvídat manévry silami a prostředky a stanovit předem možné úkoly druhým sledům a zálohám pro případ napadení jednotek prvního sledu nebo sousedních jednotek jaderným úderem za přechodu vodní překážky. Předem vydané rozkazy po napadení upřesňujeme doplňkovými rozkazy v soulase s konkrétní vzniklou situací, kterou nelze předvídat do všech podrobností.

Pokud jde o **záchranné a vyprošťovací práce**, nabývá na významu při násilném přechodu vodních toků svépomoc v rámci napadených jednotek, jak vyplývá z dále uvedených zvláštností. V případě napadení jednotek na přepravišti organizuje záchranné a vyprošťovací práce iniciativně správce přepraviště z jednotek obsluhujících přepraviště společně s veliteli napadených součástí, počínajíc veliteli nejnižších stupňů. Iniciativní svépomoc je nejúčinnějším prostředkem snížení zdravotnických ztrát na minimum, protože může přijít včas, zatímco zásah zvenčí může přijít opožděně.

Zvýšené nebezpečí napadení v blízkosti vodního toku a při násilném přechodu z chodu vyžaduje předvídat a připravit i zásah organizované pomoci do ohnisek napadení zvenčí silami a prostředky záchranných a uvolňovacích odřadů. O vytváření záchranných a uvolňovacích odřadů platí v hrubých rysech všeobecné zásady. Podle nich základní jádra budou obvykle určována až po napadení ze zbytků napadené jednotky nebo ze sousední jednotky. Vytváření speciálních jader ZUO má však proti běžným podmínkám určité zvláštnosti. S ohledem na zvýšené nebezpečí napadení v blízkosti vodního toku se jeví účinným pro ZUO všech stupňů určovat předem shromaždiště pro speciální jádra ZUO v blízkosti vodního toku a to jak na přístupech k řece, tak na protilehlém břehu. Tato shromaždiště se určují zpravidla uprostřed úseku násilného přechodu, odkud bude mít jádro ZUO možnost rychlého zásahu do jednotlivých úseků násilného přechodu (ZUO armády, divize), popřípadě na jednotlivá přepraviště (plukovní ZUO).

Na přístupech k řece plánujeme též rozvinutí obvažiště ke včasnému poskytnutí kvalifikovaného zdravotnického zákroku osobám odsunovaným z ohnisek napadení na vodním toku.

Zvláštností organizace záchranných a uvolňovacích prací při násilném přechodu větších vodních toků je, že při napadení jednotek přímo na přepravištích nebo v bezprostřední blízkosti vodního toku vzniknou dvě ohniska napadení, oddělená vodní překážkou, což vyžaduje předvídat opatření k likvidaci následků napadení na obou březích řeky, na vlastní straně i na protilehlém ovládnutém předmostí. K urychlení zásahu do obou vzniklých ohnisek napadení bude účelné předvídat, popřípadě doplňkovým nařízením po napadení upřesnit zásah záchranných a uvolňovacích jednotek tak, že do ohniska na protilehlém břehu zasáhnou síly a prostředky z jednotek, které již řeku překročily, na vlastní břehu síly z jednotek druhých sledů a záloh, které jsou dosud před řekou. Bude někdy výhodné, aby zásah ZUO byl v soulase s uvedenou zvláštností v určitém smyslu rajonizován mezi dva velitelské stupně. Tak například na vlastní břehu v celé šířce úseku násilného přechodu svazku připraví zásah divizní ZUO, na protilehlém břehu ve svých úsecích násilného přechodu pluky svými plukovními ZUO.

Takto zabráníme zbytečnému odčerpávání přepravních prostředků pro potřeby záchranných a uvolňovacích odřadů, nutných v případě, že by svůj úkol plnily na obou stranách vodního toku. Podřízeným jednotkám neodnímáme tak ve větší míře síly a speciální prostředky, potřebné k likvidaci následků napadení na obou březích, čímž lépe je zabezpečeno splnění jejich bojových úkolů při dalším rozvíjení útoku. Toto řešení je výhodné i proto, že umožňuje včasný zásah ZUO na obou březích, což je rozhodující pro účinnost záchranných a uvolňovacích prací.

Opatření protiatomové ochrany se však nesmí omezovat jen na krátké období přechodu vodního toku čelními sledy útvarů a svazků. V této fázi, zejména při těsném dotyku s odcházejícím nepřítelem, kdy jednotky obou stran se mohou v blízkosti vodního toku prolínat a situace může být nejasná a nepřehledná, bude použití jaderných zbraní nepřítelem na naše čelní jednotky někdy dosti problematické a méně pravděpodobné, neboť by mohlo vést k zasažení jeho vlastních jednotek. V těchto situacích můžeme nejspíše očekávat napadení prvků naší bojové sestavy na vzdálenějších přístupech k řece. Jednotky při násilném přechodu by mohly být napadeny převážně jen malými rážemi jaderných zbraní nepřítele.

S přenesením boje do větší vzdálenosti na druhý břeh vzrůstá nebezpečí napadení našich jednotek i většími rážemi v období, kdy budou překračovat řeku jejich další síly.

Vodní toky a přilehlý terén, jako markantní terénní čáry umožňují zpravidla dobrou prostorovou orientaci a proto zejména terén v blízkosti přepraviště bude trvalým objektem pozornosti nepřátelských sil a prostředků průzkumu. Na nich a v jejich blízkosti bude nepřítel stále vyhledávat vhodné cíle pro vlastní prostředky, včetně jaderných zbraní. Proto opatření protiatomové ochrany musí být prodloužena na tím delší období, čím vyšší je stupeň velení. Zejména zásadu rozptýleného rozmístování, maskování a klamání musíme důsledně uplatňovat po celou dobu přechodu hlavních sil, záloh, týlu a míst velení útvarů, svazků a armád. Trvalou platnost má požadavek, abychom tyto prvky bojových sestav nerozmísťovali v blízkosti větších vodních překážek, především v blízkosti komunikačních tahů přes vodní toky a u mostových přepravišť.

Boj se vzdušným nepřítelem - součást vševojskového boje

Podplukovník Miroslav Škrabal

V soudobém vševojskovém boji používá nepřítel kromě jaderných zbraní a pozemních vojsk všech druhů, ve velkém měřítku prostředků vzdušného napadení. Organizační směrnice k RMNO na výcvikový rok 1964 orientují proto vševojskové štáby na prohloubení znalostí organizace a řízení protivzdušné obrany vojsk a na praktické procvičování všech opatření protivzdušné obrany. Uvádím některé názory, které mají přispět k objasnění těchto úkolů.

Charakteristika úkolů a opatření protivzdušné obrany

Protivzdušná obrana vojsk je součástí bojové činnosti pozemních vojsk. Cílem všech opatření protivzdušné obrany vojsk je znemožnit nebo omezit činnost vzdušného nepřítele při vzdušném průzkumu, při úderech na vojska a jiné objekty a při přepravě a vysazování vzdušných výsadek. V soudobých podmínkách vzrůstá význam a rozsah úkolů protivzdušné obrany především proto, že hlavní palebnou silou nepřítele jsou jaderné zbraně, dopravované na cíle raketami nebo letouny. V současné době převažují na středoevropském válčišti letouny-nosiče taktického letectva pětkrát nad raketovými prostředky operace taktického dosahu. Boj s jadernými zbraněmi a tedy i jejich nosiči je v soudobé válce jedním z hlavních úkolů vševojskového boje.

Z hlediska pozemních vojsk může vzdušný nepřítel ztížit nebo zcela znemožnit jejich bojovou činnost v průběhu mobilizace, zaujímání operační sestavy, při přípravě i v průběhu operace a boje a to jadernými údery, chemickými, biologickými a klasickými zbraněmi i vysazenými vojsky. Vzdušný nepřítel může tedy podstatně ovlivnit průběh vševojskové operace i boje.

Protivzdušná obrana nezabezpečuje vojska jen před nenadálými údery vzdušného nepřítele, ale zahrnuje všechna opatření k plánovitému a systematickému boji se vzdušným nepřítelem v průběhu celého vševojskového boje. Protivzdušná obrana musí být proto nepřetržitá a stejně spolehlivá bez ohledu na situaci a činnost vojsk, tj. v útoku i obraně, při přesunech i za odpočinku.

Protivzdušná obrana se týká všech druhů vojsk a týlu na všech stupních velení. Bez takto široké protivzdušné obrany nelze zničit vzdušného nepřítele, ani uchránit vojska před jeho údery. V zájmu efektivnosti není možné uskutečňovat jednotlivá opatření izolovaně, bez součinnosti a centralizace ve velení a bez sladění s úkoly vševojskového boje.

Skutečnost, že výsledek soudobého boje značně závisí na účinném boji se vzdušným nepřítelem je třeba respektovat ve výcviku vojsk, v přípravě velitelů a štábů a v celém komplexu opatření při plnění RMNO na výcvikový rok.

Všechna opatření, která mají přímý i nepřímý vztah k protivzdušné obraně můžeme podle jejich charakteru rozdělit na opatření útočná, obranná i ochranná.

Útočná opatření se týkají protivzdušné obrany nepřímo, poněvadž se uskutečňují ve prospěch celé operace a bez účasti speciálních prostředků protivzdušné obrany. Zahrnují veškerou činnost spojenou s přímým ničením sil a prostředků vzdušného nepřítele na zemi, tj. ničení leteckých základů, letišť, startovacích ploch, letadel, odpalovacích zařízení, velitelských stanovišť, zabezpečovacích zařízení, naváděcích, radiolokačních a spojovacích prostředků, skladů jaderné i konvenční munice a leteckých pohonných hmot, opravárenských a tylových zařízení a živé síly v prostorech jejich rozmístění na území nepřítele. Nejde však jen o ničení, ale také o ovládnutí letišť a zmocnění se materiálních prostředků vzdušného nepřítele vlastními pozemními vojsky.

Tyto útočné akce uskutečňuje raketové vojsko a dělostřelectvo, letectvo, výsadkové vojsko, motostřelecké a tankové vojsko a zvlášť vyčleněné speciální skupiny, zejména v rámci ničení nepřátelských prostředků jaderného napadení.

Výhoda útočné činnosti spočívá v tom, že je poměrně jednodušší, než tentýž úkol v době, kdy je vzdušný nepřítel ve vzduchu. Kromě toho lze ničit i materiální prostředky a zařízení, na nichž je činnost nepřítele ve vzduchu zcela závislá a které jsou mimo dosah speciálních prostředků protivzdušné obrany. Nevýhodou však je, že tato útočná metoda vyžaduje mnoho sil a prostředků najednou nebo po dlouhou dobu, aby byla dostatečně účinná zvláště proto, že vzdušný nepřítel v maximální míře rozptyluje svoje síly a prostředky.

Obranná činnost jako hlavní náplň vlastní protivzdušné obrany zahrnuje všechna opatření směřující k včasnému zjištění, rozpoznání, rušení a ničení vzdušného nepřítele ve vzduchu. Do tohoto rámce patří průzkum a uvědomování o vzdušném nepříteli, obrana vojsk a důležitých objektů palbou protiletadlového raketového vojska a dělostřelectva, činnost stíhacího letectva, rušení radiotechnických průzkumných a naváděcích zařízení nepřítele, umístěných v letadlech nebo na jeho území a palby ručních zbraní na nízko letící cíle.

Tyto, z hlediska vševojskového, obranné úkoly plní vojsko protivzdušné obrany, frontové stíhací letectvo a pokud jde o palbu z ručních zbraní jednotky všech druhů vojsk v rámci vlastní obrany. K plnění těchto úkolů je vojsko protivzdušné obrany složeno z jednotek a útvarů různých druhů vojsk: radiotechnického vojska, protiletadlového raketového vojska, protiletadlového dělostřelectva a protiradiotechnické služby. V rámci protivzdušné obrany působí i stíhací letectvo.

Obranná opatření umožňují soustředit

obránné prostředky v předem stanoveném nebo vyhodnoceném prostoru a manévrovat s nimi podle potřeby. Kromě toho umožňují dosáhnout a udržet převahu ve vzduchu nad vlastním územím. Nevýhodou je však prostorová nebo časová omezenost, poněvadž není dostatek sil k souvislé a stále obraně všech prostorů na zemi i ve vzduchu. Dále klade vysoké nároky na svoje zabezpečení z hlediska radiolokačního průzkumu, technické převahy stíhacího letectva a početní převahy protiletadlového raketového vojska a dělostřelectva.

Ochranná opatření v protivzdušné obraně představují veškerou činnost, která má uchránit živou sílu a prostředky před úderem vzdušného nepřítele nebo snížit jejich účinky na nejmenší míru. Sem patří pozorování vzdušného prostoru, včasné uvědomění o vzdušném nepříteli, rozptylování vojsk, zařízení a zásob, časté střídání zaujatých prostorů, maskování všeho druhu, ženijní úprava terénu a využití vybudovaných zařízení a terénu pro ukrytí živé síly, techniky a materiálu. Kočně to jsou všechna opatření k likvidaci následků vzdušného napadení, která se organizují v rámci ochrany proti radioaktivním a otravným látkám, protipožární ochrany, zdravotnického zabezpečení apod.

Výhodou ochranných opatření je, že nevyžadují speciálních prostředků a sil a mohou je proto uskutečňovat všechny druhy vojsk bezprostředně a v každé situaci. Účinná ochranná opatření ztěžují nepříteli vzdušný průzkum, nutí ho k opakování vzdušných úderů a vyčerpávají tak jeho úsilí. Nevýhodou ochranných opatření je, že nijak nepostihují vzdušného nepřítele a nemohou zabránit jeho činnosti.

Ochranná opatření musí uskutečňovat všechny druhy vojsk včetně těch, které jsou určeny k přímému boji se vzdušným nepřítelem v zájmu uchování své živé síly a prostředků.

Úloha jednotlivých orgánů velení v protivzdušné obraně

Na protivzdušné obraně vojsk se podílí nejen vojsko protivzdušné obrany a stíhací letectvo, ale i vševojskové štáby, druhy vojsk a týly všech stupňů velení.

Štáb vojska protivzdušné obrany fronty nebo armády jako součást štábu fronty nebo armády vyhodnocuje výsledky radiolokačního průzkumu vzdušného nepřítele, informuje o jeho činnosti aktivní prostředky PVO, velitele a štáby. V součinnosti s orgány průzkumu se podílí na vy-

hodnocování vzdušného nepřítele na zemi, uplatňuje návrhy na jeho ničení přímo u velitele fronty nebo armády.

Dále organizuje a uskutečňuje obranu určených vojsk a objektů palbou a manévrem protiletadlového raketového vojska a dělostřelectva a usměrňuje použití stíhacího letectva v souladu s plánem a průběhem operace v součinnosti se štábem letecké armády u fronty nebo stíhací letecké divize u armády. Náčelník vojska

protivzdušné obrany frontu projednává vyčlenění úsilí stíhacího letectva pro protivzdušnou obranu s velitelem letecké armády a požadavky uplatňuje u velitele frontu, který o tom rozhoduje. Využití stíhacího letectva v rámci tohoto úsilí řídí náčelník vojska PVO frontu prostřednictvím zástupce letecké armády pro stíhací letectvo i ve prospěch armád.

Štáb vojska PVO frontu nebo armády zabezpečuje také součinnost s prostředky protivzdušné obrany státu a sousedů pro protivzdušnou obranu vojsk frontu nebo armády. K tomu využívá součinnosti orgánů, které vysílá k příslušným štábům protivzdušné obrany státu.

V případě přidělení speciálních útvarů může konečně rušit vzdušné rádiové a radiotechnické, popřípadě pozemní radionavigační prostředky nepřítele a řídit jejich manévry podle potřeb operace.

Štáb frontu nebo armády v zájmu protivzdušné obrany organizuje ničení sil, prostředků a zařízení vzdušného nepřítele na zemi palbou raketového vojska a dělostřelectva a údery letectva, organizuje ovládnutí letišť, startovacích ploch a jiných zařízení vzdušného nepřítele motostřeleckými a tankovými vojsky, výsadkovým vojskem a zvláštními skupinami a zabezpečuje rušení pozemních rádiových a radiotechnických prostředků vzdušného nepřítele speciálními útvary. Tato opatření se uskutečňují ve prospěch celé operace. Pro protivzdušnou obranu mají význam proto, že ulehčují boj se vzdušným nepřítelem ve vzdušném prostoru.

Vševojskový štáb dále usměrňuje u podřízených vojsk ochranná opatření zvláště rozptýlení, periodické střídání prostorů rozmístění, maskování, protiradiotechnické maskování, ženíjní úpravu terénu a opatření k obnovení bojeschopnosti po hromadných úderech a kontroluje opatření protivzdušné obrany u pozemních vojsk.

Součinností uvnitř štábu zabezpečuje činnost štábu vojska protivzdušné obrany předáváním údajů průzkumu (mimo radiolokačního) o vzdušném nepříteři, informováním o činnosti bráněných vojsk a objektů, zajištěním přeskupejí sil a prostředků vojska protivzdušné obrany, do-ručováním úkolů pro protivzdušnou obranu podřízeným vojskům a zajištěním spojení pro vojsko protivzdušné obrany a pro uvědomování vojsk o vzdušném nepříteři.

Štáb letecké armády zabezpečuje plnění úkolů stíhacího letectva při protivzdušné obraně vojsk podle plánu a průběhu operace včetně jeho manévru a řídí jeho

činnost v součinnosti se štábem vojska protivzdušné obrany frontu. K přímému řízení stíhacího letectva vysílá ke štábu vojska protivzdušné obrany frontu skupinu svého štábu v čele se zástupcem velitele letecké armády pro stíhací letectvo. Organizuje protivzdušnou obranu svých sil a prostředků.

Štáb stíhací letecké divize řídí bojovou činnost podřízených útvarů při ničení vzdušného nepřítele ve vzduchu. Ke zlepšení součinnosti se štábem vojska protivzdušné obrany armády a k přímému řízení stíhacích leteckých útvarů zřizuje podle možnosti svoje představené velitelské stanoviště u štábu vojska protivzdušné obrany armády, v jejímž pásmu působí většinou sil, popřípadě vysílá k další armádě svého orgána velení a navedení.

Podle potřeby využívá radiotechnických hlásek vojska protivzdušné obrany jako pomocných naváděcích stanovišť nebo údajů o vzdušné situaci, získané svými radiotechnickými prostředky, předává štábu vojska protivzdušné obrany k využití. U svých sil a prostředků organizuje ochranná opatření.

Štáby druhů vojsk a týlu frontu nebo armády v rámci protivzdušné obrany organizují u svých podřízených vojsk ochranná opatření, včetně pozorování vzdušného nepřítele, kontrolují jejich plnění a předávají informace o vzdušném nepříteři od štábu vojska protivzdušné obrany svým podřízeným vojskům nebo jim přímo vyhláší letecký poplach po velitelských spojovacích sítích.

Aby byla zabezpečena souvislá obrana proti vzdušnému nepříteři, informují štáb vojska protivzdušné obrany o činnosti a manévru svých podřízených vojsk, pokud je brání prostředky vojska protivzdušné obrany.

Oddělení protivzdušné obrany divize hodnotí vzdušnou situaci a informuje o výsledcích radiolokačního průzkumu vzdušného nepřítele velitele nebo náčelníka štábu a uvědomuje o něm protiletadlové jednotky motostřeleckých a tankových útvarů a podřízené útvary všech druhů vojsk divize.

Řídí dále činnost protiletadlového útvaru, popřípadě přiděleného protiletadlového útvaru k obraně určených objektů podle plánu a průběhu boje a předává součinnostní údaje a signály protiletadlovým útvarům velitelským spojením a protiletadlovým jednotkám motostřeleckých a tankových útvarů v divizní síti výstrahy. To je důležité pro součinnost se stí-

hacím letectvem a pro zajištění bezpečnosti vlastního letectva.

Kromě toho navrhuje využití paleb ručních zbraní proti nízké letícím cílům a ochranných opatření proti vzdušnému nepříteli v rámci divize.

Štáb divize v zájmu protivzdušné obrany organizuje využití paleb ručních zbraní proti nízké letícím cílům, pozorování vzdušného nepřítele a další ochranná opatření u všech podřízených útvarů a kontroluje plnění těchto opatření u útvarů divize.

Vzájemnou součinností uvnitř štábu zabezpečuje činnost oddělení protivzdušné obrany divize předáváním informací o vzdušném nepříteli a bráněných objektech, organizováním přeskupení protiletadlového útvaru (útvary), zajištěním spojení a doručení úkolů pro protivzdušnou obranu podřízeným.

Útvary a jednotky všech druhů vojsk a týlu v rámci své protivzdušné obrany provádějí nepřetržité pozorování vzdušného prostoru určenými pozorovateli. Pozorovatelé hlásí objevení vzdušného nepřítele, přijetí signálů leteckého poplachu a vyhlášení varovné signály podle nařízení velitele.

V rámci útvaru se připravují všechny jednotky k ničení nepřátelských letounů a vrtulníků v malých výškách a výsadbů palbou ručních zbraní. Aby byla palba

účinná, je nutné ji organizovat ve skupinách v síle motostřelecké čety. Vedení palby je závislé na situaci a úkolu, který jednotka plní. V jednoduchých případech bude odrážet úder vzdušného nepřítele ta část jednotky, která není zavázána do boje s pozemním nepřítelem. Ve složitější situaci nelze vyloučit nutnost rozdělení sil, popřípadě soustředění všech prostředků jednotky jen proti vzdušnému nepříteli.

Útvary a jednotky rozptylují svoji sestavu, pečlivě budují úkryty, upravují terén pro úkryt a připravují síly a prostředky k likvidaci následků vzdušného napadení. Organické prostředky protivzdušné obrany využívají k obraně nejdůležitější části bojové nebo pochodové sestavy anebo takových prostorů, v nichž bude útvár nejvíce zranitelný prostředky vzdušného napadení.

Pokud je přímo brání prostředky protivzdušné obrany nadřízeného náčelníka, informují jejich štáby o své situaci a slaďují s nimi vzájemnou činnost.

Aby byla jednotlivá opatření protivzdušné obrany i jejich výsledek efektivní, je třeba, aby úkoly jednotlivých orgánů a stupňů velení byly slaďeny, navazovaly na sebe a odpovídaly zámyslu vševojskového boje. Řídícím orgánem, který může tyto požadavky zabezpečit, je vševojskový velitel.

Protivzdušná obrana v rámci řízení vševojskového boje

Síly vzdušného nepřítele budou působit v souladu s cíli pozemních vojsk v rámci celkového zámyslu nepřítele. Řízení boje se vzdušným nepřítelem bude proto důležitou součástí řízení vševojskového boje a operace. To znamená, že vševojskový velitel musí brát v úvahu možnosti vzdušného nepřítele, hodnotit vzdušnou situaci, slaďovat opatření protivzdušné obrany u podřízených vojsk a řídit použití speciálních prostředků jak při přípravě, tak i v průběhu boje a operace.

Při přípravě operace a boje je možno všemi druhy průzkumu odhalit nebo upřesnit uskupení vzdušného nepřítele a odhadnout jeho možný zámysl s ohledem na možné směry a prostory jeho činnosti. To umožňuje včas připravit útočnou, obrannou i ochranná opatření. Zvláště je možno včas organizovat silnou protivzdušnou obranu nejdůležitějších objektů a prostorů a stanovit cíle pro ničení nejdůležitějších prostředků vzdušného napadení nepřítele na zemi.

Včasné údaje průzkumu umožňují odhalit příznaky hromadného úderu vzdušného nepřítele. Hodnocení údajů radiolokačního průzkumu dovoluje upřesnit čas hromadného úderu. Na základě toho je možné stanovit dobu provedení odvetného úderu, uvést do plné pohotovosti prostředky protivzdušné obrany k přímému boji a uvědomit vojska o nebezpečí vzdušného napadení.

V průběhu operace i boje je možno na základě systematického hodnocení vzdušného nepřítele zjišťovat manévry jeho sil a prostředků a odhadovat jeho další záměry v souvislosti s pozemní situací. Podle nepřetržitého hodnocení vzdušné situace získané radiolokačním průzkumem je možno určit usilí vzdušného nepřítele, hlavní směry, prostory a objekty jeho činnosti, odhadnout jeho další možnosti a popřípadě upřesnit jeho zámysl. Vzhledem k tomu je možno včas přijímat rozhodnutí k použití pozemních vojsk a k manévru sil a prostředků protivzdušné obrany a organizo-

vat předem opatření k obnovení bojeschopnosti napadených vojsk.

Rozsah zpráv o vzdušném nepříteli a z toho vyplývající opatření budou ovšem na jednotlivých stupních velení rozdílná podle prostředků a sil, které bude mít vševojskový velitel a podle úkolů stanovených nadřízeným velitelem. Ideálním řešením by bylo, mohl-li by vševojskový velitel na jednom pracovišti sledovat vedle pozemní situace vlastní a nepřítel na mapě i vzdušnou situaci na planšetu za přítomnosti náčelníka vojska protivzdušné obrany. Ne-li to vzhledem k organizaci velitelských stanovišť a metodice práce vševojskového štábu možné, je třeba zabezpečit spolehlivou spojovací cestu k vševojskovému veliteli od štábu nebo oddělení vojska protivzdušné obrany a nahradit stálý přehled o vzdušné situaci průběžnými informacemi a závěry. Tato náhrada nebude však nikdy dokonalá, proto by se s ní nemělo do budoucna počítat.

Na stupni útvarů všech druhů vojsk a týlu bude třeba mít na zřeteli možný charakter náletů vzdušného nepřítele, vliv této činnosti na jednotky a plnění stanoveného úkolu. Podle úkolů nadřízeného velitele, vlastních možností a času musí štáb útvaru zabezpečit bojeschopnost organických prostředků protivzdušné obrany, připravit palbu z ručních zbraní a všechna ochranná opatření ke snížení účinnosti vzdušných úderů. V boji budou mít zprávy o vzdušném nepříteli význam především pro vyloučení momentu překvapení. Bude možné včas uvědomit vojska a podle situace vést účinnou palbu z ručních zbraní na nízko letící vzdušné cíle, použít úkrytů a jiných ochranných opatření a udržet, popřípadě obnovit bojeschopnost.

Všechna rozhodnutí v protivzdušné obraně jsou závislá na včasné získání zpráv o vzdušném nepříteli. Jedním z hlavních zdrojů zpráv je radiolokační průzkum, jehož údaje jsou předávány v rádiových sítích výstrahy frontu, armády a divize i jinými cestami.

V sítích výstrahy frontu a armády se předávají údaje o vzdušném nepříteli pro protiletadlové raketové vojsko a dělostřelectvo, stíhací letectvo, sousedy a pro vševojskové svazky. Včasné informace o vzdušném nepříteli mají ovšem význam i pro štáby, útvary a zařízení druhů vojsk a týlu, které nemají prostředky pro odposlech sítí výstrahy, zvláště pokud jde o příznaky hromadných úderů, náletů větších skupin, popřípadě vyhodnocených nebezpečných náletů na jednotlivé objekty.

Varování těchto štábů, útvarů a zařízení zabezpečí příslušný štáb druhu vojska (týlu) velitelským spojením podle informací od štábu vojska protivzdušné obrany. Pro tento způsob budou určeny jen nejdůležitější štáby, útvary a zařízení, které nebudou bránit prostředky protiletadlového raketového vojska a dělostřelectva. Jinak by vznikly velké časové ztráty při vyhodnocování vzdušné situace pro velký počet objektů a varování by pronikalo pozdě.

Nebezpečí vzdušného napadení bude předáváno jednoduchou formou štábu druhu vojska nebo týlu:

VOZDUCH — přednostní přidělení pojítek,

NÁČELNÍK TÝLU — nadřízený náčelník ohroženého objektu,

NEPŘÁTELSKÝ NÁLET Z JIHU — nebezpečí napadení a směr náletu.

PRO PAZ — ohrožený objekt.

Štáb druhu vojska nebo týlu ohroženého objektu může předat informaci takto:

VOZDUCH — přednostní přidělení pojítek,

ZVON — volací znak ohroženého objektu,

NEPŘÁTELSKÝ NÁLET Z JIHU nebo LETECKÝ POPLACH	} nebezpečí napadení.
--	-----------------------

Útvary a zařízení, které brání protiletadlové raketové vojsko a dělostřelectvo, budou informovat přímo tyto prostředky.

Ostatní štáby, útvary a zařízení, které nebudou zahrnuty do tohoto systému musí využít především vlastních pozorovatelů vzdušného nepřítele. Dále mohou využít údajů od nejbližších prostředků protivzdušné obrany, jako jsou radiotechnické hlásky, řídicí radiolokátory, protiletadlové baterie apod. Na státním území bude výhodný odposlech signálů nejbližších orgánů civilní obrany, železniční správy, popřípadě pořádkové služby.

Uvědomování v divizní síti výstrahy slouží k včasnému varování všech útvarů, které působí v pásmu divize, před možným napadením ze vzduchu a k uvědomování protiletadlových jednotek motostřeleckých a tankových útvarů, popřípadě jednotek vyzbrojených ručními zbraněmi. Údaje v divizní síti výstrahy jsou vytvářeny z údajů sítí výstrahy armády nebo frontu, sítí hlášení vlastních řídicích radiolokátorů a nejbližších radiotechnických hlásek a od pozorovatelů vzdušného nepřítele u štábu divize.

K uvědomování v divizní síti výstrahy používáme (Sm-PVOV-1) jednoduchého způsobu na podkladě čtvercové sítě protivzdušné obrany. Ve čtvercové síti jsou stanoveny centrálně od frontu orientační body např. kóty, mosty, nádraží, osady apod. Orientační body označujeme písmenným kódem a dvoumístným číslem prvního a druhého dělení základního čtverce čtvercové sítě protivzdušné obrany. (Viz obr. 1.) Hlášení sestavuje oddělení protivzdušné obrany a vysílá je v rádiové síti výstrahy divize, v některých případech linkovým spojením.

Příklad hlášení v divizní síti výstrahy:

VOZDUCH – vzdušný nepřítel,

Z YPSILON 87 NA YPSILON 73 – polohy cíle (zároveň směr letu),

10 – výška cíle v km (pokud je známa),

16.25 – čas předání zprávy.

Tato hlášení přijímají štáby útvarů divize a zakresluje je na mapě orientačních bodů, měřítka 1:200 000. Na základě vyhodnocení každého hlášení přijímá další opatření každý velitel útvaru samostatně v souladu s pozemní situací a úkoly, které plní.

Žádná samostatná jednotka se neobejde ve vlastním zájmu bez nepřetržitého průzkumu vzdušného nepřítele pozorováním. To vyžaduje, aby vojáci všech odborností byli alespoň v minimální míře vycvičeni v rozpoznávání letadel. Velký počet těchto pozorovatelů umožňuje pokrýt velký prostor a při stanovení jednotného signálu pro letecký poplach světlicí je možno jejich signálů využít pro včasné varování. popřípadě zahájení palby na nízko letící cíle. Proto je nutné dodržovat stanovený rozsah výcviku v těchto otázkách podle Programů bojové přípravy.

Z á v ě r

V systému protivzdušné obrany vojsk mají svoje místo všechny štáby, útvary a jednotky všech druhů vojsk a všech stupňů velení. Podle předurčení různých druhů vojsk je třeba úkoly při organizaci protivzdušné obrany rozdělit a sladovat je vševojskovým velitelem a jeho štábem jako součást vševojskového boje.

Vzdušný nepřítel je nebezpečným protivníkem pro všechny druhy vojsk a týlu. V míru nelze vytvořit takové vzdušné situace, aby byly jasné na první pohled. Tím více proto záleží na pochopení této skutečnosti a náročnosti nadřízených štábů směrem k vojskům při organizaci a důsledném uskutečňování všech opatření protivzdušné obrany. Tak bude v této oblasti zabezpečeno splnění RMNO na výcvikový rok 1964.

METODIKA PŘÍPRAVY a zpracování cvičení

Kolektiv oddělení operační přípravy OS-G5

Základním dokumentem přípravy jakéhokoliv cvičení je **zámyslem cvičení**. Na jeho zpracování se podílejí hlavní funkcionáři velitelství a schvaluje jej starší náčelník. Z těchto důvodů je žádoucí, aby velitel vydal zpracovatelům před zahájením práci na zámyslu pokyny, které by měly zpravidla obsahovat

- téma a druh cvičení a jeho účastníky (nejdou-li tyto údaje v plánovacích dokumentech),
- učební cíle a někdy nejdůležitější učební úkoly,
- z jaké situace zahájit cvičení,
- prostor cvičení,
- kdy předložit zámysl cvičení ke schválení.

Jestliže jsou tyto pokyny vydány, připravují zpracovatelé návrh **pojetí zámyslu cvičení**, který předkládají veliteli ke schválení. Zpracování pojetí cvičení přichází v úvahu ve velkých štábech, ale ani tam by nemělo být pravidlem a hlavní funkcionáři by se měli od samého počátku aktivně účastnit práci na cvičení.

Pojetí cvičení obsahuje takové otázky, bez jejichž schválení nemůže zpracovatel zahájit **cílevědomou práci na zámyslu cvičení**. Proti pokynům je podrobnější a zpravidla bude obsahovat grafickou a písemnou část.

V grafické části zpracovatel navrhuje:

- výchozí situaci stran pro cvičení,
- úkoly stran,
- tabulku přidělení jaderné munice „západním“ a „východním“.*)

Písemná část může obsahovat:

- druh a téma cvičení,
- učební cíle,
- výchozí situaci a zámysl stran,
- hrubý časový průběh cvičení.

Při přípravě návrhu pojetí cvičení je třeba vycházet nejen z RMNO na výcvikový rok, ale i ze stupně připravenosti štá-

bu, z nedostatků, které byly u cvičících štábů a vojsk zjištěny a ze skutečných úkolů, které by vojska a štáby za války plnily. Kromě toho výběr učebních úkolů má odpovídat úrovni, znalostem a praxi jednotlivých funkcionářů velitelství. To znamená, že učební otázky musí být „přisazeny na tělo“. Proto je nutné, aby zpracovatelé přistupovali k práci na návrhu pojetí cvičení po důkladné teoretické přípravě, po prostudování RMNO, rozborů cvičení apod. Návrh pojetí cvičení může obsahovat i několik variant.

Současné s návrhem na pojetí cvičení, nebo samostatně (byly-li vydány ke zpracování zámyslu cvičení pokyny) se předkládá veliteli (NŠ) ke schválení **plán přípravy cvičení**.

Plán přípravy cvičení je pomocným dokumentem, ve kterém se stanoví:

- jaké úkoly, kdo a dokdy zpracuje,
- s kým bude spolupracovat,
- kdy budou jednotlivé dokumenty předloženy ke schválení.

Všechna opatření a dokumenty je účelné rozdělit obvykle do čtyř hlavních skupin:

- zámysl,
- opatření a dokumenty zpracovávání do zahájení cvičení,
- dokumenty pro cvičení,
- opatření a materiály organizačního rázu.

Plán přípravy cvičení je po schválení závazný pro celý štáb a proto s ním musí být seznámeni všichni zpracovatelé.

Při zpracování zámyslu cvičení vychází štáb z pokynů pro cvičení, které obdržel od velitele, nebo ze schváleného pojetí cvičení.

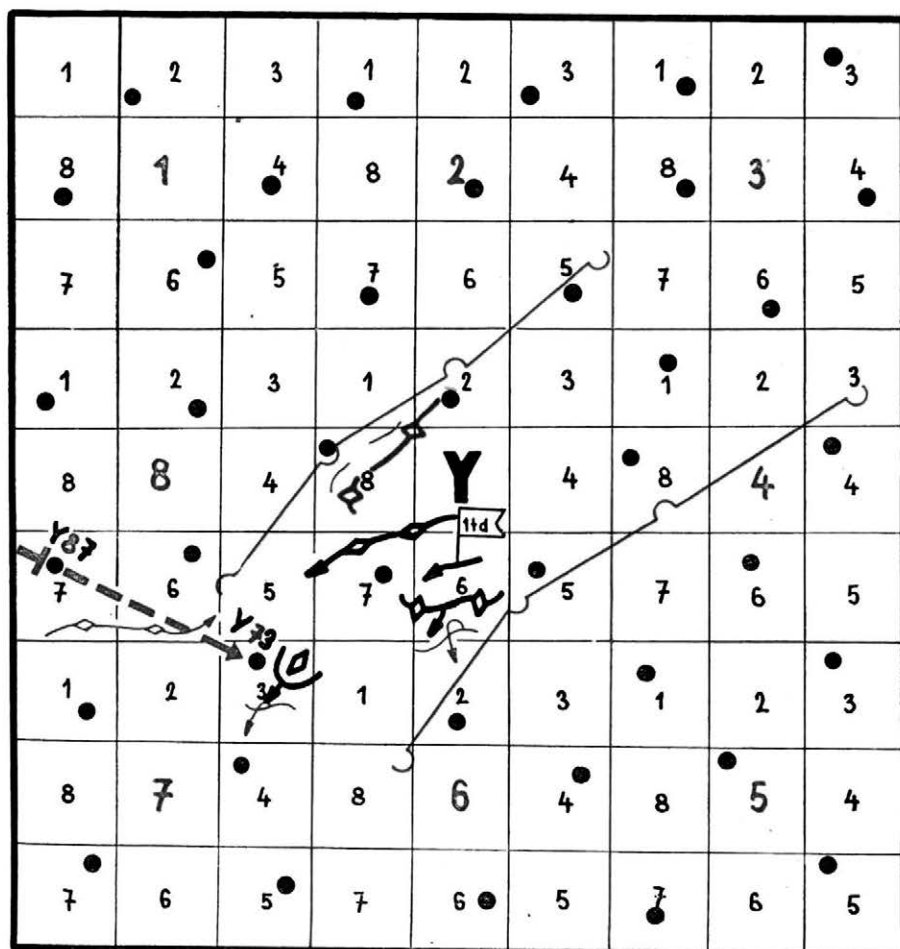
Grafická část zámyslu (viz příl. 1) obsahuje:

- sestavu pozemních vojsk obou stran a sousedů,
- výchozí sestavu letectva (podle rozsahu zámyslu),
- úkoly stran a jejich charakteristiku,
- někdy 1 – 2 zásadní situace (jsou-li pro pochopení zámyslu cvičení nutné),
- pomocné tabulky.

*) Označení „západní“ a „východní“ volíme v případě, že vlastní vojska útočí od východu na západ. V opačném případě volíme pro vlastní vojska označení „červení“ a pro nepřítel „modří“.

SYSTÉM UVĚDOMOVÁNÍ V DIVIZNÍ SÍTI VÝSTRAHY

PŘÍLOHA I

● - ORIENTAČNÍ BODY

1,2 atd. - POMYSLNĚ DĚLENÍ (ZAKRESLENO JEN PRO VĚTŠÍ ORIENTACI)

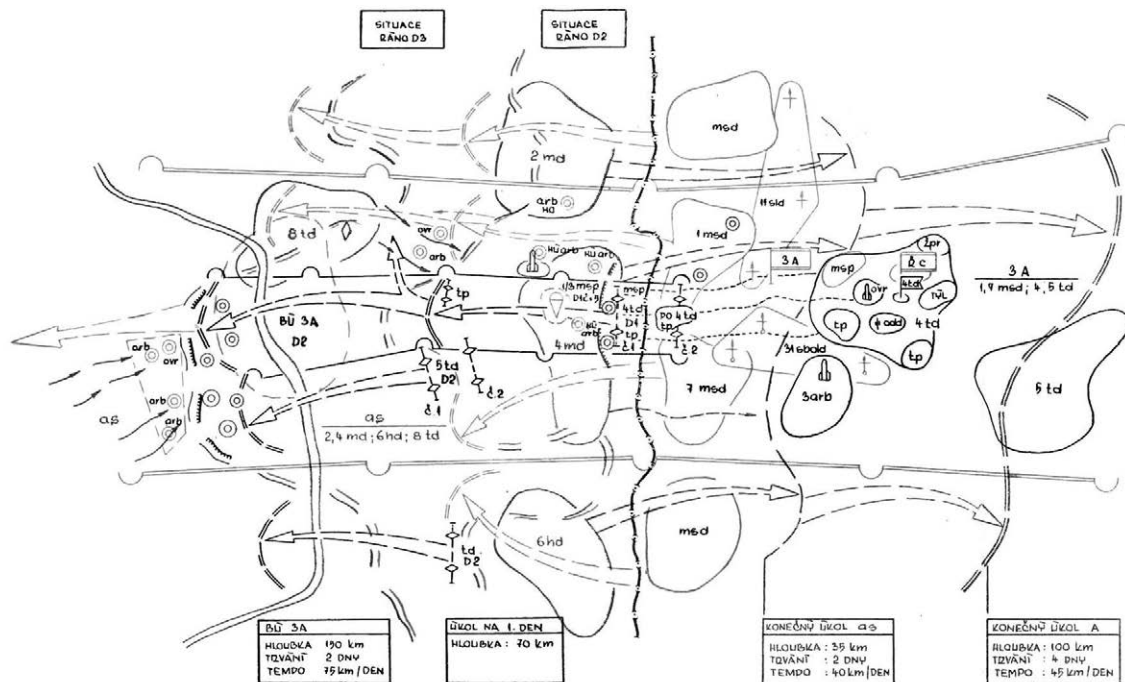
..... LEDEN 1964
"SCHVALUJÍ"

Z Á M U S L

PŘÍLOHA I

JEDNOSTRANNĚHO DVOUSTUPŇOVĚHO DIVIZNÍHO VELITELSKO ŠTÁBNÍHO CVIČENÍ /VARIANTA/

TÉMA CVIČENÍ: PŘÍPRAVA A VEDENÍ BOJE TANČOVOU DIVIZÍ V PRVNÍ ARMÁDNÍ OPERACI POČÁTEČNÍHO OBDOBÍ VÁLKY

ROZDĚLENÍ
JADEČNÝCH ZBRANÍ

ROZDĚLENÍ POSIL. PROSTŘ. A UŠETŘ. LETECTVA

POMĚR SIL

VELITEL..... A

NAČELNÍK ŠTÁBU..... A

ROZDĚLENÍ JADEČNÝCH ZBRANÍ "ZÁPADNÍCH"

SLOŽENÍ 3 A

Písemná část zámyslu obsahuje:

- název druhu cvičení,
- téma cvičení,
- dobu provedení,
- učební cíle a úkoly cvičení,
- výchozí situaci pro cvičení (popřípadě výchozí situaci jednotlivých etap cvičení),
- zámysl stran,
- časový průběh cvičení.

K zámyslu cvičení mohou být připojeny tyto přílohy:

- účastníci cvičení,
 - organizace ŘC a RS, jejich počty,
 - způsob řízení cvičení (viz příloha 2)
- a zásady organizace spojení,
- finanční a materiální zabezpečení cvičení.

Dále mohou být k zámyslu přiloženy některé pomocné materiály (poměry sil v situacích, uvedených na zámyslu, přehled pozvaných hostů, zásady rozboru, zámysl maskování cvičení) a některé další materiály podle druhu a rozsahu cvičení.

Grafická část zámyslu musí být zpracována v rámci o jeden stupeň vyšším, než je nejvyšší cvičící štáb a v některých případech (zejména je-li cvičící na jednom z křídel) musí být vyjádřen bezprostřední soused téhož stupně, jako je cvičící.

V grafické části zámyslu cvičení se vyjadřuje:

- raketové svazky a útvary v operačním učenění (bojové sestavy);
- operační učenění (bojová sestava) ve výchozí situaci pro cvičení (při divízních cvičeních u cvičících svazků do pluků vto) a to včetně bezprostředního souseda;
- velitelská stanoviště svazu, svazků, popřípadě útvarů;
- učenění leteckých svazků (útvarů);
- směry rozhodující činnosti a plánované úkoly svazků do BÚ armády, další úkol armády (je-li pro průběh cvičení nutný) a rozhodující směr činnosti armády;
- předpokládané jaderné úder v průběhu cvičení.

Přitom je účelné barevně i tvarem odlišit jaderné úder tak, aby bylo na první pohled jasné, kdo úder provádí, na které objekty a ve kterém údobí operace. Je výhodné zakreslit předpokládané použití jaderných zbraní cvičícími a jaderné úder nadřazeného štábu i čáru, od které provádí jaderné úder nadřazený štáb. U pozemních úderů vyznačit slabě průběh radioaktivních stop. V pásmu sousedů se uvádějí úder v blízkosti rozhraní;

— čáry předpokládaného zasazení druhého sledu (záloh) armády, jejich rozhodující směr a úkoly.

Při zpracování cvičení na stupni armáda se do zámyslu zakreslují oddíly vojenských raket a armádní raketové brigády. Frontové raketové prostředky se uvádějí jen tehdy, mají-li vliv na úkol armády.

Grafická část bude v některých případech obsahovat operační učenění svazu (bojovou sestavu vševojskových svazků) v průběhu operace nebo dosaženou čáru, a to v takové fázi operace, kdy se předpokládá zásadní změna v plánovaném úkolu, nebo procvičení zásadní učební otázky.

Kromě tohoto grafického vyjádření zámyslu se na mapu uvádí charakteristika operace (hloubka, doba trvání, tempo) a řada pomocných tabulek, jako rozpočet jaderné munice, její použití podle úkolů a objektů, poměr sil, údaje o materiálně technickém zabezpečení apod.

U „západních“ se vyjadřuje grafická část zámyslu podobně jako u „východních“. Je výhodné rozpočet a použití jaderných zbraní u „západních“ vyjadřovat podle údobí operace „východních“ (např. v rámci 1. HÚ, do BÚ a DÚ).

V písemné části zámyslu se neopakuji údaje uvedené na mapě.

Druh cvičení je zpravidla určen plánovacími dokumenty. Není-li tomu tak, bude třeba při jeho volbě přihlížet k úrovni cvičících štábů a k možnostem štábu, který cvičení připravuje.

Tak např. dvoustranná cvičení umožňují reálně a náročně prověřit práci velitelů a štábů. Jsou však mnohem náročnější na řízení cvičení a práci rozhodčí služby. Vyžadují početnější aparát ŘC a RS i spolehlivou organizaci spojení. Zvláště při účasti vojsk je řízení dvoustranného cvičení velmi náročné, chceme-li řídit cvičení podle rozhodování cvičících a přitom procvičit vojska v těch prostorech, které dovolují rozvinout jednotky do bojové sestavy.

Jednostranná cvičení umožňují důkladně procvičit zvolenou tematiku, přizpůsobit situaci úrovni štábu i v průběhu cvičení, poučit štáb na jeho vlastních chybách, neboť řídicí cvičení není vázán druhou stranou. Rovněž řízení cvičení je snazší a nároky na spojení nejsou takové, jako při dvoustranném cvičení.

Téma cvičení musí odpovídat náplni cvičení a nesmí zaměňovat učební otázky.

Tématem cvičení může být například „Organizace, plánování a vedení útočného boje motostřeleckou divizí v horském a

zalesněném terénu", nebo „Organizace, plánování a vedení střetného boje tankovou divizí a rozvíjení útoku v hloubce sestavy nepřítelů".

Nesprávné je např. určovat téma tímto způsobem:

„Plánování a vedení útoku s odražením silného protiúderu, překonáním velké vodní překážky z chodu a ovládnutí horského masivu v součinnosti se vzdušnými úsadami". Takováto volba tématu obvykle svazuje ruce zpracovatelům a vyčerpává řadu učebních otázek.

Doba provedení cvičení je zpravidla dána rámcově plánovacími dokumenty. Při zpracování zámyslu se již konkrétně upřesňuje. Zpracovatelé by měli vycházet z požadavku, aby svazek zpravidla cvičil 4 — 6 dnů (150 — 200 km bojové činnosti bez přesunů), pluk 3 — 4 dny (50 — 60 km bojové činnosti), prapor 2 — 3 dny.

Cílů cvičení se stanoví úměrný počet na základě RMNO, druhu cvičení, délky jeho trvání, výsledků cvičení v uplynulém roce, úrovně štábů, nových poznatků v operačním umění a taktice i na základě možností rozhodčí služby.

Učební cíle pro druhy vojsk se uvedou ve vševojskovém zámyslu tehdy, jde-li o cvičení větších rozměrů nebo jestliže některý cíl druhu vojska podmiňuje splnění vševojskového cíle.

Učební úkoly vycházejí z cílů cvičení. Jejich počet je rovněž třeba volit reálně, aby odpovídaly možnostem ŘC a RS. Učební cíle a úkoly je třeba ještě při přípravě materiálů pro řízení cvičení konkrétně rozpracovat na jednotlivé dny. Stanovení podrobných učebních úkolů po dnech slouží především pro lepší přípravu a cílevědomou práci RS. Učební úkoly vyjadřují vždy určitou hlavní činnost cvičících štábů a vojsk.

Učební úkoly se obvykle stanoví zvlášť pro vševojskové štáby, pro druhy vojsk a pro vojska.

Učební úkoly pro druhy vojsk mohou být vyjádřeny pro každý druh zvlášť nebo slučovány do společných úkolů pro několik druhů vojsk (např. ženijní zabezpečení raketových vojsk) apod.

Učební úkoly pro štáby (vševojskové a odborné učební úkoly) a pro vojska mohou být vyjádřeny časově neoddělené, nebo po obdobích cvičení, ovšem vždy chronologicky, např. období plánování, pak zahájení války, období pohraničních bojů (sražení) atd.

Výchozí situace stran bude vševojsková. Podle druhu a náplně cvičení může

však být i týlová, radiační atd. a vystihuje situaci v době, kdy cvičící zahajují bojovou činnost.

Zámysl stran je stručným slovním vyjádřením grafického zámyslu. Uvádí se zámysl obou stran, a to nejprve zámysl o jeden stupeň výše, pak zámysl nejvyššího stupně cvičícího velitelství.

V zámyslu je nutné vyjádřit nejprve použití jaderných zbraní (čeho jimi dosáhnout) a pak teprve úkoly stran podobnou formou, jakou se píše zámysl každého rozhodnutí.

Vyjadřuje-li grafický zámysl ještě další situaci, pak se v textu zámyslu uvádí i zámysl k této situaci.

Součástí písemného zámyslu je vyjádření průběhu cvičení po dnech, který obsahuje i zásadní činnost ŘC a RS (včetně instruktaže).

Přílohy k textu zámyslu:

a) Účastníci cvičení
b) Organizace ŘC a RS. Obsah obou příloh je popsán v organizačních opatřeních.

c) **Schéma řízení cvičení** vyjadřuje náznorný způsob rozehry přes jednotlivé stupně k RS, hlášení rozehry rozhodčí službou na ředitelství cvičení, vzájemnou informaci mezi RS různých stupňů, rozehru situací druhů vojsk a letectva, rozehru jaderných úderů apod. (Viz příloha 2).

d) Na schéma řízení cvičení navazuje **schéma organizace spojení**, které musí odpovídat možnému průběhu cvičení a zabezpečit spojení různými druhy pojiček na celou jeho hloubku.

e) **V nákladech na materiální a finanční zabezpečení** se uvádějí:

- předpokládaný průběh kilometrů,
- předpokládané finanční náklady na škody a PHM,
- náklady za stravování,
- cestovní náklady apod.

Na základě přehledu materiálního a finančního zabezpečení mají vedoucí funkcionáři možnost zasáhnout a uvést do souladu učební cíle, úkoly a rozsah vyváděných štábů a vojsk na cvičení s finančními možnostmi.

Pro přípravu materiálů na cvičení se vytváří zpracovatelská skupina, která může mít několik částí. Vždy to bude vševojsková skupina a vzhledem k druhu cvičení (např. při operačním cvičení s částečně vyvedenými vojsky) může být vytvořena i skupina pro vojska, která v rámci operačního cvičení zpracovává jeho součást — vojskové cvičení.

PLÁN PŘÍPRAVY CVIČENÍ

(varianta)

Poř. číslo	Dokument – opatření	Odpovídá	Provede	Součinnost	Doba provedení		Poznámka
					měsíc – týden		
1	A. Zámysl Pojetí cvičení – mapa (schéma) – text						
2	Zámysl cvičení – mapa – text – přílohy						
1	B. Opatření a dokumenty, zpracované pro zahájení cvičení Námět (pro „východní“ a „západní“, pro stupeň svazku, pluku atd.) – mapa dislokace „východních“ – mapa dislokace „západních“ – text námětu – číselování stran a text s mob. údaji apod. – volací znaky a funkční čísla – údaje pro kódování map	Uvést kdo odpovídá (schvaluje v konceptu) jednotlivé materiály	Uvést jmenovitě zpracovatele	Uvést s kterými odděleními provést součinnost	Rozepsat po jednotlivých dnech termíny zpracování		Uvést kdy a komu předložit dokumenty ke schválení
2	Operační směrnice (bojový rozkaz) – vševojsková část – odborné směrnice						
3	Doplňková situace – text – oleš						
4	Upřesňující směrnice vel. armády						
5	Rekognoskace v terénu – VS cvičících a prostorů soustředění (rozptylu) – VS RC – předpokládaného průběhu						
6	Dohovory – se správci VVP – s národními výbory (pro likvidaci a omezení škod) – jiné dohovory (s armádami jiné národnosti apod.)						
7	Rozdělovník materiálů						
1	C. Dokumenty pro řízení cvičení Mapa předpokládaného průběhu cvičení						
2	Učební úkoly po jednotlivých dnech a metodika jejich splnění						
3	Pomůcka pro RC a RS						
4	Grafikon rozehry napadení						
5	Rozehra jaderných zbraní – plánované použití jaderných zbraní „západních“ – plánované použití jaderných zbraní „východních“ – přehled použití jaderných zbraní						
6	Koncepty směrnic a nařízení, vydávaných v průběhu cvičení						
7	Mapa rozehry (s výchozí situací)						
8	Materiály pro instruktáž – program instruktáže – teoretická část instruktáže – instruktáž k zámyslu a předpokládanému průběhu cvičení – instruktáž k řízení cvičení – materiály pro nácvik na pojítkách – pokyny pro rozbor – materiály pro seminář (letučku atd.) – schémata pro instruktáž						
9	Plán činnosti řídicího cvičení						
	D. Organizační opatření						
1	Organizační nařízení						
2	Schéma uspořádání a vybavení RC						
3	Opatření k zabránění škodám						
4	Výstavba spojení						
5	Plánování železničních převozů						
6	Program pro hosty						
7	Povolání rozhodčí služby						
8	Nařízení pro přesun RC						
9	Koncept nařízení pro ukončení cvičení						

Složení vševojskové skupiny může být: 2–3 důstojníci operačního oddělení a od každého druhu vojska a služby 1–2 důstojníci.

Při zpracování cvičení je velmi důležité, aby se na jeho tvorbě podíleli náčelníci, a to nejen formálně, ale aby byli stále v kursu práce a přípravu cvičení řídili. Proto je účelné při schvalování zásadních materiálů cvičení svolávat všechny zástupce velitele a náčelníky oddělení, aby byly vytvářeny nejen poučné vševojskové situace, ale i složité a poučné situace pro druhy vojsk a služby.

Některá cvičení budou mít v zámyslu své zvláštnosti. Tak např. při zkušebních cvičeních mohou být zařazovány zkušební otázky, stanovena metoda jejich sledování a vyhodnocování apod.

*

Zpracovaný a schválený záměr je podkladem k zahájení prací na námětu, k průzkumům, ke zpracování směrnic (rozkazů) apod.

Hlavním dokumentem, kterým cvičící uvádíme do situace, je **námět**.

Námět poskytuje cvičícím nejkratší a nejvýstižnější formou všechny potřebné údaje. Podle charakteru a stupně cvičení může být rozsah údajů v námětu různý. Některá cvičení, zejména velitelsko-štábní nebo štábní, zasazená do rámce počátečního období války můžeme zahajovat podle základních plánovacích dokumentů (cvičných plánů) a postupně rozehrávat údaje o vývoji situace před zahájením války. V tomto případě se někdy nemusí námět cvičícím vydávat. To však bude výjimkou. Ve většině případů bude třeba námět zpracovat. Bude obsahovat zpravidla pět částí:

- všeobecné údaje,
- zvláštní situace,
- vzdušná, radiální, chemická, materiální, technická a zdravotnická situace, popřípadě další údaje, které nejsou zahrnuty ve zvláštní situaci,
- doplňkové údaje,
- organizační pokyny.

Sekáváme se někdy s chybou praxí, kdy „kopírované“ náměty z jiných cvičení uvádějí cvičícím údaje, které by ve skutečnosti nemohli sami získat, nebo takové, které by z důvodů utajení nikdy od nadřízeného nedostali.

Na druhé straně námětem nedostatečně vyjádřená situace vede ke zlehčování cvičení a formálnímu rozhodování velitelů bez potřebných podkladů, kdy cvičícím

štábům se ponechává na vůli, aby si situaci „domysleli“ apod. Z těchto důvodů vyžaduje zpracování, rozsah a forma východních materiálů pro cvičení dobré znalosti soudobého boje a operace i tvůrčí přístup.

Kromě běžné formy námětu, kde se popisuje cvičicím potřebná situace, může být námět vydán i jako souhrn operačních hlášení, jako informační zpráva některého náčelníka apod. Tímto způsobem bude výchozí situace nejvýhodněji vyjádřena, zejména tehdy, začíná-li cvičení v průběhu operace.

Vicestupňová cvičení vyžadují zpracovat námět diferencovaně jen s těmi údaji, které jsou pro daný stupeň nezbytné.

Náměty pro dvoustranné cvičení si musí vzájemně odpovídat svými údaji. To znamená, že je nutno porovnat údaje o nepříteli tak, aby odhalovaly jen část, potřebnou pro ujasnění situace oběma stranami a aby nezlehčovaly stanovené učební cíle.

Vlastní námět pozůstává obyčejně z textové části a příloh.

Obsah textové části námětu je sice všeobecně znám, zpracovatelé však mnohdy opomíjejí zejména údaje o jaderných zbraních, které dosavadní předpis Oper-51-1 neuvádí.

Ve všeobecné situaci — vyjadřující operační podklad cvičení, se zpravidla uvádí situace o jeden stupeň výše, než je cvičící vševojskový štáb, popř. i vzdušná situace, není-li uvedena zvlášť. Zvlášť se uvádí tehdy, cvičí-li letecké štáby.

Ve zvláštní situaci, která obsahuje konkrétní údaje o situaci cvičícího stupně, se uvádí zejména použití jaderných zbraní, ráz bojové činnosti a stupeň bojového vypětí vojsk, údaje o posilovacích prostředcích, o podřízených stupních a o sousedech. Zprávy o nepříteli dávají celkový obraz o rázu činnosti nepřítelů, především o zbráních hromadného ničení a zálohách. Tuto část je nutno sladit s údaji ve zvláštní situaci, kde je možno uvést údaje o nepříteli, v přímém dotyku, aby se vzájemně doplňovaly. Při dvoustranných cvičeních musí vyjadřovat v potřebné míře i situaci skutečné cvičící protivníky.

Vzdušná situace obsahuje celkové údaje o vlastním i nepřátelském letectvu, bezpilotních prostředcích a způsobech činnosti letectva nepřítelů. Uvádí se údaje o úsilí, které je vyčleněno příslušným velitelům, o způsobu vyžadování podpory letectvem apod.

Chemická a radiální situace se uvádí zejména tam, kde ke splnění učebních cílů

je vyjádření situace nezbytné. Jinak je možné rozvést tuto situaci ve stati „zvláštní situace“.

Materiální, technická a zdravotnická situace rozvádí způsob zásobování, zejména jadernou a raketovou municí, stav komunikací, jednotlivých druhů zásobování, výši materiálních zásob, zásob motohodin bojových vozidel, vyžití zdravotnických zařízení apod. Většinu otázek je výhodné vyjadřovat formou přehledů a tabulek, které je účelné vydávat pouze tylo-
vým složkám. V námětové části společné pro všechny cvičící se uvádí pouze nejdůležitější údaje, které jsou veliteli a štábu běžně známe.

V doplňkových údajích mohou být uvedena zejména data o povětrnostní situaci, jde-li o cvičení na mapách, nebo vyžadují-li učební otázky určit předem povětrnostní situaci (výsledné směry a rychlost větru). V průběhu dalšího cvičení můžeme povětrnostní situaci rozehrávat jako hlášení příslušných složek.

Vyžaduje-li splnění učebních cílů cvičení pro určitý stupeň nebo druh vojska podrobnější údaje, mohou být tyto uvedeny jenom příslušnému druhu vojska (službě).

Většinu údajů o situaci druhů vojsk a služeb lze vyjádřit v přílohách k námětu.

V poslední části se kromě nutných organizačních údajů uvádějí i **úkoly cvičících**.

Při zpracování námětu je nutné připravit celou řadu údajů, které se dávají k námětu jako přílohy. Jejich počet, rozsah a podrobnost ovlivňuje stupeň a druh cvičení a zejména operační a taktické situace, kterou cvičení zahajujeme. Mohou to být přílohy grafické i textové, jako např.:

- mapa dislokace vojsk obou stran (nebo mapa situace obou stran),

- podrobná složení a číslování vojsk cvičící strany, popřípadě rozdělení posilových prostředků;

- složení a číslování jednotek nepřítelů v rozsahu nutném pro splnění učebních úkolů,

- přehled jaderných úderů nepřítelů a vlastních do zahájení cvičení a stav bojeschopnosti (nejlépe v tabulce),

- údaje o zálohách, o doplňovaných nebo rozvíňovaných jednotkách a útvech, počítá-li se s nimi v průběhu cvičení,

- funkční čísla a volací znaky,

- údaje pro kódování map.

Při cvičeních, zahajovaných před vypuknutím války, kdy štáby je nutné po-

stupně uvést do výchozí situace, zpracovávají se i další materiály, např. cvičná operační dokumentace, směrnice, různé plány apod.

Dislokaci vlastních vojsk při zahájení cvičení před vypuknutím války je nutné zpracovat podrobně, někdy včetně vojsk ministerstva vnitra, vždy s ohledem na učební otázky a cíle. Procvičují-li se otázky vyvádění vojsk z mírových posádek a opatření ke zvyšování bojové pohotovosti, je nutné cvičnou dislokaci zpracovat na základě podrobného průzkumu, poněvadž obvykle určujeme štábům i vojskům cvičné prostory shromaždiště a rozptýlení.

Cvičící štáby jsou postaveny do reálnější situace a zpracovatelská skupina snáze splní tento úkol, nařídíme-li předem cvičícím štábům průzkum výchozích prostorů.

Dislokaci „západních“ je možné vytvořit „cvičnou“, jak co do složení i číslování tak, aby odpovídala splnění učebních cílů. Stávající dislokaci, složení a počty „západních“ můžeme podle potřeby přizpůsobit změnám „cvičné“ státní hranici. Je výhodné zachovat organické svazky, vzájemnou dislokaci i číslování kapitalistických armád na evropském válečném poli. Měníme-li státní hranici, postačí upravit pouze dislokaci těch vojsk „nepřítelů“, kterých se úprava „cvičné“ státní hranice týká a ostatní je možné ponechat beze změny.

Číslování vojsk obou stran je nejvhodnější volit takové, aby umožnilo bez obtíží určit, ke kterému svazu (svazku) patří ten který útvar (jednotka). Například svazy mají číslování jednociferné, svazky dvouciferné, útvary a jednotky dvou až třiciferné, aby první čísla vyjadřovala příslušnost k vyššímu velitelství. Můžeme volit i jiné způsoby, jak ulehčit osvojení číslování. Např. je možné používat stejného číslování v řadě cvičení na různých stupních, takže znalost číslování jednotek se brzy vžije.

Údaje o zálohách můžeme uvádět při mo v tabulce číslování, nebo jde-li o cvičení armády nebo frontu, formou výpisu z plánů rozvinutí vojsk. Při zpracování cvičného plánu nebo výpisu je nutné dbát, aby nedošlo k prozrazování utajovaných skutečností mobilizačních plánů.

Pro zahájení činnosti nejvyššího cvičícího štábu se zpravidla vydává operační směrnice (bojové nařízení nebo rozkaz) spolu s odpovídajícími nařízeními. Směrnici (bojový rozkaz) vydáváme až po určité době potřebné k tomu, aby cvičící prostudovali námět. V některých přípa-

dech (při cvičeních menšího rozsahu) může být tento dokument součástí námětu.

Kromě uvedených dokumentů se mohou zpracovávat ještě další dokumenty, jako jsou doplňkové směrnice apod. Jejich obsah a forma může být různá.

*

Rozsah materiálů, které je nutno zpracovat **pro řízení cvičení** závisí na druhu připravovaného cvičení (skupinové, velitelsko-štábní atd.) a na jeho náplni (zahájení války, nebo epizody z jejího průběhu).

Dokumentaci sloužící k řízení cvičení můžeme rozdělit do dvou hlavních skupin:

- dokumenty určené pro instruktáž ředitelství cvičení a rozhodčí služby a
- dokumenty nutné k vlastnímu řízení cvičení.

Úspěšný průběh cvičení závisí ve značné míře na správně provedené instruktáži.

Cílem instruktáže je seznámit ŘC a RS se zámyslem cvičení, dosáhnout jednotných teoretických názorů na vytyčené učební cíle a úkoly a dát příslušníkům ŘC a RS jednoznačný návod k jejich činnosti v průběhu cvičení.

Délka instruktáže závisí na druhu připravovaného cvičení a může se pohybovat od tří (velitelsko-štábní cvičení) do 7 dnů (cvičení s vojsky).

Základem úspěšného průběhu instruktáže je dobře promyšlený **plán instruktáže**, který bude obsahovat zpravidla tato opatření:

- prezentace příslušníků ŘC a RS,
- seznámení s funkčním zařízením ŘC a RS,
- odběr materiálů a jejich prostudování,
- zahájení instruktáže řídicím cvičením, kterou je možno spojit s výkladem hlavních teoretických otázek cvičení,
- seznámení se zámyslem cvičení (učební cíle, výchozí situace, zámysl stran, možný průběh atd.),
- seznámení se složením ŘC a RS, způsobem řízení cvičení a povinnostmi ŘC a RS,
- pokyny pro stranickopolitickou práci, utajené velení, spojení, přípravu rozboru apod.,
- odborné instruktáže náčelníků druhů vojsk a služeb (včetně instruktáže o rozehrě zpráv o nepříteli a o rozehrě ZHN),

— vlastní samostatná příprava příslušníků ŘC a RS, spočívající ve studiu vydaných materiálů (popřípadě materiálů zpracovaných cvičícími), příprava grafických a písemných dokumentů pro rozehru cvičení (pracovní mapy, hovorové tabulky atd.); dohovory ŘC a RS (například mezi směrovými důstojníky ŘC a rozhodčími u cvičících štábů) atd. Při vícestupňových cvičeních může být instruktáž postupná a to i u rozhodčí služby (např. starší rozhodčí u útvaru může instruovat RS u jednotek),

— prověření znalostí a připravenosti rozhodčí služby formou seminářů, popřípadě letuček,

— praktický nácvik na pojítkách, při němž můžeme procvičit i některé epizody připravovaného cvičení, jako např. rozehru prvního hromadného úderu apod.

Při cvičení s vojsky (nebo s částečně vyvedenými vojsky) je nutné rozšířit instruktáž o průzkum v terénu, o instruktáž úsekové rozhodčí služby apod. V plánu instruktáže určujeme u jednotlivých opatření dobu provedení, místo a funkcionáře, který příslušné opatření řídí, nebo za ně odpovídá.

Návrh plánu instruktáže má připravit vedoucí zpracovatelské skupiny cvičení v součinnosti s pracovníky zabezpečujícími organizační stránku a se zpracovateli druhů vojsk a služeb, kteří plánují přípravu odborných funkcí ŘC a RS.

Důležitou součástí a zpravidla vyvrcholením instruktáže ředitelství cvičení a rozhodčí služby je **nácvik na pojítkách**, jehož cílem je:

- prohloubit návyky v používání pojítek všeho druhu a ve využívání materiálů pro utajení velení,
 - sladit práci a součinnost uvnitř ŘC a mezi ŘC a příslušníky RS,
 - procvičit (je-li to účelné) i rozehru epizody cvičení.
- „Plán nácviku na pojítkách“ zpravidla obsahuje:
- a) cíl nácviku, dobu provedení, účastníky, místo (prostor), metodu a materiální zabezpečení,
 - b) v tabulce: astronomický a operační čas, cíl každé dílčí části nácviku, stručně situace stran a činnost (úkoly) ředitelství cvičení, rozhodčích u štábů svazků, útvarů a popřípadě u vojsk.

Důležité je stanovit pro každou procvičovanou epizodu, kdo nácvik její roze hry zahajuje (může to být ŘC nebo některý stupeň rozhodčí služby).

Plán nácviku na pojítkách zpracovává vševojskový příslušník zpracovatelské skupiny v součinnosti s příslušníky spojovacího vojska a 6. oddělení.

Soudobá cvičení (kromě ukázkových) jsou charakterizována skutečností, že je řídíme podle rozhodnutí zařazených velitelů (štábů). To klade velké nároky na ŘC a RS. Proto u těchto cvičení nelze při insruktáži dát ŘC a RS jednoznačný návod na celý průběh cvičení. Pro řízení cvičení je důležité, a rozhodující, aby si příslušníci RS osvojili správné teoretické zásady pro řešení učebních cílů a úkolů. Z toho důvodu je již v organizačním nařízení příslušníků ŘC a RS uloženo prostudovat a osvojit si tyto zásady. Stupeň osvojení je výhodné v rámci insruktáže prověřit seminářem a někdy i letučkou. Pro toto zaměstnání je nutné připravit příslušné materiály, které svou formou a obsahem se neliší od běžně zpracovávaných.

Pro řízení cvičení se zpracovává celá řada materiálů, jejichž množství závisí na druhu cvičení a jeho náplni.

Pro všechna cvičení budou zpravidla zpracovány tyto dokumenty:

Přehled učebních cílů a úkolů po jednotlivých dnech, který se zpracuje na základě učebních cílů (úkolů) cvičení, uváděných v zámyslu. V tomto dokumentu uvádíme po jednotlivých dnech průběhu cvičení:

- učební cíl (cíle) pro příslušný den platný pro všechny odbornosti,
- stručnou operační situaci a činnost obou stran v příslušném dnu,
- vševojskové učební úkoly pro jednotlivé cvičící štáby (vojska),
- funkcionáře ŘC, kteří splnění učebních cílů a úkolů zabezpečují a kontroloují.

Učební úkoly druhů vojsk a služeb pro příslušné štáby (vojska) mají, na základě stanovených učebních cílů pro jednotlivé dny, rozpracovány pomocníci řídícího cvičení ve svých pracovních sešitech, kde jim je řídící cvičení schválí.

Uvedený dokument je třeba považovat za jeden z hlavních pro rozehru cvičení. Proto jej má zpracovávat tvůrčím způsobem vedoucí zpracovatelské skupiny na cvičení jako celek. Na tvorbu učebních cílů a úkolů se musí úzce podílet i odborní příslušníci zpracovatelské skupiny. Přitom je nutné řídit se zásadou „méně je někdy více“, tzn. nestanovit neúměrné množství učebních cílů. V opačném případě se jejich splnění vymyká ředitelství

cvičení z rukou a nemohou být ani sledovány. Dosažení učebních cílů a úkolů zabezpečují a kontrolují podle odbornosti hlavní funkcionáři ředitelství cvičení.

Řídící cvičení může schválené učební cíle a úkoly upřesňovat podle vývinu cvičení a to zpravidla při přípravě rozehry cvičení na jednotlivé dny.

Podle druhu cvičení budeme různým způsobem zpracovávat „**Plán provedení cvičení**“ (zpravidla při ukázkových cvičeních a válečných hrách s některými časovými skoky) nebo „**Mapu možného průběhu cvičení**“ (při cvičeních řízených podle rozhodování cvičících), podle zámyslu cvičení a učebních cílů a úkolů pro jednotlivé dny.

„**Plán provedení cvičení**“ slouží pro taková cvičení, která řídíme bez ohledu na rozhodování zařazených velitelů a štábů a skládá se zpravidla ze dvou částí — tabulky a mapy.

Tabulka plánu provedení odpovídá jednotlivým obdobím cvičení a zpravidla obsahuje:

- operační a astronomický čas,
- situaci stran,
- činnost ředitelství cvičení,
- činnost rozhodčí služby (u štábů, vojsk a v úsecích),
- činnost cvičících (jedné nebo dvou stran, štábů jednoho nebo více stupňů, činnost vojsk, značkářů, imitačních jednotek apod.).

Mapa plánu provedení je v měřítku, odpovídajícím stupni účastněných štábů a vojsk (1 : 50 000 až 1 : 200 000) a obsahuje:

- jednotlivé situace cvičících stran v určených časových intervalech (zpravidla několik v průběhu jednoho dne),
- radiační situaci,
- meteorologické údaje (jsou-li voleny cvičné),
- rozhraní úsekové rozhodčí služby,
- prozkoumané a vyhrazené komunikace pro přesuny vojsk (pásové techniky),
- velitelská stanoviště a údaje o spojení orgánů ředitelství cvičení, úsekové rozhodčí služby, značkářů a imitačních jednotek,

- kódování mapy,
- legendu.

„**Mapa možného průběhu cvičení**“ slouží k řízení cvičení, která probíhají podle rozhodnutí zařazených velitelů a štábů.

Zhotovujeme ji zpravidla v jediném výtisku pro potřebu ředitelství cvičení a obsahuje:

- čáry dotyku obou stran (nejméně tři za den),

— stručný popis činnosti stran v průběhu daného dne s udáním tempa útoku,
— předpokládané prozkoumané prostory velitelských stanovišť ŘC a cvičících s udáním přibližné doby jejich zaujetí.

Účelem tohoto dokumentu je dát předstihu o přibližném průběhu cvičení a vytvořit podmínky pro splnění vytyčených učebních cílů a úkolů.

Oba materiály — plán provedení a mapa přibližného průběhu se zpracovávají po schválení zámyslu. Dalšími podklady jsou učební cíle a úkoly pro jednotlivé dny a průzkum v terénu.

Kostrou obou dokumentů jsou vševojskové údaje, které podle potřeby doplňují zpracovatelé druhů vojsk a služeb. Z toho vyplývá nutnost úzké součinnosti všech příslušníků zpracovatelské skupiny. Význam a složitost těchto dokumentů vyžaduje vyhradit dostatečnou dobu pro jejich zpracování.

K ulehčení práce ŘC a RS může být zpracovávána „Pomůcka pro ŘC a RS“, kterou před zahájením instruktáže obdrží příslušníci ŘC a RS. Jejím obsahem bude zpravidla téma cvičení, učební cíle, cvičení (jako celku), seznam účastníků cvičení s udáním cvičného číslování, výchozí situace ke cvičení, zámysl stran (textově), složení a číslování obou stran (tabulky), učební cíle jednotlivých dnů a stručný popis činnosti cvičících v nich, schéma řízení cvičení, hlavní zásady činnosti příslušníků ŘC a RS (podle potřeby cvičení), tabulka signálů, program instruktáže ŘC a RS, směrnice pro spojení ŘC a RS, schéma spojení ŘC a RS, telefonní seznam ŘC a RS, tabulka funkčních čísel, seznam telefonních volacích znaků. Při cvičení s vojsky bude obsahovat i schéma organizace úsekové rozhodčí služby, pokyny pro zajištění bezpečnosti apod.

Zkušenosti ukázaly, že pomůcka je výhodné tisknout na formátu A/5, přičemž uvnitř ponechávat čisté stránky pro poznámky příslušníků ŘC a RS (zvláště u učebních cílů pro jednotlivé dny).

Pro potřebu operačního oddělení (skupiny) ŘC připravujeme „Mapu rozehry“. Podle stupně cvičících štábů zpracovává se v měřítku 1 : 50 000 až 1 : 200 000 a obsahuje:

— prostor pásma nejvyššího cvičícího stupně s přílehlými částmi pásem sousedů,
— výchozí situaci vojsk (i letectva) při zahájení cvičení,
— kódování mapy.

V průběhu cvičení se na tuto mapu zakreslují jednotlivé situace obou stran (včetně jaderných úderů) rozehrané rozhodčí službou nejnižšímu cvičícímu stupni a uhlém rozhodnutí cvičících a navrhované čáry dotyku pro další rozehru cvičení. V závislosti na dynamice cvičení je třeba mapu rozehry v průběhu cvičení obměňovat.

Pro informační zprávy o situaci vojsk obou stran je výhodné připravit „Tabulku bojeschopnosti svazků“ (útvary), v níž se u jednotlivých svazků (útvary) po jednotlivých dnech uvádí:

— počet obdržených jaderných náloží (od začátku boje a za poslední den),
— počet vlastních odpalovacích zařízení,

— procentuální stav osob,
— počet tanků, dělostřeleckých (minometných) hlavních a PT prostředků,
— procentuální stav ozářených osob v jednotlivých dávkách ozáření,
— závěr o stavu bojeschopnosti svazku (útvary).

Tato tabulka slouží rovněž k výpočtu poměru sil a zpracováváme ji jako schéma ve větším rozměru. Vedou ji příslušníci operačního oddělení (skupiny) za příspění příslušných složek ŘC.

Pro řízení cvičení je velmi důležitá přesná znalost údajů o stavu a možnostech jaderné munice a raketového vojska. Proto operační oddělení ŘC vede „Přehledy o jaderných zbraních“.

Jde o tyto čtyři dokumenty:

— rozehra jaderných úderů „západních“ na „východní“.

— rozehra jaderných úderů „východních“ na „západní“.

— přehled o úderech „východních“ na „západní“ a „západních“ na „východní“.

— přehled a stav jaderné munice u armády a svazků.

Rozehra jaderných úderů „západních“ na „východní“

Při jednostranném cvičení rozehráváme jaderné úder „západních“ na „východní“ podle předem připraveného plánu.

Při rozehře před zahájením cvičení a při rozehře pro příští den tyto úder upřesňujeme a po schválení řídicího cvičení zapisujeme do „rozehry“; rozhodčí obdrží výpisy. ŘC předá rozhodčímu u svazku přibližná epicentra (centra) i přibližný čas jaderného úderu a ekvivalent. Rozhodčí pak podle konkrétní situace „provede“ úder a všechny parametry, včetně rozehraných ztrát, předává na ŘC, které je zapisuje do „přehledu“.

Tento dokument obsahuje: číslo jaderného úderu, epicentrum (centrum), údaje o úderu (kdo provedl úder, ráže, druh výbuchu, doba provedení), objekt úderu, ztráty, kdo rozehrává, poznámka.

Rozehra jaderných úderů „východních“ na „západní“ má charakter i obsah jako prvý s tou výjimkou, že plánované úderu vedeme jen u armády (cvičí-li divize). Provedené úderu zaznamenáváme chronologicky jako u prvního dokumentu.

„Přehled o provedených úderech „západních“ na „východní“ a „východních“ na „západní“ vedeme nikoli chronologicky, ale podle útvarů, svazků, objektů, uskupení atd. s cílem získat ucelený přehled o úderech na útvary svazků, objekty, zařízení atd. Tento dokument slouží jako podklad pro výpočet poměru sil a jako podklad k rozehře na příští den. Obsahuje:

- na koho byl proveden úder,
- kolik úderů provedeno v 1. HÚ, do konce D 1, D 2, D 3 atd.,
- kolik dosud provedeno úderů, číslo úderu, epicentrum (centrum) úderu,
- údaje o úderu (kdo provádí úder, ráže, druh výbuchu a data provedení),
- kdo nahláhl úder,
- rozehrané ztráty, poznámka.

Poslední dokument **„Přehled a stav jaderné munice u svazků“** nevedeme zpravidla písemně, ale na různých mechanických pomůckách.

Slouží k přehledu o celkovém stavu munice u svazku. časové kontrole možností jaderných úderů podle stupně pohotovosti raket a vcelku k přípravě rozehry na příští den.

V případě, že tematikou připravovaného cvičení jsou otázky zahájení války, je třeba pro řízení cvičení připravit některé zvláštní materiály.

Hlavním z nich je **„Plán rozehry prvního hromadného úderu“**.

Při jednostranném cvičení je plán rozehry jaderných úderů „Z“ na „V“ a „V“ na „Z“ rozpracován pro větší přehlednost na jedné mapě.

Bude-li nejvyšším cvičícím štáb svazku, zpracuje se plán na mapě 100 000 s tímto obsahem:

I. na straně „východní“

- sestavu svazku do praporu (oddílu) vto, u oddílu vojenských raket do baterie vto, místa velení (sestavu zakreslit v situaci, kdy bude zahájen první hromadný úder „západních“). Jednotky, na které

bude proveden jaderný úder, zakreslit do rotý vto,

— objekty v pásmu divize, na které plánujeme jaderné úderu (zejména letiště, sklady, ekonomická centra),

— raketové prostředky armády,

— pravá a levá hranice svazku,

— soused vpravo a vlevo (1 — 2 útvarů prvního sledu), popřípadě další prvky operační sestavy sousedů, mají-li vliv na cvičící svazek,

— jaderné úderu provedené „západními“ na „východní“, vyjádřené pumami a raketami se značkami zvlášť pro jaderné pumy a rakety s udáním, kdo provádí úder, ekvivalent, druh výbuchu, dobu provedení,

— radiační stopy pozemních jaderných úderů, vyhodnocení k určité hodině podle bojové situace.

II. na straně „západní“

— bojová sestava nepřítelů v útočném pásmu svazku a částečně vně útočného pásma, pokud ovlivňuje bojovou činnost svazku se všemi prostředky jaderného napadení a jinými silami a prostředky, na které „východní“ provádí úderu. Zvlášť výrazné je nutné označit síly, objekty a prostředky, které bude ničit armáda v 1. HÚ svými prostředky jaderného napadení,

— jaderné úderu provedené „východními“ na „západní“ v pásmu svazku; v pásmu sousedů jen ty, které mají bezprostřední vliv na bojovou činnost cvičícího svazku,

— čáry, po které provádí úderu fronta a HV,

— radiační stopy pozemních jaderných úderů vyhodnocené zpravidla k době vypádnutí.

Příprava cvičení s vojsky vyžaduje některé zvláštní materiály. Jedním z nich je **„Plán imitace“** zhotovený zpravidla na mapě 1 : 25 000 až 1 : 100 000, které může obsahovat:

— stručné graficky vyjádřené situace ke kterým se imitace připravuje,

— označení prostorů imitace s udáním, co se imituje (např. jaderný výbuch, děl. přepad, minové pole atd.),

— dobu zahájení imitace,

— velitelská stanoviště a spojení imitačních jednotek,

— v tabulkách:

- organizace a počty imitačních jednotek,
- spotřeba imitačního materiálu.

Dalším dokumentem je „**Mapa organizace úsekové rozhodčí služby**“, která může obsahovat: pásmo činnosti cvičících, stručné graficky vyjádřené hlavní situace, hranice úseků (podúseků), velitelská stanoviště a spojení úsekové rozhodčí služby, signály pro úsekovou rozhodčí službu, v tabulce organizaci, počty a materiální vybavení úsekové rozhodčí služby.

Tato mapa se zpracovává v měřítku 1:50 000 (100 000) ve více výtiscích pro orgány ŘC a RS.

Důležitým dokumentem především z hlediska prevence před škodami na vozovkách je „**Mapa komunikací a pořádkové služby**“. Je zpracovávána v měřítku 1:50 000 (100 000) a zpravidla obsahuje: vyhrazené komunikace pro přesun pásových vozidel, komunikace vyhrazené pro přesun hostů s časovými údaji o průjezdu, označení mostů (s jejich únosností), označení brodů (s příslušnými údaji), objížďky, údaje o organizaci pořádkové služby (organizuje-li ji ředitelství cvičení) a nutné spojovací údaje.

Uvedené tři dokumenty, vycházejí z mapy možného průběhu cvičení a z provedených průzkumů. Podle potřeby je možno jejich obsah slučovat do menšího počtu dokumentů.

*

Nezbytnou podmínkou úspěšné přípravy a hladkého průběhu každého cvičení jsou důsledně promyšlená **organizační opatření**. Jejich základem je dokonalá představa o instruktaži ředitelství cvičení, o způsobu rozehry a řízení cvičení a konečně o metodě jeho ukončení, rozboru a návratu do posádek. Jsou-li dokonale promyšleny tyto zásady, zvaženy jejich dopady a komplexně ze všech hledisek posouzeny, jsou vytvořeny dobré podmínky i pro splnění cílů a úkolů stanovených zámyslem cvičení.

Je nezbytné, aby ti, kteří mají za úkol starat se o všechna organizační opatření, podrobně pronikli do podstaty zámyslu cvičení, aby jim byl jasný zamýšlený průběh a systém práce ředitelství cvičení a rozhodčí služby.

Všechny práce, spojené v organizačním zajištěním cvičení vyžadují nepřetržitou součinnost se všemi odděleními, podléajícími se na přípravě cvičení, a to jak těch, které plní operační úkoly, tak těch, kterým je svěřena úloha zabezpečení cvičení. K úspěšnému splnění těchto úkolů jsou ovšem nezbytné i pokyny příslušných

náčelníků, kteří musí včas říci, jakou mají představu o zabezpečení cvičení — anebo musí včas schválit předložený návrh. Jakékoli podceňování této činnosti se projeví v průběhu vlastního cvičení, kdy některé chyby už vůbec nelze napravit, a jiné znamenají nárazové, nepromyšlené akce, zbytečně vyčerpávají štáby, vojska i prostředky.

Základním dokumentem v této oblasti přípravy cvičení je **organizační nařízení**, v němž uvádíme charakter cvičení a jeho dobu (pokud je účelné obojí předem oznamovat). Nařízení dále obsahuje organizaci cvičících štábů a jednotek, problémy spojené s utajením velení, prevencí a likvidací počinů, lesních a komunikačních škod. Účastní-li se cvičení vojska, je nutné uvést označení cvičících stran (osob i techniky) a bezpečnostní opatření. V závěru organizačního nařízení jsou pokyny pro převzetí námětů, pro pohotovost ke cvičení a popřípadě pro přesun do určených východních prostorů.

Je výhodné uvádět údaje a pokyny ve zvláštních přílohách k nařízení jednak pro větší přehlednost, jednak proto, že v podřízeném štábu mohou dostat odborní náčelníci přímo příslušnou přílohu.

Zvláštní příloha může obsahovat úkoly pro stranicko-politickou práci. V příloze o materiálním a zdravotnickém zabezpečení jsou údaje týkající se proviantní služby, zásobování PHM, zabezpečení úkolů zdravotnického zabezpečení výstrojem, zajištění ubytovacím materiálem, údaje tankového a technického zabezpečení, pokyny pro zásobování municí a mapami. V přílohách mohou být pokyny pro letectvo a pro náčelníky složek štábu, kteří cvičení připravují (např. pohotovost spojovací sítě ŘC, ukončení výstavby ředitelství cvičení a údaje, které se netýkají cvičících). Pokud štáby předem zaujmají místa velení v terénu, která prozkoumala zpracovatelská skupina, pak je výhodné přiložit i mapu východních míst velení pro cvičení. V příloze mohou být i pokyny pro hlášení skutečných počtů osob a techniky s možnými vzory formulářů na hlášení.

Každé organizační nařízení musí odrážet charakteristické zvláštnosti každého cvičení a musí řešit ty otázky, které cvičícím, ředitelství cvičení i rozhodčím musí být známy do zahájení cvičení.

Z hlediska utajení i s ohledem na zmenšený rozsah vydávaných nařízení, je výhodné vydat organizační nařízení zásadně ve výpisech s obsahem, který je určen výhradně příjemci. Toto nařízení se

vydává zpravidla 4 — 6 týdnů před zahájením cvičení, a to v závislosti na úkolech, které je třeba do cvičení splnit — obvykle to bude termín předběžného hlášení počtu týlu štábu, který cvičení připravuje a který je potřebuje k zajištění proviantu v prostoru cvičení.

Organizační opatření zahrnují řadu drobných povinností, z nichž některé mají charakter pracovních pomůcek zpracovatelské skupiny, některá se vydávají formou dalších nařízení, jiná spočívají v přípravných pracích v prostoru cvičení.

Přehled cvičicích a rozhodčí služby je pracovním dokumentem štábu ŘC. Je zpracován jako schéma, z něhož vyplývá i vzájemná podřízenost cvičicích. Na schématu je vhodné uvést mírové a cvičné číslo velitelství, barevně odlišit účastníky, kteří cvičí velitelstvo-štábně, účastníky cvičicích s vojsky a konečně ty, kteří cvičí částečně s vojsky. Ve schématu je vhodné uvést jméno nadřízeného u jednotlivých cvičicích velitelů, počet rozhodčích, počet aut (silničních, terénních, ŠA) pro rozhodčí službu a konečně tabulku celkových počtů RS a jim přidělených vozidel.

Přehled ředitelství cvičení je zpracován obdobně jako přehled cvičicích.

Mezi další povinnosti patří **průzkum míst ředitelství cvičení** a zpracování plánu rozmístění ŘC. Pokud není místo ŘC poblíž nejvyššího cvičicího štábu, umístí se tak, aby v průběhu celého cvičení bylo možno operativně řídit cvičicích a rozhodčích. Proto by mělo být ředitelství cvičení asi uprostřed sestavy cvičicích a mít přitom výhodné spojení a komunikační podmínky. Ředitelství cvičení se v průběhu cvičení přemísťuje v závislosti na udržení shora uvedených podmínek, a to jen v nezbytném počtu skoků, neboť velký počet přesunů ztěžuje řízení cvičení.

Mezi zvláštní úkoly organizačního rázu patří zabezpečení hostů, pozvaných na cvičení. Jejich rozsah je různý podle politického i vojenského postavení. Každý případ je proto třeba řešit individuálně a bude výhodné, bude-li se těmito otázkami zabývat zvlášť k tomu určený důstojník.

Mezi další úkoly patří zpracování a vydání **pokynů velitelů provozního útvaru**, který zabezpečuje ředitelství cvičení a nácvik rozhodčích, **nařízení pro povolání rozhodčích a nařízení pro přesun ředitelství cvičení do místa zahájení cvičení**. Všechny tyto pokyny a nařízení musí být zcela jed-

noznačné a vyčerpávající, čímž se předejde jakýmkoli dotazům či omylům, které by mohly narušit nácvik rozhodčích i dokonce průběh cvičení.

Tak například nařízení pro povolání rozhodčích by mělo obsahovat údaje: kdo a pro jakou funkci při cvičení je povolán, kde a kdy se má hlásit, zda je povinen vzít s sebou vozidla a jaká, na čí vrub účtovat PHM, komu a kterým dnem předat řidiče do stavu stravovaných, od kdy přechází rozhodčí do materiální péče ŘC, dokdy potrvá odvelení, jede-li vlakem, která je cílová stanice a jak je zajištěna další doprava, na čí vrub účtovat cestovní náležitosti, z které železniční stanice bude odjíždět vlakem do mírové posádky po ukončení cvičení (pro vystavení žádanky na úvěrovou přepravu), pokyny pro vyžádání ubytování v hotelu (je-li to nutné) a konečně na co se mají účastníci instruktáže připravit (otázky na seminář, studium předpisů apod.). Jako přílohu je výhodné vydat průkazku pro cvičení, čímž se zjednoduší kontrola při prezentaci, před instruktáží.

Není nutné povolávat všechny rozhodčí na celou dobu instruktáže. Např. důstojníci 6. oddělení, studijní skupiny apod. mohou nastoupit později. Podobně při vícestupňových cvičeních mohou mít rozhodčí nižších stupňů stanoven pozdější nástup.

Obdobným způsobem je nutné zpracovat i ostatní nařízení a pokyny. Značnou pozornost vyžaduje příprava instruktáže rozhodčích a jejich všestranné zabezpečení již od samotného příchodu na cvičení. Dokonalá organizace jejich příchodu, prezentace, ubytování a stravování je první vizitkou štábu, který cvičení připravoval a vytváří základní předpoklad pro dobrou práci rozhodčích při instruktáži i v průběhu cvičení. Naopak závady v této oblasti jsou příčinou znechucení, menší aktivity a ochabnutí snahy po dosažení účelových cílů.

V průběhu cvičení bude účelné zasahovat do organizačních věcí již jen operativně v nepředvídaných případech a sladovat všechny akce. I při nejlepším promyšlení celého průběhu se vždy vyskytnou organizační problémy, takže je výhodné, aby někdo byl trvale pověřen těmito úkoly. To ovšem závisí na druhu cvičení a stupni štábu, který je připravuje, ale v nejhorším případě musí tyto úkoly plnit někdo kromě svojí funkce (v operační skupině ŘC, ve skupině rozboru apod.). Není správné, jsou-li tyto úkoly uloženy správ-

ci štábu, poněvadž ten má dost starostí s vlastním provozem na ředitelství cvičení a nemůže proto ovlivňovat a sladovat organizační činnost z hlediska zámyslu cvičení.

Z písemných dokumentů bude nutné zpracovat v průběhu cvičení **nařízení (pokyny) pro přesun ředitelství cvičení** a organizovat jej a konečně **nařízení pro ukončení cvičení a rozbor** a zabezpečit rozbor neméně dobře jako instruktaž při zahájení cvičení.

Nařízení pro ukončení cvičení a rozbor může obsahovat údaje o signálu pro ukončení cvičení, nařízení pro přesuny cvičících štábů, vojsk a jednotek ŘC do mírových posádek, pokyny pro činnost rozhodčích a po ukončení cvičení, kdy a kde se koná rozbor, odkdy zaujmout místa, kdo se rozboru účastní, zda a kdy se budou konat dílčí rozborů po odbornostech, ústroj při rozboru, zda bude účastníkům rozboru vydána strava, na či vrub účtovat cestovné na rozbor, vzniknou-li cestovní náležitosti, náhradní volno za cvičení pro vojáky z povolání apod. Nařízení by mělo obsahovat i pokyny pro likvidaci písemností a map a pro kontrolu míst velení po jejich opuštění. Dále je nutné vydat ústní pokyny správci štábu, popřípadě náčelníkovi spojení pro veškeré zabezpečení rozboru, odchodu rozhodčích a přesunu ředitelství cvičení.

Organizační činnost v přípravě i v průběhu cvičení je náročnou prací, jejíž rozsah vzrůstá úměrně s rozsahem cvičení, s ohledem na množství zúčastněných štábů a vojsk, délku cvičení i jeho prostorové vymezení. Vyžaduje přísnou centralizaci jejího řízení, nepřetržitou znalost všech podrobností v průběhu zpracování i řízení cvičení a pružné přizpůsobení všech vydaných i připravovaných nařízení a pokynů nově vzniklé situaci. Tato činnost vyžaduje zachovat určitou míru všeobecnosti (zejména v tom, aby se nezasahovalo do kompetence podřízených velitelů, ale na druhé straně nesmí se podceňovat i řada detailních hledisek, jejichž souhrn vytváří dobré organizační zajištění. Vyžaduje mít neustálý přehled zejména z hlediska místa, času a účastníků každé akce, neboť jedině tak lze zaručit hladký a organizovaný průběh, který je předpokladem vlastní obsahové náplně cvičení.

*

Příprava cvičení je složitá i náročná. Vyžaduje, aby zpracovatelé měli dobře ujasněnou metodiku práce a obsah materiálů pro cvičení.

Každé cvičení vyžaduje vzhledem ke svému charakteru, účastníkům a prostoru tvůrčí přístup zpracovatelů při volbě obsahové náplně cvičení i při jeho formě.

Síly a prostředky průzkumu některých kapitalistických armád a možnosti jejich použití

Major Miroslav Merhaut

Jedním z nejdůležitějších úkolů bojového a operačního zabezpečení vojsk v příští možné válce bude organizace a vedení průzkumu. Velký význam, který je průzkumu v současné době přikládán, vyplývá z hromadného zavádění jaderných zbraní a prostředků jejich dopravy na cíl do výzbroje soudobých armád, jakož i z velkých ničivých účinků těchto zbraní, které umožňují dosáhnout v krátké době nejenom operačních, ale i strategických cílů války. Důležitost průzkumu vyplývá také z požadavku včas postihovat všechny přípravy protivníka k rozpoutání války a znemožnit mu dosažení strategického překvapení.

V souladu se vzrůstajícím významem průzkumu, hlavní kapitalistické armády, především armáda USA, zvyšují průzkumové možnosti, spočívající v posilování stávajících a ve vytváření nových průzkumných jednotek a útvarů a v jejich vyzbrojování soudobou bojovou technikou a nejmodernějšími průzkumnými prostředky. Hlavní úsilí je při tom zaměřeno na síly a prostředky určené pro vyhledávání zbraní hromadného ničení protivníka, jakož i pro zabezpečování vlastních jaderných prostředků nezbytnými údaji k provedení jaderných úderů.

Cílem tohoto článku je seznámit čtenáře se stávajícími silami a prostředky průzkumu vojsk NATO na středoevropském válčišti a s možnostmi jejich použití v pásmu činnosti našich vševojskových armád. Půjde především o průzkumné síly a prostředky západoněmecké, francouzské a hlavně americké armády, jejichž organizační složení, výzbroj a možnosti je třeba dokonale znát, aby bylo možné jim úspěšně čelit a snížit jejich účinnost na minimum. Kromě toho má tento rozbor ukázat nutnost zvyšovat i v naší armádě možnosti průzkumných sil a prostředků a usilovat o to, aby byly na úrovni úkolů, které budou plnit v příští válce.

Hlavní úkoly a specifické vlastnosti průzkumu v počátečním období války

Hlavním cílem průzkumu při operacích za podmínek oboustranného používání jaderných zbraní je snížit účinky nepřátelských jaderných úderů na minimum a vytvořit co nejvýhodnější podmínky k vlastním jaderným úderům.

Na splnění tohoto cíle bude zaměřeno úsilí všech průzkumných sil a prostředků, které bude mít velení vojsk NATO v okamžiku rozpoutání války na válčišti k dispozici.

Hlavním úkolem prostředků průzkumu vojsk NATO v operacích počátečního období války bude zjišťovat:

— možnosti protivníka použít zbraní hromadného ničení a včas odhalit jeho

přípravy, zámysl, dobu, místo a způsob provedení jaderných úderů;

— důležité objekty protivníka, zejména jaderné zbraně a prostředky jejich dopravy na cíle, na které mají být provedeny vlastní jaderné údery;

— účinky vlastních jaderných úderů na objekty protivníka;

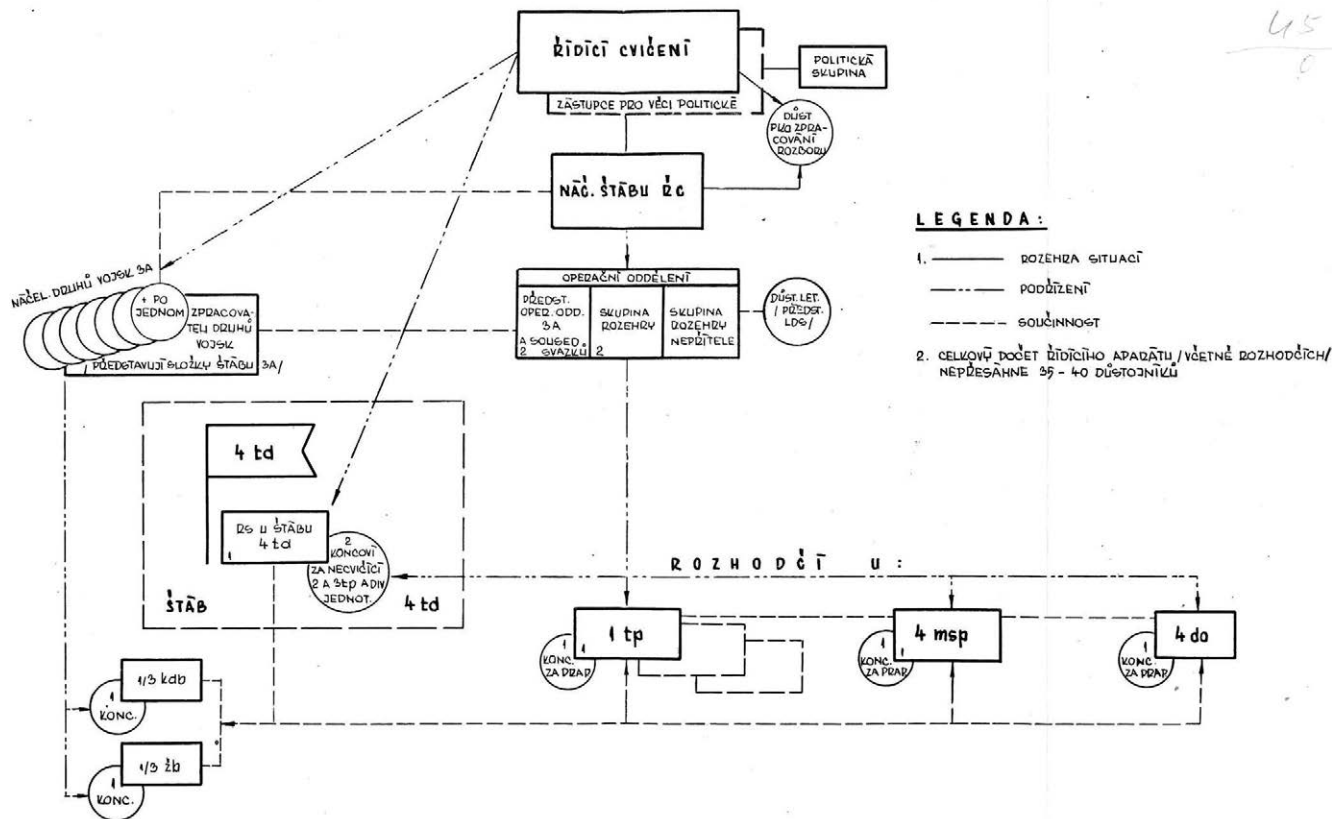
— ostatní důležité údaje o protivníkovi, jako jsou množství, výzbroj a uskupení útvarů a svazků protivníka před frontou činnosti vlastních vojsk, přítomnost a rozmístění jeho operačních záloh, rozmístění štábů, letišť, palebných postavení dělostřelectva apod.

Přesto, že část těchto úkolů budou plnit některé druhy průzkumu, jako je agenturní, rádiový a radiotechnický prů-

SCHEMA

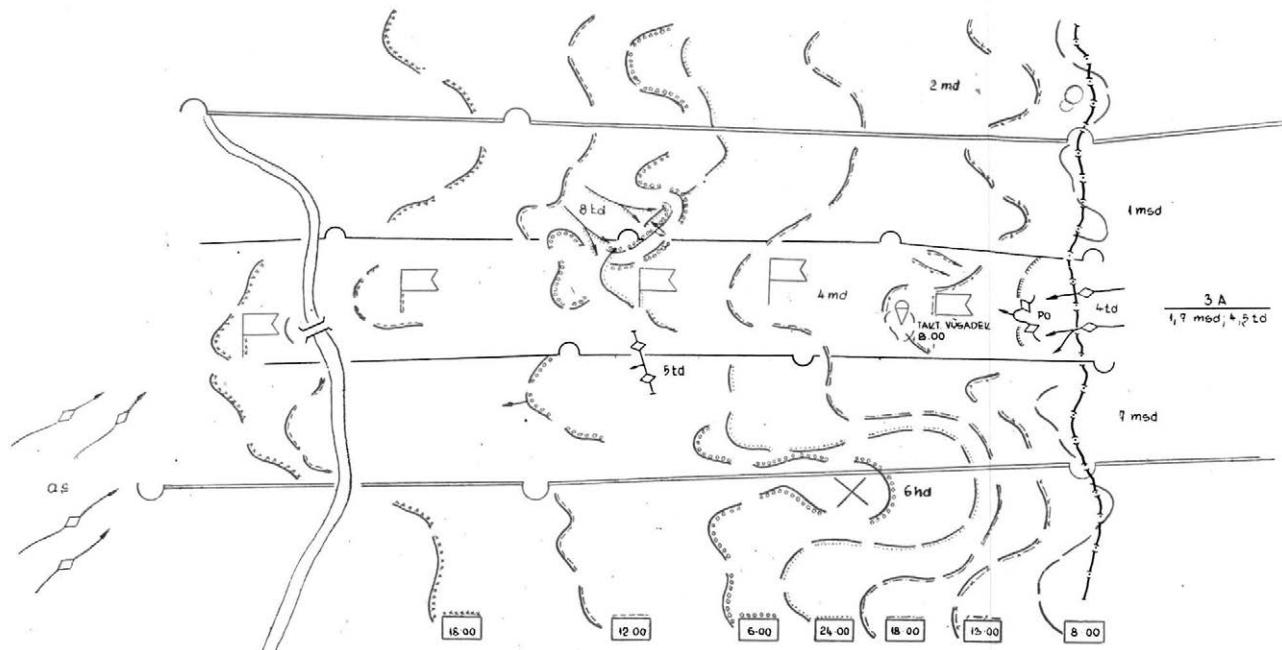
Příloha 3

ŘÍZENÍ JEDNOSTRANNĚHO DVOUSTUPŇOVĚHO DIVIZNÍHO VŠC /VARIANTA/

MOŽNÝ PRŮBĚH CVIČENÍ

PŘÍLOHA 4

2. DEN

- ODRAŽENÍ PROTIZITĚLE 8 td, ZÁPADNÍCH* ČÁSTÍ SIL V SOUČINNOSTI S 1 md
- HLAVNÍMI SILAMI DOZVÍJENÍ ÚSPĚCHU TE VYSOKÉM TEMPU
- PŘECHOD DO PRONÁSLÉDOVÁNÍ
- OVLÁDNUTÍ STAVAJÍCÍCH PŘECHODŮ NA ŘECE
- ORG. OBRANU K ODRAŽENÍ SILNĚHO PROTIÚDEZU NEPŘÍTELE
- CVIČENÍ ZAKONČIT ROZHODNUTÍM VELITELE 4 td PRO PŘECHOD DO OBRANY

HLOUBKA: 95 km; PRŮMĚRNÉ TEMPO 5 km/hod

1. DEN

- DO 5 hod ZAJETÍ PŘOSTOŘÍ DOZVÍJENÍ PO BOJ POPLACHU
- LUVIČKÉ NASLEDUJÍ JEDNODUCHÝ ÚDEJ, ZÁPADNÍCH*
- PŘECHOD DO ÚTOKU Z PŘOSTOŘÍ DOZVÍJENÍ
- BOJ S KUCHCÍMI JEDNOTKAMI, ZÁPADNÍCH*
- VEDENÍ STŘETNÉHO BOJE S ČÁSTÍ SIL 4 md
- DOZVÍJENÍ ÚTOKU V SOUČINNOSTI S TAKTICKÝM VÝSADEM
- ORGANIZACE ODRAŽENÍ SILNĚ PROTIZITĚLE, ZÁPADNÍCH* (ČÁST 8 td) V SOUČINNOSTI SE SOUSEDY

HLOUBKA: 70 km; PRŮMĚRNÉ TEMPO ÚTOKU 4-5 km/hod

zkum ještě do zahájení války, nebudou údaje získané těmito druhy průzkumu zpravidla postačující k zabezpečení bojové činnosti vojsk. Plný a ucelený obraz o situaci, činnosti a zámyslu použití vojsk protivníka může dát pouze zasazení všech průzkumných sil a prostředků, což je však možné až po rozpoutání války. Proto nepřítel připravuje a usměrňuje průzkumné síly a prostředky k splnění úkolů již v míru a jejich činnost plánuje předem, aby s okamžikem zahájení bojové činnosti stačilo pouze zpřesnit tyto úkoly, popřípadě upravit plány činnosti průzkumných jednotek, vyvíjela-li by se počáteční si-

tuace na frontě podstatně jinak než se předpokládalo.

Při plánování průzkumu pro operaci v počátečním období války musíme vycházet z předpokladu, že mnohé údaje získané v objektech nepřítelů ještě před zahájením bojové činnosti se s okamžikem rozpoutání války změní natolik, že nebudou vůbec využitelné, nebo že budou vyžadovat doplňkový průzkum. V některých případech, kdy nebude dostatek času k dodatečnému ověřování získaných průzkumných údajů, budeme nuceni ničit nepřátelské objekty a cíle přímo bez doplňkového průzkumu.

Síly a prostředky průzkumu a možnosti jejich použití

K úspěšnému splnění uvedených úkolů použije velení vojsk NATO organické i přidělené síly a prostředky svazků, vyšších svazků a svazů pozemních a vojenských vzdušných sil.

Svazky pozemních sil NATO mají na středoevropském válečném z území průzkumných jednotek (útvárů) zpravidla průzkumný prapor, u francouzské armády průzkumný pluk, který výzbrojí a posláním je určen k pozemnímu a vzdušnému průzkumu pozorováním, nasloucháním a bojem.

Nejlépe vyzbrojeným a všestranně připraveným k plnění náročných úkolů je průzkumný prapor u amerických divizí brigádního systému, který sestává ze tří průzkumných rot a z roty vzdušného průzkumu s celkovým počtem více než 800 osob, 23 středních tanků, 3 taktických jaderných zbraní DAVY CROCKETT, 9 minometů ráže 106,8 mm, 34 obrněných transportérů a 27 vrtulníků různého typu. Začlenění roty vzdušného průzkumu do divizního průzkumného praporu je výrazem nové koncepce velení amerických pozemních sil na použití vrtulníků vyzbrojených automatickými a raketovými zbraněmi k plnění bojových úkolů.

Kromě vrtulníků u průzkumného praporu používá se ke vzdušnému průzkumu i většina letounů a vrtulníků začleněných do divizního leteckého praporu, mezi nimi i 12 bezpilotních letounů. Pilotované i bezpilotní průzkumné letouny vybavené palubními fotografickými a radiolokačními přístroji a jejich taktický dolet (500 až 800 km u pilotovaných a 80 až 300 u bezpilotních letounů) zabezpečují vzdušný průzkum v celém pásmu činnosti a na dostatečnou hloubku.

Zvýšení počtu letounů a vrtulníků u amerických divizí (až o 100 %) a částečně také u západoněmeckých divizí, je mimo jiné i důsledkem zvyšujícího se počtu organických taktických raketových prostředků jaderného napadení u těchto divizí. U amerických a západoněmeckých svazků se počet odpalovacích zařízení dělostřeleckých raket Honest John zvýšil ze 2 na 4 a do výzbroje amerických svazků byly začleněny bezzákluzové zbraně Davy Crockett (v počtu 33 až 26 hlavních na každou divizi podle typu).

Kromě divizních průzkumných praporů (pluků) mají svazky NATO průzkumné jednotky také u podřízených divizních útvarů a to průzkumné roty u západoněmeckých a francouzských brigád a průzkumné čety u všech pěších, mechanizovaných a tankových praporů amerických divizí. U těchto průzkumných jednotek je v poslední době charakteristické jejich vybavení přenosnými radiolokátory různých typů pro zjišťování pohyblivých pozemních cílů s dosahem od 1,5 do 6,5 km při zjišťování osob a od 6 do 18 km při zjišťování vozidel.

Armádní sbor u pozemních vojsk NATO na středoevropském válečném z území průzkumných jednotek (útvárů) zpravidla jen dělostřelecký průzkumný oddíl. Dalšími průzkumnými jednotkami a útvary je posilován v případě potřeby a podle možností u jednotlivých národních armád. Tak např. francouzský armádní sbor může být posílen jedním průzkumným plukem lehkých tanků (56 tanků AMX) a americký armádní sbor jedním lehkým obrněným plukem, leteckou rotou a rotou dalekého průzkumu.

Sborový dělostřelecký průzkumný oddíl, jehož úkolem je získat zprávy o dělostře-

lectvu a minometech, může vzhledem k svému vybavení provádět radiolokační průzkum do hloubky 18 km, zvukoměrný průzkum do hloubky 27 km, průzkum prostředky pro vidění v noci do hloubky 3 až 10 km a optický průzkum do hloubky několika kilometrů v závislosti na konfiguraci terénu.

Lehký obrněný pluk je určen k průzkumu bojem, pozorováním, a nasloucháním v celém pásmu činnosti armádního sboru a to buď v celku, nebo po jednotlivých průzkumných praporech. Vzhledem k tomu, že v poslední době byly do výzbroje lehkých obrněných pluků začleněny stejné pilotované a bezpilotní průzkumné letouny jako u vševojskových svazků, zvyšují se u lehkého obrněného pluku také možnosti vzdušného průzkumu. Celkem má lehký obrněný pluk 26 letounů a vrtulníků.

Obdobné posláním a úkoly jako lehký obrněný pluk má i francouzský průzkumný pluk lehkých tanků.

Ke vzdušnému průzkumu ve prospěch armádního sboru slouží také letecká rota, složená z vojskových průzkumných letounů a vrtulníků se stejnými letecko-technickými vlastnostmi jako u letecké techniky svazků a lehkých obrněných pluků.

Novou průzkumnou jednotkou postavenou v poslední době a určenou k taktickému a operačnímu průzkumu v rámci amerického armádního sboru, je samostatná rota dalekého průzkumu. Úkolem této roty je zjišťovat zbraně hromadného ničení, přesuny vojsk a prostory jejich soustředění a jiné důležité objekty v hloubce 70 až 450 km od linie fronty, které by byly vhodným cílem jaderných úderů prostředky, nacházejícími se v podřízenosti armádních sborů a polních armád. Kromě toho mohou se používat k řízení dělostřelecké palby, k navádění taktického letectva a k radiacím, biologickému a chemickému průzkumu.

Samostatná rota dalekého průzkumu plní své úkoly čtyřčlennými průzkumnými hlídkami (kterých je v rotě 24), vysílanými do určených prostorů buď vzdušnou cestou nebo přechodem přes linii fronty. Při boji na zdrženou nebo při ústupu vojsk mohou být průzkumné hlídky záměrně ponechány v týlu protivníka k plnění stanovených úkolů.

Zásobování hlídek, jakož i jejich evakuace se předpokládá především vzdušnou cestou pomocí letounů a vrtulníků vojskového letectva.

Zasazené průzkumné hlídky udržují rádiové spojení s velitelstvem rot, které je rozmístěno spolu se zbytkem roty v týlu vlastních vojsk zpravidla v blízkosti letišť vojskového letectva a spojovacích uzlů.

Výstavbou rot dalekého průzkumu a jejich začleněním do složení armádních sborů se podstatně zvyšují možnosti průzkumu nejenom armádních sborů, ale i polních armád při pozemním průzkumu hluboko v bojové a operační sestavě vojsk protivníka. Účelné využití těchto jednotek v těsné součinnosti s prostředky vzdušného průzkumu zabezpečí potřebné průzkumné údaje pro úspěšný boj a operace vojsk a zejména pak údaje o objektech, vhodných pro jaderné údery prostředky, které jsou v podřízenosti armádních sborů a polních armád. Jde především o řízené střely operačně taktického dosahu Corporal (dosah 125 km) a Redstone (dosah 320 km) a v budoucnu pak hlavně o řízené střely Sergeant (dosah 140 km) a Pershing (dosah 550 km), které se v současné době zavádí do výzbroje vojsk a postupně nahradí zastaralé řízené střely Corporal a Redstone.

Polní armáda a skupina armád na středoevropském válčišti jsou z průzkumných sil a prostředků posilovány prapory pozemního rádiového a radiotechnického průzkumu, jakož i speciálními vzdušnými výsadečnými jednotkami.

Hlavním úkolem praporů pozemního rádiového a radiotechnického průzkumu je zjišťovat, zaměřovat, odposlouchávat a vyhodnocovat činnost pozemních a leteckých spojovacích systémů a rovněž letounových a raketových radiotechnických systémů.

Vybavení těchto jednotek odpovídajícím zařízením umožňuje průzkum všech rádiových a radiotechnických prostředků protivníka v plném kmitočtovém rozsahu.

K průzkumné a záškodnické činnosti v hlubokém týlu a zázemí protivníka jsou určeny speciální vzdušné výsadečové rot, ze složení amerických samostatných vzdušných výsadečových skupin. Skupině armád mohou být přiděleny 2 až 3 rot, každá o 12 průzkumných diverzních odřadech, které tvoří základní operační jednotku u těchto rot. Část těchto sil velitel skupiny armád přidělí podřízeným polním armádám, zpravidla 8 až 12 průzkumných diverzních odřadů každé prvosledové polní armádě a zbytek si ponechá ve své podřízenosti.

Průzkumné diverzní odřady, každý ve složení obvykle 12 mužů, působící ve prospěch polní armády, jsou vysazovány do hloubky 150 až 250 km, to znamená, že mohou působit v celé hloubce útočné operace polní armády.

Průzkumné diverzní odřady, které zůstávají v podřízenosti velitele skupiny armád nebo válčiště a plní úkoly převážně strategického významu, bývají obvykle vysílány do hloubky 400 i více km od linie fronty.

Průzkumné diverzní odřady mohou se přemístit do týlu vojsk protivníka vzdušnou cestou nebo přechodem přes linii fronty. Některé diverzní odřady mohou být na území protivníka přepraveny ještě před zahájením války, aby s okamžikem rozpoutání války a v průběhu jejího počátečního období mohly kromě průzkumu mařit a ztěžovat mobilizační rozvinování ozbrojených sil protivníka, přechod jeho národního hospodářství na válečnou výrobu, šířit paniku mezi civilním obyvatelstvem apod. V tomto případě mohou k nám příslušníci diverzních odřadů přicházet jednotlivě i v celých skupinách legální cestou jako obchodní cestující, zahraniční turisté apod., nebo skrytě, ilegálním přechodem přes státní hranici a dočasně se ukrýt u osob nepřátelských našemu režimu.

V průběhu války bude nejčastějším způsobem přepravy průzkumných diverzních odřadů protivníka na naše území vzdušná přeprava, která bude uskutečňována buď v rámci rozsáhlé letecké činnosti protivníka nad naším územím nebo proniknutím jednotlivého letounu do prostoru předpokládaného shozu výsadku při současném provedení řady klamných opatření nepřátelského letectva na jiných směrech. Tento způsob přepravy bude po-

užíván především při vysílání diverzních odřadů do hlubokého týlu a bude uskutečňován zpravidla v noci.

Průzkumné diverzní odřady, které vysílá polní armáda budou plnit úkoly především operačně taktického významu. Náplní činnosti těchto odřadů může být zjišťování našich prostředků jaderného napadení, skladů atomové munice, štábů svazků a vyšších svazů a jiných objektů, vhodných jako cílů pro jaderné údery. V operačním týlu našich vojsk budou se také snažit ztížit přesuny a zásobování vojsk a narušovat sladěnost bojové činnosti vojsk. Mohou také vyhledávat a označovat prostory pro vysazení vzdušných výsadků, především operačních a operačně strategických.

Činnost průzkumných diverzních odřadů, vysílaných skupinou armád, bude mít více diverzní a záškodnický charakter než průzkumný.

Po splnění stanoveného úkolu nebo v případě potřeby může být průzkumný diverzní odřad stažen zpět, při čemž jeho návrat může být uskutečněn buď vyslaným letadlem nebo vrtulníkem, nebo přechodem přes linii fronty. V posledním případě zajistí přechod diverzního odřadu na vlastní stranu pravidelná vojska v příslušném úseku fronty.

Kromě těchto průzkumných sil a prostředků působí ve prospěch vojsk skupiny armád a polní armády také průzkumné letouny taktické letecké armády na válčišti a v některých případech i strategického letectva. Průzkumné lety se uskutečňují podle požadavků skupiny armád, polní armády, někdy armádních sborů i divizí do hloubky 160 km a v jednotlivých případech až do hloubky útočné operace polní armády a skupiny armád.

Z á v ě r

Podle současného uskupení vojsk NATO na středoevropském válčišti a plánů jejich předpokládaného použití v operacích počátečního období příští možné války je zřejmé, že v pásmu proti naší republice budou působit především vojska západoněmecké a francouzské armády, která mohou být za určitých okolností zesílena i částí sil 7. americké armády. V tomto případě by šlo hlavně o americké lehké obrněné pluky, některé divize a samostatné útvary zálohy hlavního velitelství, které jsou v současné době dislokovány v jižní části NSR. Proto musíme počítat s tím, že v případě ozbrojeného konfliktu mohou proti našim vojskům působit průzkumné síly a prostředky všech tří zmíněných armád.

Z rozboru průzkumných sil a prostředků západoněmecké, francouzské a hlavně americké armády, organizovaných a používaných na různých stupních velení, vyplývá, že nejlépe organizované, vyzbrojené a tudíž i nejvíce účinné jsou průzkumné jednotky a útvary americké armády a to nejenom na stupni divize a armádního sboru, ale i na stupni polní armády a skupiny armád. Z toho důvodu je pravděpodobné, že bez ohledu

na to, zda budou v pásmu činnosti našich vojsk zasazeny svazky americké armády či nikoli, bude přesto část amerických průzkumných sil a prostředků proti nám zcela určité působit, aby jednak posílila omezené možnosti průzkumných jednotek západoněmecké, popřípadě francouzské armády a zabezpečila také činnost některých amerických útvarů zbraní hromadného ničení, které budou západoněmeckým a francouzským vojskům přidělovány.

Z výzbroje a vybavení většiny průzkumných jednotek a útvarů vojsk NATO je patrná snaha velení NATO mít účinné síly a prostředky k rychlému získání hodnověrných údajů o veškerých objektech a cílech protivníka, které jsou předmětem zpravodajského zájmu, zejména pak o jeho zbraních hromadného ničení a k předávání těchto údajů příslušným orgánům.

Jedním z nejdůležitějších průzkumných prostředků používaných k vyhledávání objektů vhodných pro atomové údery, jsou v současné době průzkumné letouny vojenského letectva a vojenských vzdušných sil, vybavené nejmodernějšími technickými prostředky průzkumu. Jejich schopnost rychle a hluboko pronikat na území protivníka, zjišťovat potřebné údaje o stavu a činnosti objektů protivníka mnohdy i v podmínkách dovedného maskování a pohotově předávat získané údaje štábům vlastních vojsk, podstatně převyšuje možnosti ostatních prostředků průzkumu, které v článku uvádím. S cílem ještě lépe využít tyto možnosti a dále zkvalitnit pohotovost vojsk k úderům na objekty a cíle protivníka, uvažuje velení NATO o použití tzv. úderných průzkumných letounů, které by měly na palubě kromě průzkumného vybavení i atomové zbraně. To by umožnilo ničit atomovými údery pohyblivé cíle a objekty ihned po jejich zjištění.

Úkolem prostředků pozemního průzkumu je v daném případě doplňovat údaje získané vzdušným průzkumem a průzkum takových objektů, které nemají prvořadý význam, nebo které je obtížné vzdušným průzkumem zjišťovat.

Samotná skutečnost, že velení některých kapitalistických armád začíná vhodně průzkumné prostředky přímo do organizačního složení útvarů a svazků, které mají ve své výzbroji prostředky atomového napadení a pravomoc jich použít, svědčí o snaze učinit tyto útvary a svazky samostatnější i v oblasti průzkumu a omezit jejich požadavky na průzkum prostředky nadřízeného velitelství jen na nejnútnejší míru. Značné úsilí na zdokonalení speciálních průzkumných zařízení a přístrojů jako jsou fotografické přístroje pro infrasmímkování, infraprůkazníky, radiolokační průzkumné přístroje, prostředky radiotechnického průzkumu a jiná technická zařízení pro rychlý záznam získaných údajů a jejich pohotově předávání na pozemní radiostanice, přispívá k pohotové informaci velitelů a štábů vlastních vojsk o činnosti protivníka a k přijetí včasných a rozhodných protiopatření, včetně použití atomových zbraní.

Ženíjní zabezpečení manévru armádní raketové brigády

Plukovník Josef Brož, podplukovník Ladislav Hladeček

V č. 4 byl uveřejněn článek podplukovníka Brože „Manévr armádní raketové brigády v útočné operaci“. V příspěvku rozebereme některé otázky ženijního zabezpečení manévru raketové brigády. Vycházíme přitom ze základních myšlenek autora, které po ženijní stránce podrobněji rozpracováváme.

Hlavní úkoly ženijního zabezpečení manévru raketové brigády spatřujeme:

- v zabezpečení rychlého vyvedení raketových vojsk do prostoru rozptýlení nebo přímo do prostoru bojového rozmístění;
- ve včasném průzkumu os přesunu a v průzkumu plánovaných prostorů bojového rozmístění;
- v úpravě komunikací pro přesun;
- v ženijním vybudování prostoru bojového rozmístění jednotlivých oddílů, míst velení a speciálních součástí, s dostatečnou odolností proti zbraním hromadného ničení, včetně zabezpečení manévru jednotlivých částí bojové sestavy raketových jednotek uvnitř prostoru bojového rozmístění a maskování;
- ve vybudování záložních, případně i klamných prostorů bojového rozmístění.

Zabezpečení rychlého vyvedení raketových vojsk zpod úderu nepřítele do prostoru rozptýlení

Protože raketová vojska budou z prvořadých cílů jaderných úderů nepřítele, musíme vytvářet po ženijní stránce nejprůzračnější podmínky k jejich ochraně.

K tomuto cíli bude zaměřena i některá činnost — počínaje určováním prostoru rozptýlení raketové brigády. Kromě požadavků na tento prostor, jež uvádí autor, klademe důraz na dobrý stav komunikací z míst posádek do prostoru rozptýlení, na postačující maskovací kapacitu prostoru i na dostatečně rozvínutou komunikační síť v samotném prostoru, která umožní rychlý výjezd z něho v případě ohrožení. Prostor rozptýlení je výhodné volit podél komunikací, v jejichž blízkosti jsou přirozené úkryty. Účelné je volit protáhlý prostor kolmo ke směru převládajícího větru.

Při delším setrvání na místě bude účelnější změnit prostor rozptýlení, než zvyšovat jeho ochranné vlastnosti rozsáhlými ženijními pracemi, které mohou upoutat pozornost nepřítele.

V prostoru rozptýlení je třeba plánovat zesílení raketové brigády ženijními jednotkami a prostředky, které budou zabezpečovat její bojovou činnost během útočné operace.

V prostoru rozptýlení je třeba plánovat zesílení raketové brigády ženijními jednotkami a prostředky, které budou zabezpečovat její bojovou činnost během útočné operace.

Průzkum a úprava cest pro přesun do nového prostoru bojového rozmístění

Raketové jednotky se musí přesunout z jednoho prostoru bojového rozmístění do druhého rychle a skrytě, neboť to je moment, kdy jsou nejzranitelnější.

K zabezpečení manévru je třeba, aby náčelník ženijního vojska armády měl neustálý přehled o stavu silniční sítě v prostoru operace armády, maskovací kapacitě jednotlivých komunikací, co již bylo upraveno, které úseky jsou sjízdné, které jsou dosud poškozeny, možné objížďky těchto úseků a místa zřízených a udržovaných přepravišť. Současně musí znát i stav radiální situace na cestách.

Na cvičeních jsme vyzkoušeli úpravu a údržbu komunikační sítě zonálním způsobem. Tento způsob je výhodný. Stanovená zóna umožňuje využít všech komunikací na směru přesunujících se vojsk (včetně raketových jednotek), snížit rozsah ženijních prací, vymezuje prostor činnosti ženijních jednotek vydělených pro úpravu komunikací, umožňuje lépe organizovat systém velení a centralizované využívat sil a techniky v nejnutnějších místech a umožňuje též rychlejší manévry silami a prostředky z jedné osy na druhou.

Před úpravou cest, určených pro přesun raketových vojsk, je nutné posoudit únosnost objektů na nich, šířku a výšku podjezdů, příčné sklony cest, stoupání a poloměry oblouků. Při tom vycházíme z takticko-technických dat raketové techniky. Dále vyhodnotíme citlivá místa a úseky cest, které mohou být snadno zavaleny. O významu tohoto vyhodnocení svědčí skutečnost, že v podmínkách středoevropského válčiště zhruba 30 % silniční sítě probíhá zalesněnými úseky a kolem 40 % cest je lemováno stromořadím. Z toho vyplývá, že asi 70 % cest může být částečně či úplně zavaleno.

Pro ženijní zabezpečení rychlého manévru raketové brigády je důležitý ženijní průzkum komunikací. Je nejúčelnější, aby jej prováděli ženisté, vyčlenění z té jednotky, která bude upravovat cesty. Bude správné, abychom v každé ženijní rotě vybrali do jednoho družstva nejschopnější vojáky, kteří budou plnit náročnější úkoly ženijního zabezpečení, mezi které nesporně patří průzkum cest.

Bude také účelné, aby k průzkumu cest se více využívalo ženijního důstojnického průzkumu. V soudobých operacích charakterizovaných vysokými tempy, značnou manévrovostí, překonáváním rozsáhlých prostorů zničení a radioaktivního zamoření po jaderných úderech nestačí, aby velitel průzkumné skupiny jen hlásil skutečný stav, ale aby se na místě rozhodl, zda cestu upravit nebo řešit objížďky, či přechody na jinou komunikaci. Více je třeba využívat důstojnického průzkumu cest z vrtulníku. Tento průzkum má celou řadu výhod a bude třeba, aby ženijní důstojníci jej cvičili. Mnohdy bude též účelné, aby velitel ženijní jednotky se pohyboval přímo s průzkumem. Může pak odpovědně rozhodovat a promyslet organizaci práce tak, aby ženijní jednotka mohla začít ihned a organizovaně pracovat.

Význam raketových zbraní, jejich palebná a ničivá síla, váha techniky, její pochodová rychlost a jiná charakteristika technických vlastností vyžadují, aby

byly pro raketové jednotky vyčleněny nejvýkonnější cesty. Tento požadavek však může být často v rozporu s maskovací kapacitou těchto cest. Pro výběr cest je rozhodující, aby poskytovaly možnost skrytého přesunu raketových jednotek. Je to nejlepší ochrana před jadernými údery protivníka. Tuto zásadu je třeba dodržovat i přesto, že úprava komunikací z ženíjního hlediska si vyžádá více sil a prostředků. Maskování pohybu na komunikacích je poměrně velmi rozsáhlá a zdoluhavá práce. Význam utajení přesunu raketových jednotek však plně vyžaduje, aby pro tento úkol byly vyčleněny potřebné síly a prostředky. Těžiště maskovacích prací po důkladném vyhodnocení celé osy přesunu je třeba položit do druhé poloviny osy přesunu. Předpokládáme totiž, že přesunující se raketové jednotky nebudou hned zjištěny průzkumem nepřítele a chceme zejména utajit nový prostor bojového rozmístění, do kterého se přesunujeme.

Z hlediska menšího rozsahu ženíjních úprav je výhodné pro přesun armádní raketové brigády využít cest, upravených divizemi prvního sledu útočících vojsk. Z hlediska maskování vyhneme se však těm cestám, po kterých se v těžké době pohybují vojska a týly. Tento požadavek považujeme za splnitelný. Raketové jednotky se nebudou totiž z důvodů co největší ochrany před ničivými účinky jaderných zbraní nepřítele zpravidla přesunovat na směr hlavního úderu za hlavním uskupením sil.

I přes to, že cesty pro manévry raketové brigády budou upravovány v rámci zonální úpravy komunikací nebo zvlášť vydělenou armádní ženíjní jednotkou, bude nutné mít ženíjní jednotku s potřebnou technikou, obvykle z organických ženíjních sil armádní raketové brigády, k úpravě komunikací bezprostředně před přesunujícími se raketovými oddíly.

Jedním z vážných úkolů ženíjního vojska při zabezpečení manévru armádní raketové brigády bude zřizování a udržování přeprav přes vodní toky. Vysoké tempo vyžaduje zabezpečení plynulého postupu na přepravách tak, aby nedošlo k nahromadění raketové techniky před řekou, která by se tak stala cílem nepřátelského napadení.

Plánované a vybudované přepravy přes vodní toky pro armádní raketovou brigádu (oddíl) bude nutno zvlášť pečlivě utajit, zamaskovat, střežit a chránit ze vzduchu.

Přepravy musíme zřídít do příchodu raketových jednotek k vodní překážce, avšak ne s velkým časovým předstihem.

Na středních a širokých vodních překážkách bylo by velmi riskantní přepravovat raketové jednotky po mostech, neboť tyto nemůžeme dokonale zamaskovat a vždy budou pod soustředěným pozorováním nepřítele. Považujeme za nutné pro přepravu raketových jednotek přes vodní překážku zřizovat výhradně pro ně přívozová přepraviště. Tato zahájí činnost až s příchodem raketových jednotek k řece a mají takovou přepravní kapacitu, aby hlavní technika oddílu mohla být přepravena nejvýše ve dvou koloběžích. Část soulodí musí být větší délky než jsou normální — v souladu s délkou největšího břemene. Rovněž nájezdy na soulodí a přístupy k řece vyžadují speciální úpravy. Přeprava na přívozových přepravištích bude technicky náročná, přesto však tento způsob nám daleko lépe napomáhá uchránit tak důležitou raketovou techniku před ztrátami ve srovnání s přepravou po mostech.

Ženíjní budování prostoru bojového rozmístění

Při plánování úkolů ženíjního zabezpečení manévru raketové brigády dodržujeme zásadu, že nový prostor bojového rozmístění oddílů musí být v podstatě ženíjně vybudován do příchodu raketového oddílu.

Aby tento požadavek mohl být splněn, hraje důležitou roli časový faktor. Proto také autor dává patřičný význam včasné rekognoskaci nového prostoru bojového rozmístění. K dosažení časového předstihu musí rekognoskační skupina, ve které je též důstojník ženíjního vojska, přijít do plánovaného prostoru bojového rozmístění oddílů v minimálním čase po jeho ovládnutí našimi vojsky. Ženíjní jednotka předurčená pro vybudování tohoto prostoru musí být rovněž předem vyslána za rekognoskační skupinou tak, aby získala pro vlastní ženíjní práce minimálně 6 hodin předstihu do příchodu raketového oddílu. Kalkulace autora pro přemístění jsou reálné. Za tohoto předpokladu a při zesílení armádní raketové brigády jednou ženíjní a jednou komunikační rotou, je možno do příchodu raketových jednotek prostor bojového rozmístění v hlavních rysech vybudovat. Těžiště prací při vybudování těchto prostorů bude položeno na ženíjní jednotky a příslušníci raketových jednotek budou se moci budování zúčastnit jen v minimálním rozsahu.

K zabezpečení manévru raketových jednotek uvnitř prostoru bojového rozmístění armádní raketové brigády (na ploše 1500 km²), bude nutno vytýčit, popř. upravit okolo 200 km cest.

K tomu ještě přistupují cesty k zabezpečení manévru uvnitř jednotlivých oddílů a to na každý oddíl 20 — 25 km cest.

Situace na středoevropském válečném poli pokud jde o dobré cesty je příznivá. V prostoru 1500 km² je asi 700 km cest první, druhé a třetí třídy.

Raketová vojska budou jedním z prvořadých cílů pro jaderné údery nepříteli. Proto nabývá na významu nepřetržitě a pečlivě maskování všech prací.

Maskovat nutno okamžitě se zahájením budování prostoru bojového rozmístění. Těžiště nutno položit na odstranění všech demaskujících příznaků přítomnosti bojové techniky a ženíjních prací.

Pro zvýšení účinku maskování veškeré techniky budeme používat maskovací a deformační nátěry, které operativně měníme podle terénu, porostů na něm a roční doby.

Počítáme s tím, že na maskovacích úkolech se budou plně podílet i raketové jednotky.

Současně budeme provádět i operační maskování, které bude zaměřeno na oklamání nepřítele o skutečných prostorech bojového rozmístění raketových jednotek, především klamnými přesuny a budováním klamných prostorů bojového rozmístění.

V této části nesouhlasíme s názorem autora, který říká, že „klamný prostor bude upravován podle nařízení a plánu operačního maskování štábu vševojskové armády, a to podle možností i času prostředky armádní raketové brigády“.

Plán operačního maskování se nezpracovává na stupni vševojskové armády, ale na stupni frontu v souladu s plánem frontové operace. Armáda zpravidla obdrží z tohoto plánu buď výpisy nebo příslušná nařízení k zabezpečení svými silami a prostředky některých úkolů. Rovněž názor, že klamné prostory budou

podle možnosti a času zřizovány prostředky armádní raketové brigády je málo reálný. Je třeba uvážit, že klamné prostory budou na určité vzdálenosti od hlavních prostorů bojového rozmístění a kromě toho raketové útvary nejsou k tomu vybaveny speciální maskovací technikou a maketami. I když tedy nelze vyloučit, že ve výchozím položení výjimečně se může raketová brigáda na tomto úkolu podílet, nemůže jej plnit bez pomoci speciálních maskovacích jednotek.

Ženíjní zabezpečení manévru a bojové činnosti raketových vojsk je v soudobých podmínkách hlavním úkolem ženíjního zabezpečení operací a značnou měrou přispívá k tomu, aby raketová vojska splnila své úkoly.

Protitanková obrana včera a dnes

Major Julius Medlík

Úlohu tankových jednotek v průběhu a zejména koncem 2. světové války lze charakterizovat jako masové použití velkých tankových uskupení (svazů a svazků) jejichž hlavním úkolem bylo rozvíjet úspěch v hloubce obrany nepřítele. Pěchota, v těsné palebné součinnosti s tanky přímé podpory, prolamovala jednotlivá obranná postavení nepřítele, při čemž na některých úsecích byla hustota 50–60 tanků na 1 km fronty.

Ještě několik let po skončení 2. světové války — prakticky až do padesátých let, kdy Sovětská armáda získala první poznatky z jaderných zkoušek převládá názor, že k vlastnímu průlomu obrany nepřítele je mnohem výhodnější používat pěších a střeleckých divízií, posílených do značné míry tanky přímé podpory, než svazků mechanizovaných nebo tankových.

Tento názor ovlivnil i způsob boje protitankových prostředků s tanky nepřítele. Zkušenosti z řady obranných operací Sovětské armády (např. při obraně Stalingradu, v Kurském oblouku ap.) potvrzují, že mnohdy stačilo oddělit útočící tanky od pěchoty nebo zničit určitou část tanků, aby nepřítel se v daném směru dalšího útoku vzdal. Proto také palba většiny prostředků střeleckých čet, rot a praporů byla zaměřena na pěchotu nepřítele a její oddělení od tanků přímé podpory.

Omezený počet možných tankových směrů, vyplývajících z malé šířky obranných úseků, zúžoval i možnosti manévru protitankových prostředků a způsobil, že protitanková obrana měla převážně statický charakter, zejména v taktické hloubce obrany. Z toho vyplýval a požadavek, aby na tankovém směru (v pásmu divize byly maximálně 2) bylo tolik protitankových prostředků, které by v součinnosti s ostatními prvky PT obrany byly schopny odrazit i tak velké počty tanků.

Praktická zkušenost, podle níž stačilo zničit 40–50 % útočících tanků přímé podpory k tomu, aby nepřítel od dalšího útoku dočasně upustil, platila z části až dodnes. Z ní vyplývaly i potřebné normy pro hustotu protitankových prostředků, jako např.: 10–15 PT hlavní na hloubku 1. postavení, 20–25 hlavní na hloubku hlavního pásma obrany, 25–30 hlavní na 1 km fronty v taktické hloubce obrany. Podobně byly stanoveny i normy hustoty protitankových min. Pro organické a posilové dělostřelectvo svazků 1. sledu vyplýval požadavek, aby bylo schopno položit před ¼ obranného pásma pohyblivou přehradnou palbu a před ½ pásma nepohyblivou přehradnou palbu.

Většina protitankových prostředků byla umístěna ve stálých postaveních a měla možnost jen manévru palbou, ohraničeného dostřelem materiálu. Manévrovat mohly jen protitankové zálohy, představující asi 10–15 % počtu všech protitankových prostředků svazku.

Vliv soudobých podmínek na boj s tanky nepřítele

Soudobé způsoby boje a operace, nasycení vojsk tanky, manévrovost, vytváření širokých mezer v sestavě obránce i útočníka, hromadné použití jaderných zbraní s cílem zvýhodnit poměr sil na předem zvolených směrech, šířky pásem vševojskových svazků, střídání útoku a obrany v rámci jedné operace, to vše vyžaduje přehodnotit dosavadní názory na protitankovou obranu.

Nedostatek posledních let, kdy se neřešily otázky obrany na taktickém i operačním stupni, se odrazil i na zásadách protitankové palby. Většina názorů na organizaci boje s tanky nepřítele vychází ještě ze zkušeností velkých obranných operací Sovětské armády za druhé světové války, které neodpovídají plně dnešním podmínkám.

Jaderné zbraně přinesly zvrat v názorech na použití tanků jako bojového prostředku. Tankové útvary a svazky jsou považovány za nejodolnější druh zbraně vůči jaderným zbraním nepřítele. Z toho důvodu počítáme s tím, že $\frac{2}{3}$ všech svazků předpokládaného nepřítele bude tankových, obrněných nebo mechanizovaných, majících 200 až 400 tanků, což odpovídá hodnotě tankového sboru nebo armády z 2. světové války.

Byly-li dříve tankové svazky bez pěchoty zasazovány jen k rozvíjení úspěchu do hloubky, a prolamování obranných linií tankovými svazky bez pěchoty bylo nemyslitelné, pak dnes jsou tankové svazky s to splnit bojové úkoly od počátku až do konce.

Rozšíření pásem činnosti nepřátelských i vlastních útvarů a svazků umožňuje tankovým jednotkám, útvarům a svazkům široce manévrovat, pronikat mezerami a vycházet do týlu protivníka. Tím se počet možných tankových směrů v obraně svazku zvětšil na troj- až pětinasobek.

Rovněž hustota tanků na 1 km fronty, při které se počítalo jen s nezbytným prostorem k manévru jednotlivých tanků, patří minulosti.

Odražen útoku tanků v současných podmínkách boje a operace se rovná odražení útoku vůbec. Také podíl jednotlivých prvků bojové sestavy na boji s tanky se pronikavě změnil. Protitanková obrana byla v dřívějších podmínkách boje typicky taktickým jevem, i když ve svém souhrnu a spojitosti se situací a prostorem měla operační význam. V současné době bude odražení útoku a zničení velkých tanko-

vých, obrněných a mechanizovaných svazků nepřítele otázkou úspěchu celé operace, při čemž hlavní podíl na jejich zničení budou mít jaderné údery a vlastní tankové útvary a svazky.

To je také hlavním důvodem, proč nezůstává protitanková obrana jen jedním z prvků bojového zabezpečení. Problém boje s tanky tedy zmizel, ale projevil se v nové, vyšší formě, kdy bude nutné ničit nejen útočící tanky přímé podpory pěchoty, ale celé tankové útvary a svazky a to na celou hloubku operačního uclnění.

Dřívější, převážně statický ráz rozmísťování prvků protitankové obrany neodpovídá již dnešním podmínkám. Pojem hustota protitankových prostředků na tankových směrech v dřívějším slova smyslu nevyjadřuje již dynamiku, manévrovost a složitost soudobého boje. Nepřítel má možnost vybrat si z řady možných tankových směrů v pásmu armády jeden (nebo několik) a na něj soustředit nejen vlastní tankové svazky, ale i jaderné údery.

Převážná část protitankových prostředků pluků, svazků i armád, počínaje minovými poli a konče protitankovými útvary hlavního i reaktivního dělostřelectva, musí mít stejnou možnost manévru jako nepřítel, i možnost narůstání úsilí do hloubky. Kromě toho nejnižší stupeň vedení, do motostřeleckého praporu v to, musí mít vlastní prostředky, tvořící základ k odražení tankového útoku nepřítele. Z těchto důvodů není protitanková obrana již jen prvkem bojového zabezpečení a povinností jen dělostřeleckých velitelů, ale naopak vševojskového velitele a štábu, při čemž dělostřelecké protitankové jednotky se zúčastní odražení (ničení) útočících tankových svazků nepřítele podle jednotného zámyslu.

Při propočtu poměru sil není správné dělit počet protitankových prostředků šířkou tankového směru a tak získat prostou hustotu a poměr vlastních prostředků vůči tankům nepřítele. Pro stanovení správného poměru sil je třeba předem vyhodnotit jak možnosti konkrétního uskupení nepřítele na tom nebo onom tankovém směru, tak i možnosti zásahu vlastních prostředků. Z takového poměru sil tanků nepřítele vůči vlastním protitankovým prostředkům je pak možno vyvodit závěr, na které tankové uskupení nepřítele je nutné především plánovat jaderné údery.

Přezkoumání bude vyžadovat i účelnost některých paleb dělostřelectva, působícího

nepřímou střelbou v systému protitankové obrany. Jde především o pohyblivou přehradnou palbu a palbu minometů a raketometů k oddělení pěchoty od tanků. Tyto palby odpovídaly potřebám boje v době, kdy útočil značný počet tanků na 1 km fronty a kdy velká spotřeba střeliva při soustředění palby 2 oddílů na 900 m pohyblivé přehradné palby byla účelná. Např. 1 km pohyblivé přehradné palby o 4 čarách vyžadoval 40 děl ráže od 100 mm výše se spotřebou střeliva přibližně 0,2 pp.

V současné době, kdy sotva lze předpokládat více než 10–15–20 tanků útočících na 1 km fronty, je ekonomičtější ničit nepřímou střelbou dělostřelectva tanky ve východišti ke zteči, v místech, kde terénní podmínky donutí nepřátelské tanky zmenšit rozestupy, nebo přejít do četných a rotních proudů. V opačném případě, kdy by nepřítel byl terémem donucen útočit s vyšší hustotou tanků, je ekonomičtější zničit je jaderným úderem taktických raket.

Tento způsob je v současné době nejúčelnější vzhledem k malému počtu dělostřelectva ráže 100 mm a větší, které má současná vševojsková armáda i svazek a také proto, že se zvýšil počet možných tankových směrů a možnost manévru ze směru na směr. Kdybychom např. chtěli dodržet zásadu, že před ¼ obranného pásma divize je nutno položit pohyblivou přehradnou palbu, pak by tato divize potřebovala při šířce obranného pásma 30 km 17 dělostřeleckých oddílů ráže 100 mm a větší. Počítáme-li potřebu protitankových hlavních na stejné podmínky, zjistíme, že na hloubku obranné sestavy divize je třeba asi 200 protitankových hlavních.

Se změnami boje a operace se změnil i prostředky boje s tanky nepřítele i jejich pořadí podle významu, a to zejména na stupni vševojskového svazku a výše, zatím co na nižších stupních zůstaly v podstatě beze změny. Ale i na těchto stupních se přesunula hlavní tíha boje s tanky nepřítele z protitankových děl na tanky.

V rámci vševojskového svazku a armády se zúčastní boje s tankovými útvary a svazky nepřítele tyto prostředky:

- raketové útvary a svazky, jejichž úkolem je ničit raketami s jadernou náloží tankové jednotky a útvary nepřítele v prostorech soustředění, na přesunu a ve východištích ke zteči;

- tankové útvary a svazky rozhodnými ztečemi a střetnými sraženými, kombinovaným manévrem a palbou z věžových

postavení ničí nejen jednotlivé tanky, ale celé tankové útvary a svazky nepřítele;

- hlavňové i raketové protitankové dělostřelectvo, které manévrem a palbou z místa přehrazuje důležité tankové směry;

- letectvo, které úderem jaderných i normálních pum, palubních raket ničí tanky v prostorech soustředění, na přesunu i ve východištích ke zteči;

- dělostřelectvo, které palbou ze zakrytých palebných postavení na východištích a čáru rozvinutí tanků nepřítele ničí tanky, zabraňuje jejich organizovanému rozvinutí a narušuje jejich sestavu i velení;

- pohyblivé i nepohyblivé ženijní prostředky a zátarasy, které v součinnosti s ostatními prostředky vytvářejí podmínky pro ničení tanků nepřítele, chrání boky, týly a mezery před jejich pronikáním do vlastní sestavy;

- přímé prostředky střeleckých jednotek na stupni družstva, čtyři, roty a praporu, jako protitankové granáty, pancéřovky, tarasnice, zápalné láhve a ohnomety.

V soudobých podmínkách se tíha boje s tanky nepřítele na stupni divize a armády přesunula na jaderné zbraně a tanky. Bylo-li dříve hlavním prostředkem boje s tanky nepřítele protitankové dělostřelectvo a boj se zahajoval na vzdálenost 2–4 km od předního okraje, pak dnes jsou to raketové jednotky a útvary, které mohou ničit tankové útvary a svazky na celou hloubku operačního uskupení nepřítele ještě před jejich vstupem do boje.

Rozvíjení útoku na směrech, šířka pásem činnosti, vznik přirozených, neb — v důsledku použití jaderných zbraní nepřítele — vznikajících mezer, vytvářejí výhodné podmínky k pronikání tankových a mechanizovaných jednotek nepřítele hluboko do týlu vlastních vojsk. I když tento jev je nežádoucí a je mu třeba manévrem prostředků zabránovat, bude při útoku obou protivníků jevem zákonitým. Takto vzniklé situace budou tím složitější, že většina prostředků bude zavázána do boje v přímém dotyku s nepřítelem, takže použití jaderných zbraní bude vyžadovat důkladný rozbor situace vlastních jednotek.

Přesto, že na stupni prapor—pluk jedním z hlavních prostředků boje s tanky nepřítele jsou tanky, nebudou moci v mnoha případech úspěšně zasáhnout do boje. Tanky nepřítele budou útočit většími na křídla sestav, nebo popřípadě do

mezer mezi nimi a vlastní tanky, které budou postupovat na čele vlastních sestav, nebude zpravidla možné vyvést včas do výhodného postavení.

Dnes musí být prakticky všechny prvky a součásti bojové sestavy (nepřímý střelecký dělostřelectvo, štáby a týlové zařízení) připraveny na hloubku nejméně divizního týlu vstoupit do boje s tanky a zabránit jejich dalšímu pronikání do hloubky vlastní sestavy. Složitost problému spočívá v tom, že nepůjde o boj s jednotlivými tanky, ale s celými bojeschopnými jednotkami a útvary.

Taková situace vyžaduje mít v sestavě motostřelecké roty a prapory základní prostředky pro boj s tanky nepřitele, schopné bez manévru pohybem (jen manévrem palbou) bojovat s tanky na vzdálenost nejméně 2 km a současně překrýt mezery mezi rotami a částečně i prapory v rámci pluku.

Zdálo by se, že nejvhodnějšími prostředky k tomuto úkolu jsou protitankové řízené střely, které však přes řadu dobrých vlastností nejsou s to vyřešit všechny otázky boje s tanky, zejména střelbu na kratší vzdálenosti než 600 m. Proto i v dalších letech zůstanou jen jedním z druhů protitankových zbraní a souběžně s nimi se budou rozvíjet jiné klasické prostředky.

Hlavní požadavek na manévrovost protitankových prostředků je třeba položit na plukovní a divizní prostředky. Je na první pohled jasné, že plukovní protitankové baterie se svým počtem hlavní nejsou vážnou překážkou pro proniknutí tankové

jednotky nepřitele. Proto i vlastní tankové jednotky musí být připraveny manévrovat a palbou z místa ničit tanky nepřitele, vycházet mu do boku, rozvrátit jeho bojovou sestavu a způsobit mu porážku. Podarí-li se totiž nepříteli proniknout do mezery mezi prapory nebo pluky, pak již téměř nic, kromě několika hlavní plukovní a divizní protitankové zálohy, nestojí v cestě k rozvíjení úspěchu do hloubky. Proto musí být úkolem druhých sledů a záloh všech druhů zejména bojovat s tankovými jednotkami a útvary nepřitele.

Dosavadní výzbroj týlových jednotek, zařízení a štábů nedává možnost uchránit vlastní štáb nebo zařízení před úplným rozdrčením proniknouvšími tanky nepřitele. Bylo by výhodné proto vybavit týlová zařízení a štáby protitankovými prostředky lehčích typů (pancéřovky, tarasnice, PT granáty), což by si nevyžádalo zvýšení počtu jednotek. Počet těchto prostředků u štábu nebo týlového zařízení by měl být takový, aby zabezpečil zničení přímo útočících tanků i vyjití z jejich palby.

Stejně tak je nutné vybavit i všechny druhy nepřímého střeleckého dělostřelectva typem granátů s dostatečným účinkem proti tankům a odpovídajícím poměrem složení palebného průměru tohoto dělostřelectva. Např. 122 mm houfnice jako typický představitel divizního dělostřelectva má v jednom palebném průměru 4 ks průpalných granátů, tj. v pohyblivé zásobě dělá 2 ks. Takové složení palebného průměru vyplývalo ze zkušeností z konce 2. světové války a zatím nebere v úvahu nové podmínky boje a operace.

Možnosti vševojskové armády v boji s tanky nepřitele

Vševojsková armáda může při nedostatku sil a prostředků, při odražení protiúderu, nebo po dočasné ztrátě iniciativy dočasně přejít do obrany s cílem podstatně oslabit úderné uskupení nepřitele a vytvořit podmínky pro přechod do útoku.

Prostředky armády jsou omezené jak co do počtu divizí, tak i posilových prostředků. Pro obrannou operaci armády v trvání 3–4 dnů může být vyčleněno kolem 20–40 raket s jadernou náloží (z toho asi 10–15 operačně taktického významu) a stejný počet raket a obyčejnou nebo chemickou náplní.

Vzhledem k šířce obranného pásma armády i taktickým zásadám pravděpodobného nepřitele, bude nutné odrazet a ničit nepřitele v hodnotě 5 až 6 divizí, a

popřípadě i tankového uskupení, což představuje asi 1300–1500 lehkých a středních tanků. V prvním operačním sledu je možno očekávat 900–1100 tanků a ve druhém sledu asi 500 tanků. Útok svazků nepřitele bude podporován značným počtem jaderných úderů zejména na postavení raketových vojsk a na tankové jednotky.

K tomu, aby se nepřítel vzdal dalšího útoku, je nezbytné vyrovnat a snížit jeho převahu v jaderných prostředcích a vlastními jadernými údery rozbit jeho síly tak, aby se většina jeho útvarů a svazků stala nebojeschopnými pokud možno ještě před jejich vstupem do boje. To znamená, že úkolem vlastních raketových vojsk a letectva je ničit jaderné prostředky nepřitele a jeho tankové jednotky ihned, jakmile je zřejmé, že se v některém prostoru začí-

ná formovat útočné nebo protiúderné uskupení.

Ke ztrátě bojeschopnosti může pravděpodobně dojít, ztratí-li všechny útvary a svazky nepřítele, nebo jejich větší část nejméně 60 % tanků a živé síly i možnost vést rozhodující jaderné úderů taktickými i operačně taktickými prostředky. *)

Předpokládáme-li, že jeden jaderný úder střední síly (20 kt) může vyřadit z boje jednu tankovou rotu, tj. 15 tanků, pak 12 úderů je možno vyřadit z boje 180 tanků. Ostatní prostředky armády by měly zničit jednotky a útvary s počtem 360—480 tanků.

Vševojsková armáda v sestavě tří mostostřeleckých divízi v prvním sledu a jedné ve druhém sledu může zasadit do boje s tanky nepřítele v taktické hloubce obrany do 36 odpalovacích zařízení protitankových řízených střel a do 126 protitankových děl, včetně armádní PT zálohy. Tyto počty umožňují zničit 190—270 ze zbývajících tanků nepřítele za předpokladu, že jedno odpalovací zařízení zničí 2—3 tanky, jedno zakopaně protitankové dělo 2 tanky a jedno protitankové dělo nezakopaně 1 tank.

To znamená, že ostatních 170—210 tanků nepřítele musíme zničit palbou tanků nebo protitankových prostředků střeleckých jednotek (tarasnic a pancéřovek) i výbušnými zátarasy. To znamená, že v systému protitankové palby se bude podílet každý třetí tank prvního sledu obranného uskupení armády, že k boji s tanky nepřítele je třeba počítat s vyčleněním 1/3 všech tankových jednotek a útvarů. Bude-li na obrannou operaci vyčleněn menší počet raket s jadernou náloží, nebo při silnějším jaderném uskupení nepřítele, může se tento počet zvýšit až na polovinu. Vezmeme-li v úvahu, že manévr protitankovými prostředky nemusí být vždy proveden včas a na správný směr, že k rozvinutí protitankových jednotek do bojových sestav bude docházet pod palbou nepřítele a že ztráty od úderů nepřítele budou dost vysoké, může být počet zúčastněných tanků ještě vyšší.

Podobně by měl kalkulovat štáb vševojskové armády při každé organizaci obranné operace i odražení protiúderu nepřítele. Při tom je třeba znát ztráty a konkrétní stavy protitankových prostředků, které mohou zasáhnout do boje.

Vzhledem k tomu, že v soudobých operacích vzniká úhroza protiúderu nepřítele náhle a na organizaci obrany je málo času, je třeba počítat s vyčleněním 1/3—1/2 tanků pro boj s tanky nepřítele, při čemž je nutné vytvářet hustotu protitankové palby manévrem z méně ohrožených směrů.

Jak jsem již uvedl, rozhodující podmínkou úspěchu a účinnosti boje s tanky je manévrovost, možnost rychle soustředit prostředky na směr, kde nepřítel proniká. Poněvadž manévr palbou do stran je prakticky u všech protitankových zbraní i tanků omezen na 1—2 km, je nutné soustřeďovat na 1 km fronty více prostředků, což vytváří úhrozu jaderného úderu nepřítele. Proto je výhodné členit bojové sestavy více do hloubky a ničit tankové jednotky nepřítele po částech.

Z možností nepřítele i předpokládaného jeho tempa útoku 4 km/hod. vyplývá, že bude výhodné umístit protitankové prostředky (v hloubce 4—6 km) trvale na místě ve vybudovaném prostoru a na nejpravděpodobnějším směru útoku nepřítele, tím vytvářet systém pevné (statické) protitankové palby a manévr provádět jen z toho směru, kde nepřítel neútočí. V další hloubce pak položit důraz u všech prostředků, tedy i u tanků, na systém manévru protitankovými prostředky na předem prozkoumaná postavení. Tato zásada odpovídá i tomu, že nepřítel má v rámci obranného pásma širokou možnost volby směru, kde chce soustředit úsilí, nebo i vyjít do týlu obránce. Prakticky dnes v průměrných podmínkách západního válčiště není kromě několika horských pásem prostoru, který by nedovolil nepříteli přenášet úsilí ze směru na směr nebo obejít v rámci útvaru i svazku.

V soudobých podmínkách se bude bojová činnost rozvíjet nepřetržitě ve dne

*) Předpoklad pravděpodobné ztráty bojeschopnosti v dnešních podmínkách je značně relativní. V příští možné válce, která se bude vyznačovat nebyvalou urputností bojů, je možno očekávat, že útvary a svazky budou pokračovat v boji při vyšších ztrátách než je uvedeno, s cílem získat čas pro příchod čerstvých sil z hloubky, nebo udržet výhodný prostor. V každém případě však se splněním jeho předchozího rozsáhlého útočného zámyslu nelze počítat.

i v noci. K zničení a odrážení značných tankových sil nepřítele může tedy dojít ve dne jako v noci. Vzhledem k tomu, že boj s tanky musí být zahajován na velkou dálku, což je zvlášť výrazné u protitankových řízených střel, musí být zabezpečeno jejich přesné navedení na cíl. Poněvadž dosavadní prostředky pro vidění v noci jsou prakticky použitelné jen do dálek kolem 500 m, musí se tedy počítat s osvět-

lováním směrů útoku nepřítele spolu s manévrem protitankovými prostředky. K osvětlování se může používat osvětlovacích pum a granátů (min) nebo výpomocných prostředků. Je třeba počítat s posílením protitankových (tankových) jednotek, určených pro boj s tanky, osvětlovacími prostředky, provádějícími manévry na tankový směr spolu s tankovou (protitankovou) jednotkou.

Závěr

Protitanková obrana neztratila rozvojem vojenského umění i techniky na svém významu, ale postoupila do vyšších forem. Otázka odrážení útoku tanků a jejich zničení se stala otázkou úspěchu operace vůbec. Nároky na uskupení sil i manévrovost protitankových prostředků nebyvale vzrostly. Zvláště vzrostla samostatnost obrany štábů i týlových zařízení, které již nemusí být chráněny před úhrozą tanků nepřítele souvislou frontou a mohou se setkat se skupinami nepřátelských tanků bez ohledu na to, vedou-li vlastní vojska útočnou nebo obrannou činnost.

Organizace boje s tanky nepřítele je povinností vševojskových velitelů i štábů, protože je současně i otázkou organizace boje a operace. Dělostřeleční velitelé a štáby i jiné druhy vojsk (ženijní vojsko, letectvo) se na boji s tanky podílí jen svými prostředky, jejichž činnost je sladěna v duchu jednotného zámyslu.

Protiradiotechnická činnost na stupni divize

Major Miroslav Čermák

Cílem tohoto článku je poukázat na některé otázky protiradiotechnické činnosti na stupni vševojskového svazku a zdůraznit závažnost jejich důsledného řešení. Současně tím pomoci při plnění úkolů, které byly uloženy štábům armád v oblasti protiradiotechnické činnosti na výcvikový rok 1964.

Článek navazuje na tematiku uveřejněnou ve VM čís. 10/1963.

Hlavní metodou boje s radiotechnickými prostředky nepřítele je na stupni divize jejich průzkum a ničení všemi prostředky. Tato metoda boje plně odpovídá možnostem svazku a je i nejúčelnější, protože vyřazuje nepřátelský prostředek na trvalo, nebo alespoň na dostatečně dlouhou dobu. Cíle, které přicházejí v úvahu k průzkumu a ničení divizí jsou radiolokační a rádiové uzly i jednotlivé objekty taktického významu v jejím pásmu a v účinném dosahu jejich prostředků. Mohou to být zejména tyto cíle:

- pozemní radiolokátory určené k průzkumu pozemních cílů (např. AN/PPS-4, AN/TPS-33, AN/TPS-25);
- pozemní radiolokátory určené k průzkumu palebných postavení dělostřelectva (AN-MPQ-4, AN-MPQ-4A, AN/MPQ-10);
- radiolokační uzly (stanoviště řízení a uvědomování taktického letectva a jednotlivé radiolokátory taktického letectva);

- naváděcí systém AN/MSQ taktického letectva a letounových řízených střel;
- naváděcí stanoviště řízené střely LACROSSE;
- rádiové uzly divizí;
- jednotlivé automobilní rádiové (včetně směrové) stanice, sloužící k zabezpečení spojení na taktickém stupni.

V dalším zhodnotění jednotlivé kategorie uvedených radiotechnických cílů, jejich závažnost a z toho vyplývající nutnost jejich průzkumu a ničení. Současně uvedu nejvhodnější prostředky k jejich průzkumu a ničení.

Provedeme-li například rozbor organizace americké pěší divize, zjistíme, že je značně nasycena radiotechnickými prostředky všeho druhu. Tak např. již zmíněný typ pozemního průzkumného radiolokátoru AN/PPS-4 je zaveden ve výzbroji každé pěší či tankové rotě po 2 kusech (Technická propaganda u vojsk — březen 1963, Vojenný věstník 10/1962). Obsluhu tohoto radiolokátoru lehkého typu tvoří jedno družstvo. To znamená, že u jedné divize je celkem 60 kusů (podle uvedených pramenů) těchto radiolokátorů. Jinými slovy jen tyto radiolokátory představují hustotu radiotechnických cílů na 1 km fronty (šířka pásma americké divize je 10 — 25 km) 2 — 6 kusů. Přihlédneme-li k možnostem tohoto radiolokátoru, tj. především k jeho dosahu na jednotlivé osoby (přibližně do 3,5 km) a bojovou techniku (na tank přibližně do 7,5 km), možnost jeho rychlého rozvinutí (asi 10 minut) pak nutno učinit závěr, že tyto prostředky umožňují nepříteli nepřetržitý průzkum za každého počasí v celé šíři pásma americké divize.

Účinnost nepřátelského radiolokačního průzkumu může být snížena vhodným využíváním terénu (radiolokátory uvedeného typu začínají být „slepé“ při pozorování v lese přibližně již od 50 — 100 m podle charakteru lesa) i umělým protiradiolokačním použitím normovaných koutových odražečů.

Nejúčinnější způsob boje s těmito prostředky spočívá v jejich vyhledávání a ničení. Průzkum a ničení těchto radiolokátorů organizuje štáb divize. Využívá k tomu sil a prostředků průzkumné rotě divize, samostatných průzkumných hlídek pluku a pozorovací stanoviště. Má-li svazek radiolokační pátrače, jsou tyto základním zdrojem zpráv o činnosti nepřátelských radiolokátorů. Vzhledem k tomu, že radiolokátory typu AN/PPS-4 budou v činnosti převážně za ztížených podmínek viditelnosti a v noci, je nutné zahájit nebo zesílit jejich průzkum právě v této době. Volba prostředků k ničení AN/PPS-4 bude záležet na jeho umístění v terénu, zejména na vzdálenosti od fronty. Ta bude zpravidla menší než 800 m, což umožňuje ničit tyto radiolokátory včetně obsluh pěchotními zbraněmi, popřípadě přímou střelbou bezzákluzových kanónů a tanků.

Cíl zjištěný radiolokačními pátrači je nutno vizuálně upřesnit a teprve po jeho upřesnění v terénu je možné určit způsob jeho zničení. K zničení radiolokátorů v noci je nutné vybavit určenou zbraň infrapřístroji, popřípadě osvětlit cíle.

Radiolokátor dalšího typu AN/TPS-33 je zaveden v americké divizi v počtu asi 10 kusů. Organicky je začleněn v radiolokační četě bojového skupení po 2 kusech. AN/TPS-33 se liší od AN/PPS-4 větším dosahem na jednotlivé osoby (přibližně do 6 km) a bojovou techniku (do 20 km). Tento konstrukčně složitější typ středního průzkumného radiolokátoru vyžaduje i delší dobu rozvinutí (cca 20—30 minut). K jeho převozu se používá ¼ t auta. Při ničení AN/TPS-33 je nutno vzít v úvahu, že přístroj může být dálkově ovládn ze vzdálenosti přibližně až 45 metrů, což znamená, že obsluha v případě ničení radiolokátoru přímou střelbou nemusí být zasažena. Proto je účelnější ničit tento cíl i soustředěním palby dělostřelectva nebo minometů. Vzdálenost radiolokátoru AN/TPS-33 od fronty může být 1—3 km. K průzkumu tohoto radiolokátoru je možno kromě prostředků uvedených u AN/PPS-4 využít i vzletů průzkumného dělostřeleckého leteckého pluku.

Radiolokátor typu AN/TPS-25 obsluhují 4 muži a dopravuje se na přívěsu 1,5 t. Zjišťuje bojovou techniku na vzdálenost asi 18 km a jednotlivé osoby do vzdálenosti 4,5 km. Organizačně je začleněn ve štábní baterii divizního dělostřelectva (2 kusy). K průzkumu a ničení tohoto radiolokátoru se používá stejných prostředků jako u typu AN/TPS-33.

Nejvyhledávanějším objektem průzkumu a ničení na stupni divize by měl být radiolokátor typu AN/MPQ-4 (4A), nebo AN/MPQ-10 (pravděpodobně posilový). Organizačně je začleněn ve štábní baterii divizního dělostřelectva celkem v počtu 3 kusů. Je určen především ke zjišťování palebných postavení a upřesňování vlastní palby. Tyto radiolokátory zabezpečují především jednotlivé houfnicové oddíly. Posilového radiolokátoru AN/MPQ-10

používá nepřítel u neřízených raket HONEST JOHN. Tyto typy těžších radiolokátorů se vyznačují velkou přesností a rychlostí vyhodnocení. Údaje o cíli sdělí za 20 vteřin. Umísťují se ve vzdálenosti 2–4 km od fronty. K průzkumu těchto typů radiolokátorů, které jsou v činnosti převážně ve dne, je možno použít kromě dříve uvedených prostředků i letectva. Umístění těchto radiolokátorů (často za terénní vlnou) bude ztěžovat jejich průzkum radiolokačními pátrači. Ničit je bude převážně dělostřelectvo nepřímou střelbou.

Kromě těchto radiolokátorů pozemních sil je nutné kalkulovat u divize s 2 – 4 radiolokátory k zabezpečení činnosti letounů divize. Také tyto radiolokátory bude ničit především dělostřelectvo.

Průzkum a ničení radiolokačních uzlů a naváděcích systémů bude svazek organizovat výjimečně. Prostředky divize se budou podílet na průzkumu (doprůzkumu) a ničení jednotlivých blízkých cílů, které nebude ničit letectvo.

Půjde pravděpodobně o některé stanoviště řízení a uvědomování taktického letectva nebo o naváděcí stanoviště řízených střel LACROSSE, popřípadě o blízká stanoviště AN/MSQ. K ničení by divize použila hlavního dělostřelectva (houfnice 122 mm).

Kromě uvedených průzkumných a dělostřeleckých radiolokátorů bude svazek svými prostředky ve větším rozsahu ničit ještě rádiové uzly, zpravidla současně s velitelskými stanovišti. Pokud je rádiový uzel umístěn na takovou vzdálenost od štábu, že by nebyl umlčen anebo umístění štábu není známo, je výhodnější zničit tento samostatně. Zničením rádiového uzlu ztížíme nepříteli velení na tom kterém stupni, což se negativně projeví i na řízení bojové činnosti jeho vojsk. Průzkum rádiových uzlů a VS organizuje náčelník průzkumu. Kromě rádiového průzkumu se nejčastěji využívá letectva a průzkumných jednotek. Při zjištění rádiového uzlu radiotechnickým průzkumem je nutné jeho polohu upřesnit podle potřeby prostředků určených k ničení zejména při použití dělostřelectva. Při použití letectva je možno tento cíl upřesnit letouny určenými k jeho umlčení.

Protiradiotechnickou činnost svazek neplánuje. Divize (útvary) obdrží úkoly, kterými se podílí na protiradiotechnické činnosti v rámci armády, zpravidla v nařízeních jednotlivých druhů vojsk. Nařízení pro protiradiotechnickou činnost se zpracovává jen tehdy, plní-li svazek některý základní úkol, nebo je-li plánována podpora jeho boje protirádiovou jednotkou.

Závěr

V tomto článku kladl jsem si za cíl ukázat jen na některé otázky protiradiotechnické činnosti u vševojskového svazku. Zejména pokládám za nutné sledovat a činit správné závěry ze současných radiolokačních průzkumných možností nepřítele nejen specialisty, ale především vševojskovými veliteli. Proto také v článku rozebírám organizaci a počty radiolokačních prostředků u americké pěší divize (což může vzbudit určité rozpaky). Tento rozbor počtů radiolokátorů u americké pěší divize je pouze jednou z možných variant a slouží především k „demonstraci síly“ těchto technických prostředků průzkumu u vojsk NATO a k důslednějšímu řešení otázek boje s těmito prostředky našimi štáby.

ORGANIZACE NÁSILNÉHO PŘECHODU VODNÍCH TOKŮ

Literární průzkum 1960—1963

I. Zahraniční prameny:

1. **Sovětské:** (S-VM = Voennaja mysl – S-VV = Voennyj vestnik)
 (S-VZ = Voennyj zarubežnik)
 (S-VIŽ = Vojenno-istoričeskij žurnal)
 (S-TS = Tyl i snabženije sovětskich vooružennych sil)

Poř. číslo	Autor	Název článku	Pramen			Překlad
			název	čís. – r.	str.	
1	Brown W.	Obrana vodního toku	S-VZ	5/1962	12—16	VIS-VIZV 10/1962 37—40
2	Redakce	Obrana vodní překážky (podle armády USA)	S-VZ	6/1962	119—120	VIS-VIZV 8/1962 46—48
3	Hayden M.	Překonávání vodních překážek	S-VZ	6/1962	3—8	VIS-VIZV 9/1962 18—23
4	Asan R.	Překonávání vodních překážek	S-VZ	1/1962	3—8	—
5	Pljaskin V.	Některé závěry ze zkušeností v násilném překonávání řek z chodu v operacích Velké vlastenecké války	S-VM	4/1961	44—61	—
6	Šeremet M.	Násilný přechod vodních překážek z chodu	S-VV	5/1961	32—35	—
7	Bulgakov A.	Rekognoskace řeky	S-VV	5/1961	38—41	—
8	Buluvštejn E.	Ženíjný průzkum vodní překážky	S-VV	7/1962	33—36	—
9	Fedosejev E.	Překvapení při překonávání řek tankovými svazky	S-VIŽ	4/1961	47—56	—
10	Fomin N.	Prapor provádí násilný přechod vodní překážky z chodu	S-VV	6/1963	72—77	—
11	Pankov M.	Oddíl v útoku s překonáním vodní překážky	S-VV	6/1962	24—27	—
12	Morozov P.	Útok s překonáním řeky v noci	S-VV	6/1962	16—20	VIS-VIZV 8/1962 49—53
13	Šonišurcov V.	Ženíjný zabezpečení násilného přechodu řek v noci	S-VV	9/1962	85—89	—
14	Tipenko S.	Přepravení výsadková rota zabezpečuje násilný přechod řeky	S-VV	6/1961	90—93	—
15	Tosenko K.	Práce týlu útvaru v útoku s překonáním vodní překážky	S-TS	10/1962	28—31	—

2. Bulharské: (B-VM = Vojenna misl)

Poř. číslo	Autor	Název článku	Pramen			Překlad
			název	čís. - r.	str.	
1	Petkov P.	Překonávání vodních překážek tankovými vojsky	B-VM	3/1961	22—31	VIS-VDZV 8/1961 10/17
2	Mladenov M.	Ženíjní zabezpečení násilných přechodů vodních překážek v útočné operaci	B-VM	6/1963	36—45	—
3	Nikolov Ch.	Využití řeky a hydrotechnických zařízení pro zřizování vodních překážek	B-VM	6/1962	34—45	—

3. Polské: (P-MW = Mysl Wojskowa)

(P-PWL = Przegląd wojsk ladowych)

Poř. číslo	Autor	Název článku	Pramen			Překlad
			název	čís. - r.	str.	
1	Kurniewicz P.	Nejdůležitější požadavky soudobé teorie překonávání vodních překážek	P-MW	7/1962	11—24	VIS-VIZV 9/1962 9P17
2	Kotus K. - Nožko K.	Některé problémy překonávání vodních překážek z chodu	P-MW	10/1961	14—27	—
3	Speiser A.	Z otázek překonávání vodních překážek z chodu	P-MW	12/1960	29—33	—
4	Woznica B. - Izydorek W.	Z otázek překonávání vodních překážek z prostorů rozmístěných v hloubce	P-MW	1/1960	25—32	—
5	Kotus K. - Nožko K.	Násilné přechody úzkých vodních toků	P-MW	3/1960	21—32	—
6	Sobkiewicz H.	Ovládnutí předmostí na vodní překážce vzdušným výsadkem	P-PWL	9/1962	36—40	—

Vysvětlivky zkratk u překladů:

VIS - VDZV = Vojenskovecké informační středisko při VAAZ
Vojenský dokumentační zpravodaj - Vojenství

VIS - VIZV = Vojenskovecké informační středisko při VAAZ
Vojenský informační zpravodaj - Vojenství

4. **Německé:** (N-ZMW = Zeitschrift für Militärwissenschaft)
 (N-MW = Militärwesen, N-WK = Wehrkunde)
 (N-GA = Die Gefechtsausbildung)

Poř. číslo	Autor	Název článku	Pramen			Překlad
			název	čís. - r.	str.	
1	Ventur K.	Překonávání vodních překážek armádním sborem USA	N-ZMW	3/1962	75—78	—
2	Bergerhof H.	Změny v boji o vodní toky	N-WK	7/1962	363—367	VIS-VIZV 10/1962 41—47
3	Feret S.	Překonávání vodních překážek z chodu (zkušenosti Sovětské armády z polního tažení v létě a na podzim 1943)	N-MW	5/1961	646—663	—
4	Kunst K.	Vodní překážky a jejich význam v soudobé válce	N-ZMW	2/1962	45—56	—
5	Teschner H.	Boj o vodní překážky	N-MW	11/1963	1705 až 1718	—
6	Götze	Překonávání vodních překážek	N-GA	6/1961	534—545	—
7	Schindhelm F.	Otázky překonávání vodních překážek na široké frontě	N-ZMW	6/1961	56—62	—
8	Redakce	Útok 108 střelecké divize s překonáním řeky Odry	N-MW	8/1963	1189 až 1204	—
9	Scheller A.	Překonávání vodních překážek z chodu (zkušenosti jedné motostřelecké divize)	N-ZMW	7/1963	25—29	—
10	Handke H.	O překonávání vodních překážek z chodu motostřeleckým plukem	N-ZMW	10/1962	15—26	—
11	Kolektiv	Motostřelecký pluk při násilném překonávání vodních překážek z chodu (letuška)	N-ZMW	12/1963	28—29	—
12	Kolektiv	Ženíjný zabezpečení útoku motostřelecké divize při překonávání vodních překážek z chodu	N-ZMW	8/1962	58—64	—
12	Worgs G.	Otázky ženíjního zabezpečení motostřelecké divize při překonávání vodních překážek z chodu a na široké frontě	N-ZMW	10/1962	38—46	—

Poř. číslo	Autor	Název článku	Pramen			Překlad
			název	čís. - r.	str.	
13	Schulz G.	Ženíjní zabezpečení překonávání vodních překážek mostním plukem	N-ZMW	2/1963	10—18	—
14	Behring B.	K použití dělostřelectva při násilném přechodu vodních překážek	N-MW	11/1961	1483 až 1492	VIS-VIZV 1/1962 23—29
15	Daube K.	K organizaci a práci týlu msd (td) při překonávání vodních překážek z chodu	N-ZMW	10/1961	35—40	—
16	Schwamm S.	Organizace pořádkové služby za pochodu při překonávání vodní překážky z chodu	N-ZMW	11/1962	66—75	—

II. Domácí prameny

Poř. číslo	Autor	Název článku	Pramen		
			název	čís. - r.	str.
1	Fuchs T.	Hodnota řeky jako překážky (Překlad z Wehrkunde č. 1/60)	VIS-VDZV	3/1960	13—17
2	Kolektiv	Násilný přechod vodních toků	Sb. GŠ/OS	1/1963	165—171
3	Doležal M.	Násilný přechod vodních překážek v útočné operaci	VM	5/1963	12—23
4	Jilma L.	Překonávání vodních překážek v soudobé operaci	VM	5/1963	23—34
5	Lyzlov V.	Je vhodné provádět násilný přechod řeky z chodu?	BP	4/1961	212—217
6	Svoboda M.	Organizace a řízení násilného přechodu vodního toku štábem svazku	VM	5/1963	51—59
7	Smola J.	Některé otázky související s perspektivou provádění násilného přechodu vodních překážek	Sb. VŽV	1/1960	48—55
8	Kolektiv	Násilný přechod vodních toků v útočné operaci vševojskové armády	Sb. GŠ/OS	2/1963	126—137
9	Šulc Z.	Násilný přechod vodních překážek v útočné operaci	VM	9—10/1963	128—130

Poř. číslo	Autor	Název článku	Pramen		
			název	čís. - r.	str.
10	Dvořák Z.	K některým otázkám plánování násilného přechodu vodního toku z chodu	Sb. VŽV	2/1963	40—45
11	Vaněk L.	Útok tankového pluku s násilným přechodem vodního toku v hloubce nepřátelské obrany	P. č. BP	3/1960	15—20
12	Bradáč V.	Velení tankovému pluku v hloubce nepřátelské obrany při násilném přechodu řeky z chodu	P. č. BP	3/1961	22—27
13	Kratochvíl O.	Studie možností k dosažení potřebného tempa přepravy při soudobých násilných přechodech	VM	6/1960	111—118
14	Hájek F.	K otázce přeprav a přepravních prostředků	VM	4/1960	61—66
15	Šulc Z.	K otázce přeprav a přepravních prostředků	VM	1/1961	115—117
16	Kratochvíl O.	Manévr přepravními prostředky v útočném boji tankové divize	Sb. VAAZ	3/1962	62—72
17	Šebek J.	Některé poznámky k předpisu Žen-1-2 „Násilný přechod přes vodní překážky	Sb. VŽV	2/1960	18—20
18	Janoušek K.	Regulační a pořádková služba při násilném přechodu řeky	BP	6/1962	14—16
19	Romočuský Š.	Ženíjní zabezpečení postupného násilného přechodu řady vodních překážek v útočné operaci armády	Sb. VŽV	2/1962	53—69
20	Hýsek J.	Ženíjní zabezpečení násilných přechodů vodních toků	VM	6/1962	20—26
21	Šebek J.	Zabezpečení přechodu vodních toků v průběhu silničního zabezpečení frontové útočné operace	Sb. MNO/HT	2/1962	37—42
22	Fládr V.	Manévr mostovými přepravními prostředky v útočné operaci vševojenské armády	Sb. VŽV	1/1961	50—64

Poř. číslo	Autor	Název článku	Pramen		
			název	čís. - r.	str.
23	Werner M.	Zjednodušený výpočet únosnosti mostů	BP	9/1962	58—63
24	Kratochvíl O.	Vliv použití taktických vzdušných výsadků v součinnosti s pozemními vojsky při ovládnutí řek na organizaci ženijního zabezpečení přechodu	VM	4/1961	106—109
25	Ropek R.	Dobytí a udržení přepravišť a předmostí vzdušnými výsadky	VM	6/1961	27—36
26	Záboj F.	Letecká podpora pozemního vojska při násilném přechodu vodního toku	BP	4/1961	225—227
27	Jilma L.	Použití vrtulníků při násilném přechodu vodních toků	VM	6/1961	36—42
28	Brož J.	Dělostřelecké zabezpečení vzdušných výsadků při ovládnutí vodního toku v operační hloubce	VM	6/1960	111—118
29	Sobotka B.	Bojové použití raket a dělostřelectva k zabezpečení překonání vodních překážek	VM	6/1961	73—79
30	Žůrek J.	Činnost hlavnového dělostřelectva při útoku s překonáváním vodního toku z chodu s využitím vzdušného výsadku	Sb. VD	4/1962	34—39
31	Šrank E.	Bojová činnost dělostřelectva při násilném přechodu vodního toku v hloubce nepřátelské bojové sestavy	VM	6/1960	64—72
32	Sobotka B. Šebek J.	Diskusní příspěvky k článku: Bojová činnost dělostřelectva při násilném přechodu vodního toku v hloubce nepřátelské bojové sestavy	VM VM	6/1960 2/1961	108—111 110—113
33	Šišma J. Ježek J.	Pronásledování nepřítelů tankovým plukem s násilným přechodem vodního toku v hloubce obrany nepřítelů	P. č. BP	4/1961	18—23

Poř. číslo	Autor	Název článku	Pramen		
			název	čís. - r.	str.
34	Hanuš G.	Průzkum a zřizování přepravišť pro hluboké brodění	BP	4/1961	221—224
35	Svoboda V. Dostál J.	Organizace spojení v divizi a pluku při násilném přechodu vodního toku	Sb. S	2/1962	12—19
36	Směkal J.	PVO násilného přechodu vodního toku	Sb. VVPVO	3/1961	95—102
37	Krehlík V.	Zabezpečení útoku na širokom nesúvislom fronte s násilným prechodem vodného toku v hĺbke z hladiska PVO	VM	6/1960	57—64
38	Vedna V.	Využití dýmu při přechodu vodního toku	BP	6/1962	72—74
39	Kozák J.	Zdravotnické zabezpečení násilného přechodu vodního toku	TZ	6/1962	10—14

Vysvětlivky zkratk u domácích pramenů

- VM = Vojenská mysl
- BP = Bojová příprava
- Sb. VD = Sborník velitelství dělostřelectva
- Sb. VŽV = Sborník velitelství ženijního vojska
- P. č. BP = Příloha časopisu Bojová příprava
- Sb. VVPVO = Sborník velitelství vojska protivzdušné obrany
- Sb. S = Sborník časopisu Spojář
- TZ = Tyl a zásobování
- Sb. MNO/HT = Sborník MNO – hlavní tyl
- Sb. GŠ/OS = Sborník operační správy GŠ
- Sb. VAAZ = Sborník vojenské akademie AZ
- VIS-VDZV = Vojenskovevědecké informační středisko při VAAZ
Vojenský dokumentační zpravodaj – Vojenství

СОДЕРЖАНИЕ

ОБЩАЯ ТЕОРИЯ ВОЕННОЙ НАУКИ

Генерал-майор Ян Кнотек:	
Сильна современная оборона?	3
Генерал-майор Йосиф Кукел:	
Некоторые принципы действий авиации	12

ОПЕРАТИВНОЕ ИСКУССТВО И ТАКТИКА

Полковник Йосиф Брож:	
Форсирование водных рубежей в ходе армейской наступательной операции	15
Майор Ярослав Новотны:	
Планирование, организация и форсирование водного рубежа танковой дивизией с ходу	35
Подполковник Мирослав Мадр:	
Противоатомная защита при форсировании водных рубежей	42
Подполковник Мирослав Шкрабал:	
Борьба с воздушным противником – составная часть общевойскового боя	46
Коллектив отдела оперативной подготовки ОУ/ГШ:	
Методика подготовки и разработки учения	52

ИЗ КАПИТАЛИСТИЧЕСКИХ АРМИЙ

Майор Мирослав Мергаут:	
Силы и средства разведки некоторых капиталистических армий и возможности их применения	64

К ИТОГАМ ОБСУЖДЕНИЯ

Полковник Йосиф Брож, подполковник Ладислав Гладечек:	
Инженерное обеспечение маневра армейской ракетной бригады	69
Майор Юлиус Медлик:	
Противотанковая оборона вчера и сегодня	73
Майор Мирослав Чермак:	
Радиопротиводействие в масштабе дивизии	78